

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Varhaňovce

na roky 2015-2025

Aktualizácia č. 1 vrátane predĺženia platnosti (konsolidované znenie)

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce na roky 2015-2025
Územné vymedzenie:	Obec Varhaňovce
Územný plán obce schválený:	Áno
Dátum schválenia PHSR:	Pôvodný dokument (2015-2022): 15.2.2016 Aktualizácia č. 1 vrátane predĺženia platnosti (2015-2025):
Dátum platnosti:	od 15.2.2016 do 31.12.2025
Verzia ¹ :	2.0
Publikovaný verejne dňa:	

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

OBSAH

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, FORMULÁROV A MÁP	5
ZOZNAM SKRATIEK.....	8
ÚVOD.....	9
KONTEXT VZNIKU TEJTO AKTUALIZÁCIE A CHRONOLÓGIA JEJ PRÍPRAVY.....	9
ANALYTICKÁ ČASŤ	12
A.I ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA.....	13
VYMEDZENIE ÚZEMIA	13
ÚZEMNÝ PLÁN OBCE	15
HOSPODÁRSKA OBLASŤ	16
Hospodárstvo v území.....	16
Poľnohospodárstvo a priemysel	16
Cestovný ruch	17
Zamestnanosť obyvateľstva, dochádzka za prácou	19
Nezamestnanosť	22
Dopravná infraštruktúra	27
Napojenie obce na dopravnú infraštruktúru	27
Pešia a cyklistická doprava.....	29
Technická infraštruktúra	31
Vodovod a kanalizácia.....	31
Elektrická energia a plyn	32
Telekomunikácie	33
SOCIÁLNA OBLASŤ.....	36
Demografická charakteristika	36
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva	36
Konfesionálna a národnostná štruktúra	39
Veková štruktúra obyvateľstva	40
Vzdelanostná štruktúra a školstvo	42
Sociálna infraštruktúra	44
Domový a bytový fond	44
Občianska vybavenosť	50
Administratívno-správne služby.....	51
Zdravotníctvo a sociálne služby	52
Kultúrno-spoločenský život a šport.....	53

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ	56
Prírodné pomery	56
Ochrana prírody a krajiny.....	56
Odpadové hospodárstvo.....	56
Ochrana pred povodňami	57
RIADENIE SAMOSPRÁVY	58
Hospodárenie samosprávy obce	58
Finančné zdravie	58
Intenzita investovania a dlh	59
Prehľad majetku a zdrojov	60
Príjmy a výdavky samosprávy	61
Participácia obyvateľov na fungovaní samosprávy.....	65
Bezpečnosť v obci.....	65
MARGINALIZÁCIA	66
EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR	68
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA	70
STEER ANALÝZA	72
A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA	73
SWOT ANALÝZA.....	73
STRATEGICKÁ ČASŤ	76
B.I VÍZIA OBCE VARHAŇOVCE DO ROKU 2025.....	77
B.II KĹÚČOVÉ ROZVOJOVÉ VÝZVY, FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE.....	77
B.III STRATEGICKÉ CIELE ROZVOJA OBCE VARHAŇOVCE, PRIORITY A OPATRENIA	81
PROGRAMOVÁ ČASŤ	82
C.I OPATRENIA A PROJEKTY VRÁTANE ICH PRIRADENIA K JEDNOTLIVÝM CIEĽOM A PRIORITYAM	83
C.II PROJEKTOVÉ ZÁMERY OBCE VARHAŇOVCE NA OBDOBIE 2016-2025 S VÝHLADOM NA ROK 2030	88
C.III PRIORITIZÁCIA PROJEKTOVÝCH ZÁMEROV	92
REALIZAČNÁ ČASŤ	95
D.I SÚLAD ZADEFINOVANÝCH OPATRENÍ S OPERAČNÝMI PROGRAMAMI.....	96
D.II POPIS ÚLOH JEDNOTLIVÝCH PARTNEROV PRI REALIZÁCII PHSR	98
D.III POPIS POSTUPOV ORGANIZAČNÉHO A INŠTITUCIONÁLNEHO ZABEZPEČENIA REALIZÁCIE..	98

D.IV STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE	100
D.V SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA	100
SÚBOR MERATEĽNÝCH UKAZOVATEĽOV	101
D.VI AKČNÝ PLÁN	104
FINANČNÁ ČASŤ	109
E.I INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN NA CELÚ REALIZÁCIU PHSR	110
E.II MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA	111
PRÍLOHY	118
PRÍLOHA Č. 1: ZOZNAM ČLENOV RIADIACEHO TÍMU, PRACOVNÝCH SKUPÍN A PARTNEROV ZAPOJENÝCH DO SPRACOVANIA PHSR	119
PRÍLOHA Č. 2: ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR.....	120
PRÍLOHA Č. 3: ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT	121
PRÍLOHA Č. 4: VÝSLEDKY TERÉNNÉHO ZBERU ÚDAJOV V RÁMCI AKTIVITY PSK ROMA SETTLEMENTS MAPPING	123

Zoznam tabuliek, grafov, formulárov a máp

Tabuľky

<i>Tabuľka 1: Základné informácie o obci.....</i>	<i>14</i>
<i>Tabuľka 2: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2018; v ha)</i>	<i>17</i>
<i>Tabuľka 3: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti</i>	<i>19</i>
<i>Tabuľka 4: Vývoj nezamestnanosti v obci</i>	<i>22</i>
<i>Tabuľka 5: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2018.....</i>	<i>27</i>
<i>Tabuľka 6: Zásobovanie obyvateľstva vodou</i>	<i>31</i>
<i>Tabuľka 7: Likvidácia splaškových vôd</i>	<i>32</i>
<i>Tabuľka 8: Zásobovanie obyvateľstva elektrickou energiou</i>	<i>33</i>
<i>Tabuľka 9: Dostupnosť rozvodov plynu a spôsob kúrenia</i>	<i>33</i>
<i>Tabuľka 10: Projekcia počtu obyvateľov v roku 2025.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabuľka 11: Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia v rokoch 2009-2018</i>	<i>37</i>
<i>Tabuľka 12: Konfesijná štruktúra obyvateľstva.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabuľka 13: Národnostná štruktúra obyvateľstva podľa SODB 2011</i>	<i>40</i>
<i>Tabuľka 14: Rómske obyvateľstvo v obci Varhaňovce podľa rôznych zdrojov</i>	<i>40</i>
<i>Tabuľka 15: Obyvateľstvo podľa najvyššieho ukončeného vzdelania</i>	<i>42</i>
<i>Tabuľka 16: Stav bytového fondu v obci Varhaňovce podľa SODB 2011</i>	<i>44</i>
<i>Tabuľka 17: Stav bytového fondu v Dolnej osade</i>	<i>45</i>
<i>Tabuľka 18: Stav bytového fondu v Hornej osade.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabuľka 19: Počet parciel v oboch osadách podľa vlastníckych kategórií.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabuľka 20: Počet parciel v Dolnej osade podľa vlastníckych kategórií.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabuľka 21: Počet parciel v Hornej osade podľa vlastníckych kategórií</i>	<i>50</i>
<i>Tabuľka 22: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb</i>	<i>51</i>
<i>Tabuľka 23: Kultúrno-spoločenské podujatia organizované v obci počas roka.....</i>	<i>54</i>
<i>Tabuľka 24: Hodnotenie finančného zdravia obce Varhaňovce (za obdobie 2015-2018).....</i>	<i>58</i>
<i>Tabuľka 25: Celkové finančné zdravie obce v období 2007-2018.....</i>	<i>58</i>
<i>Tabuľka 26: Bilancia aktív v rokoch 2017-2019 (eur, netto)</i>	<i>60</i>
<i>Tabuľka 27: Bilancia pasív v rokoch 2017-2019 (eur, netto).....</i>	<i>61</i>
<i>Tabuľka 28: Náklady a výnosy v rokoch 2017-2019 (€).....</i>	<i>62</i>
<i>Tabuľka 29: Rozpočet obce Varhaňovce (príjmy).....</i>	<i>64</i>
<i>Tabuľka 30: Rozpočet obce Varhaňovce (výdavky)</i>	<i>65</i>
<i>Tabuľka 31: Kľúčové rozvojové výzvy a stratégie na ich vyriešenie.....</i>	<i>79</i>
<i>Tabuľka 32: Prioritizácia projektových zámerov</i>	<i>93</i>

<i>Tabuľka 33: Zoznam analyzovaných koncepcných dokumentov.....</i>	<i>121</i>
<i>Tabuľka 34: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát</i>	<i>121</i>

Grafy

<i>Graf 1: Celkový počet UoZ v obci v rokoch 2010-2019 (k 31.12.).....</i>	<i>24</i>
<i>Graf 2: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2018.....</i>	<i>25</i>
<i>Graf 3: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2018</i>	<i>25</i>
<i>Graf 4: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2018.....</i>	<i>26</i>
<i>Graf 5: Vývoj počtu obyvateľov obce Varhaňovce v rokoch 1993-2018 (k 31.12.).....</i>	<i>36</i>
<i>Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia v rokoch 2009-2018</i>	<i>37</i>
<i>Graf 7: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2009-2018</i>	<i>38</i>
<i>Graf 8: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2009-2018</i>	<i>38</i>
<i>Graf 9: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2009-2018</i>	<i>39</i>
<i>Graf 10: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2009 (vľavo) a k 31.12.2018 (vpravo).....</i>	<i>41</i>
<i>Graf 11: Štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín v rokoch 2008 a 2018</i>	<i>41</i>
<i>Graf 12: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania.....</i>	<i>42</i>
<i>Graf 13: Intenzita investovania samosprávy obce Varhaňovce v rokoch 2006-2018.....</i>	<i>59</i>
<i>Graf 14: Vývoj celkového dlhu obce v rokoch 2009-2018.....</i>	<i>59</i>
<i>Graf 15: Čistý majetok obce v rokoch 2009-2018.....</i>	<i>61</i>
<i>Graf 16: Bilancia bežného účtu v rokoch 2006-2018.....</i>	<i>63</i>
<i>Graf 17: Okamžitá likvidita v rokoch 2006-2018</i>	<i>64</i>

Formuláre

<i>Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR</i>	<i>11</i>
<i>Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania aktualizácie č. 1 PHSR</i>	<i>11</i>
<i>Formulár 3 (Ú3): Metódy zapojenia verejnosti do spracovania PHSR.....</i>	<i>11</i>
<i>Formulár 4 (Ú6): Ex - post hodnotenie predchádzajúceho PHSR.....</i>	<i>68</i>
<i>Formulár 5 (A8): STEEP analýza.....</i>	<i>72</i>
<i>Formulár 6 (P2): Súbor merateľných ukazovateľov podľa oblastí a špecifických cieľov.....</i>	<i>101</i>

Mapy

<i>Mapa 1: Administratívna poloha obce Varhaňovce.....</i>	<i>13</i>
<i>Mapa 2: Fyzická štruktúra krajiny v katastri obce vrátane vyznačenia priestorovej lokalizácie Dolnej osady (A) a Hornej osady (B)</i>	<i>14</i>
<i>Mapa 3: Funkčné využitie územia v intraviláne obce.....</i>	<i>15</i>
<i>Mapa 4: Štruktúra poľnohospodárskeho pôdneho fondu</i>	<i>16</i>

<i>Mapa 5: Najvýznamnejšie kultúrno-historické pamiatky a veľkoplošné chránené územia v okolí obce</i>	18
<i>Mapa 6: Časová dostupnosť najvýznamnejších stredísk zamestnanosti osobným automobilom</i>	21
<i>Mapa 7: Miera nezamestnanosti v okresoch Slovenska k decembru rokov 2009, 2014, 2019.....</i>	23
<i>Mapa 8: Nadradená dopravná infraštruktúra v okolí obce.....</i>	28
<i>Mapa 9: Cestné a pešie komunikácie v katastri obce.....</i>	28
<i>Mapa 10: EUROVELO 11 a Kostrová sieť cyklistických trás v Prešovskom samosprávnom kraji</i>	30
<i>Mapa 11: Lokálne cyklistické trate.....</i>	30
<i>Mapa 12: Dostupnosť vodovodu, kanalizácie, elektriny a plynu.....</i>	32
<i>Mapa 13: Počet obyvateľov podľa adresných bodov v obci Varhaňovce</i>	45
<i>Mapa 14: Vlastnícka štruktúra pozemkov v Dolnej osade</i>	47
<i>Mapa 15: Vlastnícka štruktúra pozemkov v Hornej osade.....</i>	47
<i>Mapa 16: Občianska vybavenosť vo Varhaňovciach.....</i>	51
<i>Mapa 17: Dostupnosť základných administratívno-správnych služieb štátu</i>	52
<i>Mapa 18: Schematické znázornenie marginalizácie príslušníkov MRK.....</i>	67
<i>Mapa 19: Koncepty urbánneho rozvoja EÚ.....</i>	70
<i>Mapa 20: Lokalizácia projektových zámerov</i>	88
<i>Mapa 21: Porovnanie budov ZBGIS 2019 a OpenStreetMap 2020 po terénnom zbere údajov, v obci Varhaňovce.....</i>	123
<i>Mapa 22: Podiel obývaných budov na celkovom počte budov v obci Varhaňovce</i>	124
<i>Mapa 23: Stav kvality obývaných budov v obci Varhaňovce.....</i>	125
<i>Mapa 24: Hustota zástavby obývaných budov v obci Varhaňovce</i>	126
<i>Mapa 25: Hustota zástavby obývaných budov s prepočtom na kvalitu bývania v obci Varhaňovce..</i>	127
<i>Mapa 26: Podiel eternitových striech v rámci obce Varhaňovce</i>	128
<i>Mapa 27: Stav inžinierskych sietí v obci Varhaňovce - elektrické vedenie</i>	129
<i>Mapa 28: Stav inžinierskych sietí v obci Varhaňovce – splašková kanalizácia.....</i>	130
<i>Mapa 29: Stav inžinierskych sietí v obci Varhaňovce – plynovod.....</i>	131
<i>Mapa 30: Stav inžinierskych sietí v obci Varhaňovce – vodovod.....</i>	132

Zoznam skratiek

ARK	Atlas rómskych komunít
b.j./BJ	Bytové jednotky
CR	Cestovný ruch
ČOV	Čistička odpadových vôd
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
ERDF	European regional development fund (Európsky fond regionálneho rozvoja)
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
ha	Hektár
IBV	Individuálna bytová výstavba
INEKO	Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
KC	Komunitné centrum
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001
k. ú.	Katastrálne územie
KZAM	Klasifikácia zamestnaní
LPIS	Land parcel information system (Systém identifikácie poľnohospodárskych pozemkov)
MDVRR	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja
MOK	Maloobjemový kontajner
MOPS	Miestne občianske poriadkové služby
MRK	Marginalizované rómske komunity
MŠ	Materská škola
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MVO	Mimovládna organizácia
n.o.	Nezisková organizácia
OcÚ	Obecný úrad
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce
PRO	Program rozvoja obce
PSK	Prešovský samosprávny kraj
SODB 2011	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011
SOŠ	Stredná odborná škola
SSOŠ	Súkromná stredná odborná škola
SR	Slovenská republika
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
ŠR	Štátny rozpočet
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TI	Technická infraštruktúra
TSP	Terénna sociálna práca
TTP	Trvalé trávne porasty
UoZ	Uchádzač o zamestnanie
ÚPD	Územno-plánovacia dokumentácia
ÚPN-O	Územný plán obce
ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
VÚC	Vyšší územný celok
VÚPOP	Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôd
VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
ZŠ	Základná škola
ŽP	Životné prostredie

Úvod

Program rozvoja obce (PRO) alebo tiež Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (PHSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý sa vypracúva na základe zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

Strednodobý strategický dokument „**Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce na roky 2015-2025**“ (ďalej aj „PHSR“) stanovuje na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.

KONTEXT VZNIKU TEJTO AKTUALIZÁCIE A CHRONOLÓGIA JEJ PRÍPRAVY

V ostatných rokoch patrí Slovensko k najrýchlejšie rastúcim ekonomikám EÚ. Hoci na národnej úrovni dochádza v EÚ ku konvergencii, na regionálnej úrovni dochádza v niektorých krajinách k trendom divergentným. Takým je aj príklad Slovenska, kde najviac ekonomicky zaostávajúcim spomedzi všetkých krajov je Prešovský kraj. Práve v tejto súvislosti vznikla v kooperácii medzi Svetovou bankou, Európskou komisiou, Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (od 1.7.2020 Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie), Prešovským samosprávnym krajom a inými inštitúciami Iniciatíva na podporu dobiehajúcich regiónov (CURI). Jednou zo súčastí tejto iniciatívy je aj podpora endogénneho potenciálu PSK, a to najmä vo forme podpory obcí s marginalizovaným rómskym obyvateľstvom, vrátane obce Varhaňovce.

Jednou z dôležitých súčastí v rámci série krokov smerujúcich k plánovanej podpore obce Varhaňovce je aktualizácia existujúceho Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Pôvodný PHSR mala obec platný na roky 2015-2022. Vypracovaním tejto aktualizácie č. 1 zároveň dochádza k predĺženiu jeho platnosti do roku 2025. Na vypracovaní tejto aktualizácie č. 1 sa podieľal tím zamestnancov a externých odborníkov v rámci Úradu Prešovského samosprávneho kraja v súčinnosti s konzultantmi Svetovej banky. Aktualizácia PHSR bola vykonaná v období október 2019 – august 2020. Pri spracovaní dokumentu sa osobitná pozornosť venovala aj marginalizovanej rómskej komunite, ktorá v obci žije. V dokumente boli zohľadnené názory a postrehy starostky obce, členov pracovnej skupiny a širokej verejnosti.

Začiatkom októbra 2019 bolo obcou prijaté uznesenie o spolupráci s Prešovským samosprávnym krajom a následne bola v spolupráci so starostkou obce a facilitátorom PSK vytvorená fókusová skupina. Jej členmi boli obyvatelia obce, reprezentujúci rôzne záujmové, profesijné, ekonomické, vekové, vzdelanostné a ďalšie skupiny obyvateľstva. Fókusová skupina sa stretávala pravidelne od polovice októbra 2019 do konca januára 2020 a jej úlohou bolo pod vedením facilitátora definovať problémy obce a jej potreby, sformulovať víziu obce, ako aj strategicky plánovať rozvoj obce na ďalšie obdobie. Počas februára a marca boli podnety fókusovej skupiny spracované facilitátorom, ktorý taktiež vypracoval návrh akčného plánu obce a v spolupráci so starostkou obce pripravil finančný plán jeho realizácie. Počas úvodnej fázy celého procesu boli pracovníkmi Inštitútu rozvoja PSK v spolupráci

s OcÚ Varhaňovce spracované analýzy aktuálneho stavu obce, na základe ktorých bola vypracovaná analytická časť PHSR.

Počas koncipovania strategickkej, programovej a realizačnej časti PHSR došlo k vytvoreniu projektového portfólia a špecifikovaniu jednotlivých rozvojových zámerov obce, ktoré v súlade s akčným plánom. Zodpovedným za tento proces bol zamestnanec Oddelenia projektového riadenia PSK, ktorý konal súčinne s Inštitútom rozvoja PSK, starostom obce a facilitátorom.

V mesiacoch jún a júl 2020 boli do dokumentu zapracované pripomienky a návrhy expertky Svetovej banky. Finálna verzia dokumentu bola následne pripomienkovaná referenčnou skupinou expertov, širokou verejnosťou, rôznymi aktérmi na lokálnej, regionálnej a národnej úrovni a po zapracovaní pripomienok bola schválená obecným zastupiteľstvom.

Táto aktualizácia č. 1 Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce bola vytvorená s ohľadom na existujúcu metodiku tvorby PHSR obcí (metodika vydaná Inštitútom priestorového plánovania, november 2016). Aby bolo možné zladiť po obsahovej stránke existujúci PHSR obce Varhaňovce na roky 2015-2022 (v jeho pôvodnom vydaní) s obsahovými náležitosťami podľa spomínanej metodiky, bolo potrebné túto aktualizáciu PHSR vydať v konsolidovanom znení.

Aktualizácia č. 1 Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce 2015-2025

bola v tomto konsolidovanom znení schválená obecným zastupiteľstvom dňa

uznesením č.

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce na roky 2015-2025
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce na roky 2015-2025 (ďalej aj „PHSR 2015-2025“) je spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Spracovanie dokumentu rešpektuje princíp partnerstva, vykonané je participatívnym spôsobom.
Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania tejto aktualizácie č. 1 zodpovedá obec Varhaňovce v spolupráci s Úradom PSK a Svetovou bankou.
Obdobie spracovania	Október 2019 – máj 2020
Financovanie spracovania	Z rozpočtu PSK

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania aktualizácie č. 1 PHSR

Harmonogram spracovania aktualizácie č. 1 PHSR												
Rok	2019			2020								
Mesiac	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Úvod	X											
Analytická časť		X	X	X	X	X	X	X	X			
Strategická časť		X	X	X	X	X	X	X	X			
Programová časť							X	X	X	X	X	
Realizačná časť							X	X	X	X	X	
Finančná časť							X	X	X	X	X	
Záver									X	X	X	

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú3): Metódy zapojenia verejnosti do spracovania PHSR

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Internetové stránky	áno	áno	áno
Obecné noviny	áno	-	-
Obecný rozhlas	áno	-	-
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi	-	áno	áno
Návšteva v území	áno	áno	áno
Využitie miestnych ľudí na získavanie názorov	áno	áno	áno
Dotazník pre záujmové skupiny	-	áno	áno
Dotazník pre širokú verejnosť	-	áno	áno
Pracovné skupiny	áno	áno	áno
Ťažiskové skupiny (reprezentatívne skupiny predstavujúce verejnosť)	-	áno	áno
Nezávislí experti poskytujúci poradenské služby	áno	áno	áno

Zdroj: Inštitút priestorového plánovania 2016, vlastné spracovanie

Analytická část

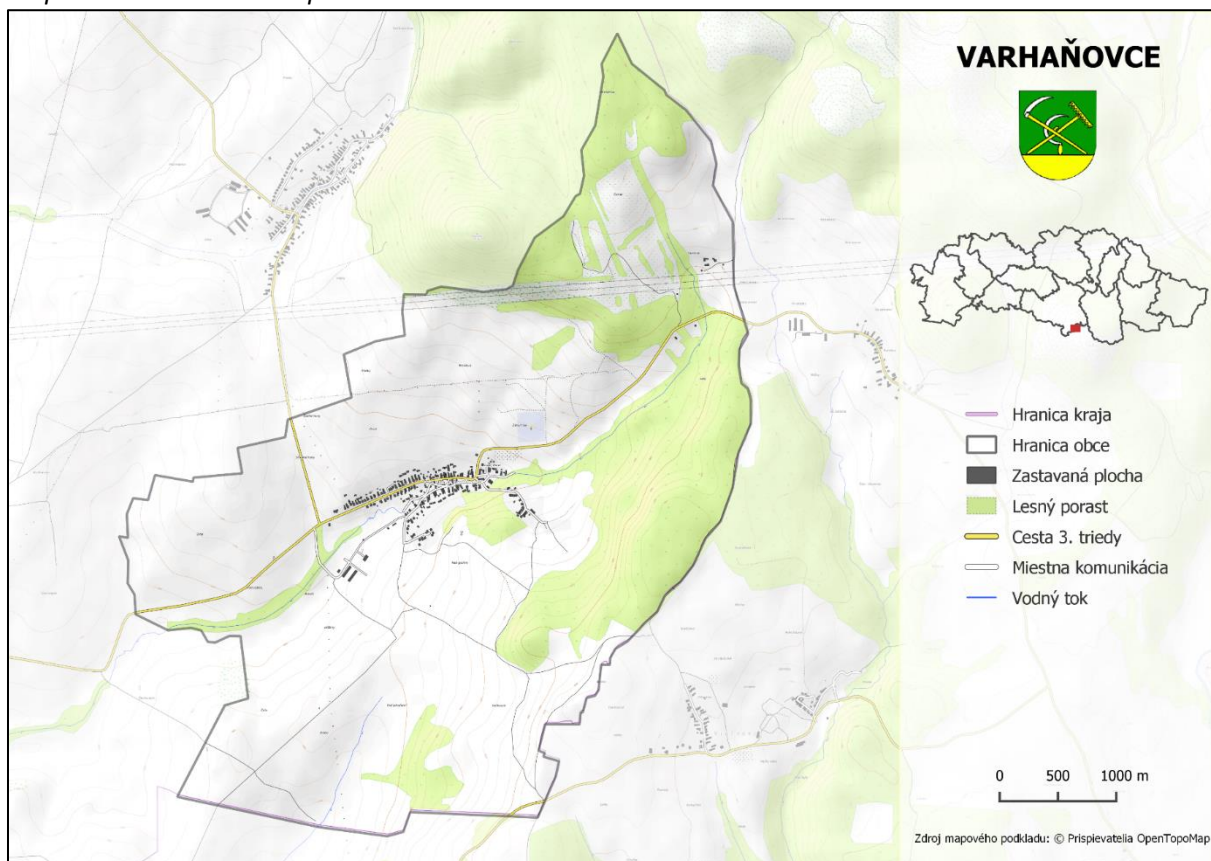
Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

A.I ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

Vymedzenie územia

Obec Varhaňovce leží na rozhraní Košickej kotliny (západná, nižšie položená časť katastra) **a Slanských vrchov** (východná, vyššie položená časť). **Administratívne je začlenená do okresu Prešov v Prešovskom kraji (Mapa 1).** Na severozápade susedí kataster Varhaňoviec s obcou Brestov (440 obyvateľov, cestná vzdialenosť 3 km) a na západe s obcou Šarišské Bohdanovce (870 obyv., vzdialenosť 4 km). Južná a východná časť katastra Varhaňoviec tvorí zároveň hranicu s Košickým samosprávnym krajom. Na juhu susedia Varhaňovce s obcou Ploské (930 obyv., 8 km), na juhovýchode s obcou Vtáčkovce (1 200 obyv., 5 km) a na severovýchode s obcou Bunetice (90 obyv., 3 km). Obce Ploské, Vtáčkovce a Bunetice patria do Košického kraja. Najbližšími mestami k obci sú Košice a Prešov (obe do 25 km).

Mapa 1: Administratívna poloha obce Varhaňovce

Zdroj: © Prispievatelia OpenTopoMap

Rozloha k. ú. obce predstavuje 836 ha (8,36 km²). **Nadmorská výška** v strede obce je 297 m. n. m., v extraviláne sa pohybuje v rozmedzí cca 230-470 m n. m.

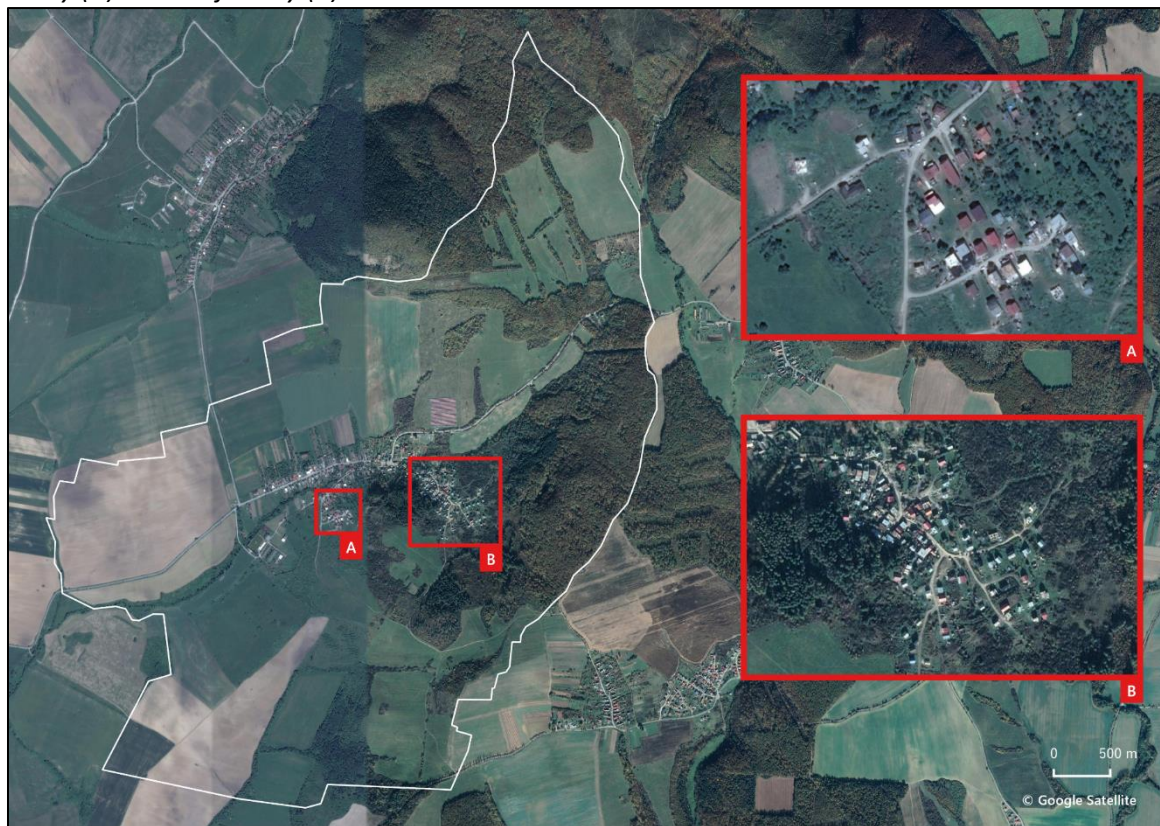
Tabuľka 1: Základné informácie o obci

Okres	Prešov
Kraj	Prešovský
Prvá písomná zmienka	1393
Rozloha (km ²)	8,36
Počet obyvateľov (k 31.12.2018)	1 507
Hustota zaľudnenia (obyv./km ²)	180
Web obce	www.obecvarhanovce.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

Zastavané územie obce sa sústreďuje v centrálnej časti katastrálneho územia obce, pozdĺž hlavnej cesty s dvoma odbočkami. Intravilán obce Varhaňovce tak možno z urbanistického hľadiska rozdeliť na 3 časti: na jadro obce, tzv. „Dolnú osadu“ a tzv. „Hornú osadu“. Podľa ARK 2019 žije v jadre obce 298 obyvateľov², v Dolnej osade 363 a v Hornej osade 795 obyvateľov. **Väčšinu plôch k. ú. obce tvorí odlesnená krajina** – najmä orná pôda (352,1 ha – 42%) a trvalé trávnaté porasty (246,7 ha – 29,5%). Lesy sa nachádzajú vo východnej a v menšej miere aj severnej časti k. ú. a dokopy zaberajú 18,5% územia (**Mapa 2**). O hospodárenie v lesoch sa stará Pozemkové spoločenstvo Varhaňovce. Pre väčšinu zastavaného územia obce je typický **výskyt zosuvov**, ktoré sú zapríčinené polohou obce na úpätí Slanských vrchov. Toto sopečné pohorie vytvára predpoklad, že územie obce Varhaňovce je seizmicitou mierne ohrozené. Obec sa taktiež nachádza neďaleko oblasti, ktorá má v rámci Slovenska zvýšenú seizmickú aktivitu – trojuholník Vihorlat-Humenné-Vranov nad Topľou.

Mapa 2: Fyzická štruktúra krajiny v katastri obce vrátane vyznačenia priestorovej lokalizácie Dolnej osady (A) a Hornej osady (B)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe podkladovej mapy Google maps

² v jadre obce žije výlučne nerómske obyvateľstvo. Rómovia sú koncentrovaní v Dolnej a v Hornej osade

Územný plán obce

Obec Varhaňovce má spracovaný Územný plán obce Varhaňovce z októbra 2016, ktorý bol schválený Obecným zastupiteľstvom obce Varhaňovce na rokovaní dňa 29.6.2017 uznesením č. 21/2017 a VZN č. 1/2017, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť Územného plánu obce.

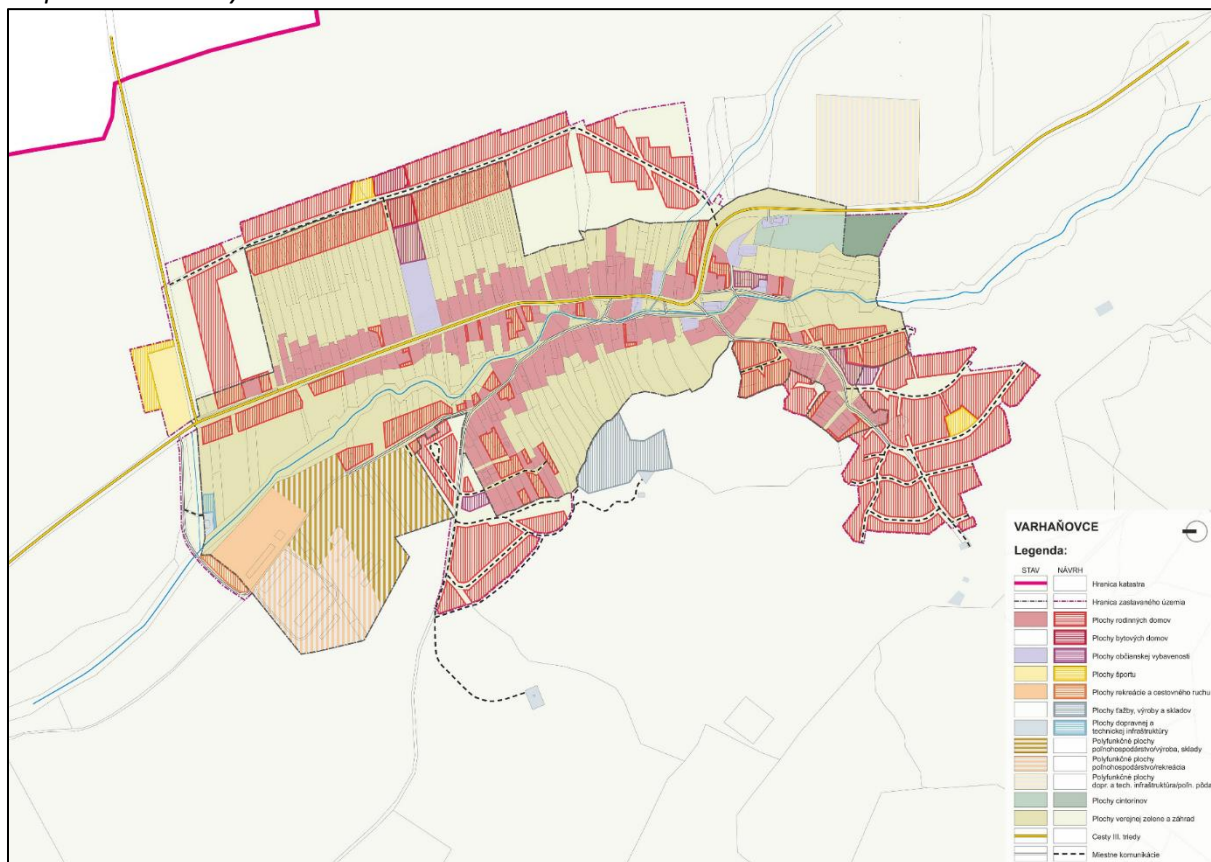
Návrhovým rokom územného plánu bol rok 2030 s predpokladaným nárastom počtu obyvateľov na 1600. Tento počet bude určite pri zohľadnení aktuálnych demografických trendov v návrhovom roku výrazne prekročený.

Územný plán predpokladá novú individuálnu výstavbu ako aj výstavbu občianskej vybavenosti na okrajoch obce, ak aj zaceľovanie prieluk medzi vylúčenými lokalitami a centrom obce. Návrh počíta s realizáciou takmer 200 rodinných domov. K výstavbe došlo najmä v lokalite na východnom okraji obce – je však skôr živelného charakteru, bez rešpektovania ÚPN-O (najmä s ohľadom na chýbajúcu technickú infraštruktúru – prístupové komunikácie). Väčšina plôch pre rozvoj tak zostáva nevyužitých. Z hľadiska funkčného využitia územia dominujú v intraviláne obce plochy rodinných domov, výraznejšie zastúpené sú však aj plochy verejnej zelene a záhrad (**Mapa 3**).

Rozvoj obce je limitovaný aj množstvom obmedzujúcich faktorov – väčšina zastavaného územia obce je situovaná v plochách evidovaných ako zosuvné územia, taktiež je tu evidované prieskumné územie P9/18 Kecerovské Pekľany (geotermálna energia). Severom katastra prechádzajú elektrické vedenia VVN 2x220kV a 2x400kV s navrhovaným rozšírením. Ich ochranné pásma predstavujú výraznú líniovú bariéru pre rozvoj. V katastri obce sa taktiež nachádza niekoľko ochranných pásiem vodného zdroja.

Územný plán nebol od svojho schválenia aktualizovaný.

Mapa 3: Funkčné využitie územia v intraviláne obce

Zdroj: vlastné spracovanie na podklade územného plánu

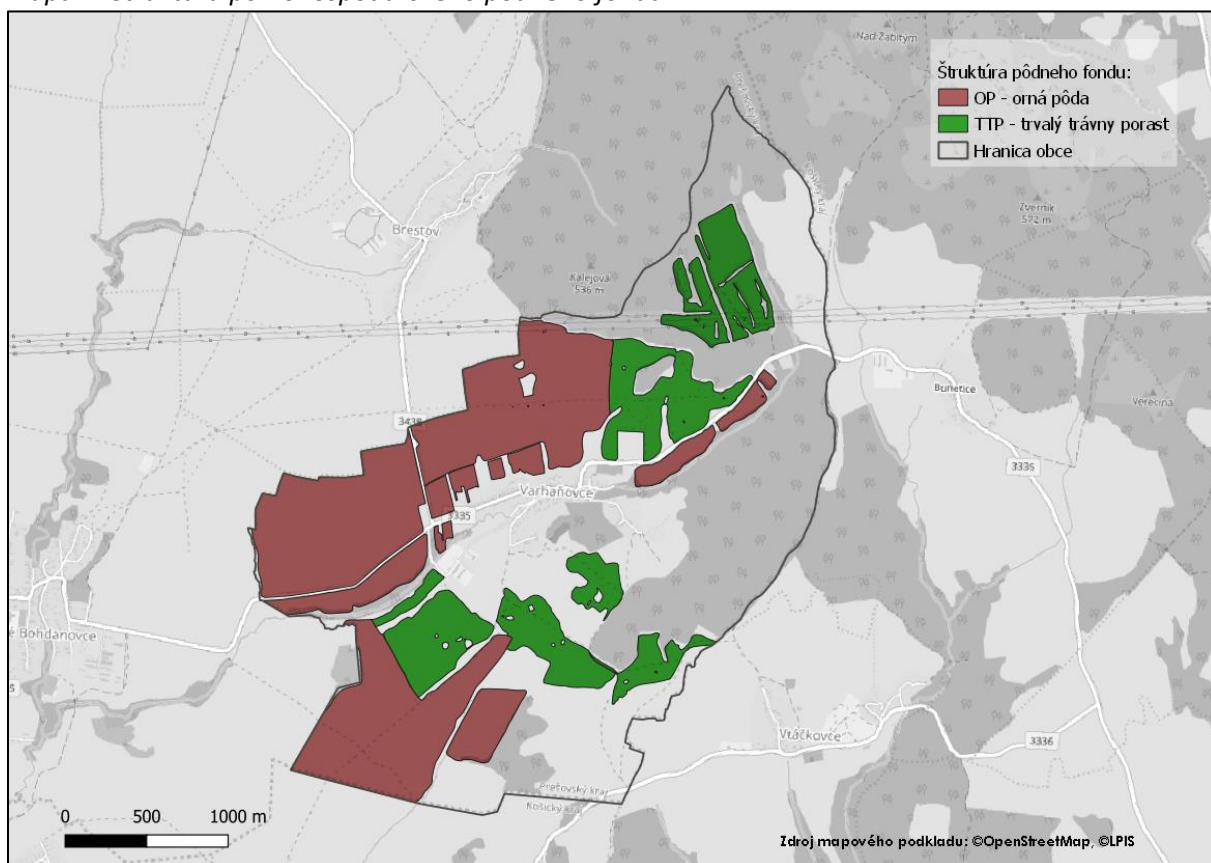
Hospodárska oblasť

Hospodárstvo v území

Polnohospodárstvo a priemysel

V katastri obce Varhaňovce prevláda poľnohospodárska pôda, tvorená najmä ornou pôdou a trvalými trávnymi porastmi. Celková výmera k. ú. obce je 836,4 ha. Z toho 74 % (620,4 ha) tvorí poľnohospodárska pôda, nepoľnohospodárska pôda zaberá 26 % územia (215,9 ha). V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce prevláda orná pôda (352,1 ha), výraznejšie sú však aj plochy trvalých trávnych porastov (TTP – 246,7 ha). V poľnohospodárskej výrobe má vzhľadom k rozsiahlejším plochám ornej pôdy aj TTP priaznivé podmienky najmä rastlinná, ale aj živočíšna poľnohospodárska výroba (**Mapa 4**).

Mapa 4: Štruktúra poľnohospodárskeho pôdneho fondu

Zdroj: VÚPOP, systém LPIS, vlastné spracovanie

V katastri obce hospodária aj dva subjekty poľnohospodárskej veľkovýroby: firma ASPO a Z.M., s.r.o. so sídlom v Brestove a poľnohospodárske družstvo PD Lemešany. Firma ASPO a Z.M., s.r.o. sa venuje zmiešanému hospodárstvu a zamestnáva do 10 zamestnancov. PD Lemešany sa venuje najmä pestovaniu obilnín (okrem ryže), strukovín a olejnatých semien, pričom zamestnáva do 25 ľudí. Ani jeden z týchto subjektov však nemá sídlo priamo v obci, ale od miestnych obyvateľov si prenajímajú pôdu a v katastri Varhaňoviec sa zameriavajú najmä na rastlinnú poľnohospodársku výrobu. Z hľadiska priemyselnej výroby sa vo Varhaňovciach žiadne prevádzky, ktoré by vykonávali výrobnú činnosť, nenachádzajú.

Tabuľka 2: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2018; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
352,1	0,0	0,0	14,0	7,6	246,7	620,4
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorcia		ostatné plochy		Spolu
155,1	5,1	41,1		14,5		215,9
Celková výmera územia						836,4

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

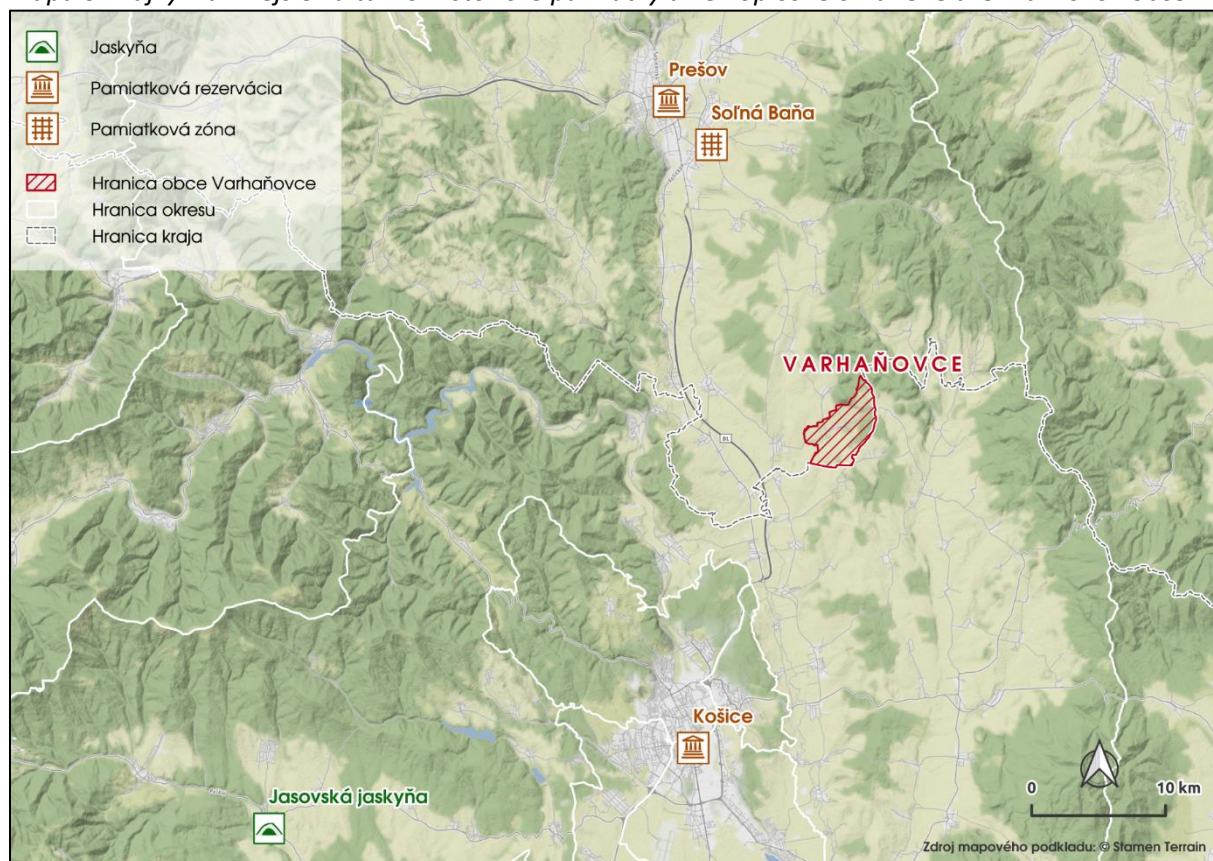
Cestovný ruch

Obec Varhaňovce leží ďaleko od najatraktívnejších prírodných turistických regiónov v rámci Slovenska (za ktoré možno považovať najmä Tatry a ich blízke okolie). Z hľadiska veľkoplošných a tiež maloplošných chránených území sa v obci nenachádza žiadne chránené územie s aspoň 2. alebo vyšším stupňom ochrany prírody. Najbližšiu prírodnú pamiatku UNESCO predstavuje Jasovská jaskyňa, vzdialená od Varhaňoviec cca 1 hod jazdy autom.

Vzhľadom k najvýznamnejším kultúrohistorickým pamiatkam v rámci Slovenska (ako sú napr. pamiatky UNESCO na Spiši, drevené kostolíky na severovýchodnom Slovensku a pod.) má obec taktiež menej výhodnú polohu. Lepšia situácia je z hľadiska pamiatkových rezervácií – tie sa najbližšie k obci Varhaňovce nachádzajú v Prešove a Košiciach (ide o mestské pamiatkové rezervácie). Navyše, v Prešove sa nachádza aj pamiatková zóna Solná baňa. Okrem nich sa žiadne iné významnejšie kultúrno-historické pamiatky, ktoré by predstavovali atrakciu cestovného ruchu a ktoré by eventuálne mohli znamenať zvýšený prílív turistov do obce, sa v blízkom okolí Varhaňoviec nenachádzajú (**Mapa 5Chyba! Nenašiel sa žiaden zdroj odkazov.**). Obec má teda z hľadiska pritiažnutia turistov menej výhodnú polohu³.

³ v zmysle: ak chce turista takéto najvýznamnejšie – či už prírodné alebo kultúrohistorické – pamiatky navštíviť, v ponuke ubytovania konkurujú Varhaňovciam iné obce, ktoré majú pre návštevu pamiatok lepšiu východiskovú polohu

Mapa 5: Najvýznamnejšie kultúrno-historické pamiatky a veľkoplošné chránené územia v okolí obce

Zdroj: vlastné spracovanie

Medzi lokalizačné predpoklady rozvoja CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich v blízkom okolí Varhaňoviec koná pomerne veľké množstvo (najmä v mestách Košice a Prešov). Umelo vytvorené lokalizačné predpoklady cestovného ruchu sú teda v okolitom regióne na solídnej úrovni.

Okrem lokalizačných predpokladov hrajú veľmi dôležitú úlohu v rámci rozvoja regiónu aj realizačné predpoklady cestovného ruchu, medzi ktoré patrí doprava a materiálno-technická základňa (stravovacie, ubytovacie a športovo-technické zariadenia, zariadenia služieb a obchodu a špeciálne zariadenia). Dopravná infraštruktúra je v okolitom regióne na pomerne dobrej úrovni.

Slabou stránkou sú však lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu priamo v obci, teda také, ktoré by dokázali pritiahnuť turistov. Negatívnym javom z pohľadu realizačných predpokladov rozvoja CR je najmä skutočnosť, že v obci sa nenachádza žiadne komerčné stravovacie zariadenie a k dispozícii je tu iba 1 komerčné ubytovacie zariadenie, ktoré však poskytuje iba nízkonákladové ubytovanie (v areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva, prevádzkované firmou ASPO a Z.M., s.r.o.). Z hľadiska realizačných predpokladov CR síce turisti v obci majú možnosť využívať napr. multifunkčné ihrisko, futbalové ihrisko, príp. detské ihriská, tieto však predstavujú len „doplnkovú infraštruktúru v obci“ a nemožno očakávať, že by boli lákadlom pre pritiahnutie turistov. Len tieto ihriská návštevnosť (ubytovacích zariadení v obci, ktoré by sa eventuálne vybudovali) turistami nezabezpečia (návštevnosti iba napomôžu).

Ak by sa chcela obec Varhaňovce vo významnejšej miere zamerať na rozvoj cestovného ruchu, musela by zvoliť **koordinovaný postup** v regióne (spolu so susednými obcami, podnikateľmi, príp. inými subjektmi – napr. vo forme integrovaných územných investícií), ktorým by sa postupne vybudovalo

viacero (vzájomne prepojených, príp. medzi sebou sa dopĺňujúcich) zariadení turistickej infraštruktúry (ako napr. výstavba stavebne oddelených cestných cyklotrás, ponuka rôznych športových aktivít, pobytov v okolitej prírode, agroturistiky, rôznych turistických atrakcií, ponuka možností ubytovania a stravovania a pod.). **Samotná obec výstavbu takýchto zariadení, bez koordinovanej spolupráce s inými subjektmi, zvládnuť nedokáže.**

Nateraz možno teda konštatovať, že Varhaňovce z hľadiska svojej málo výhodnej polohy (vzhľadom k najvýznamnejším slovenským prírodným atrakciám aj kultúrno-historickým pamiatkam), ako aj z dôvodu slabej vybavenosti turistickou infraštruktúrou nemajú priaznivé predpoklady rozvoja cestovného ruchu (tak, aby príjmy z cestovného ruchu v blízkej budúcnosti zabezpečovali pre miestne obyvateľstvo primeranú obživu).

Zamestnanosť obyvateľstva, dochádzka za prácou

Počas SODB 2011 žilo v obci 551 ekonomicky aktívnych osôb (z toho 284 mužov a 267 žien), čo predstavovalo 41,4% obyvateľov z vtedajšieho celkového počtu obyvateľov (1 332 podľa SODB 2011). Podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov z celkového počtu obyvateľov v roku 2011 bol teda v obci Varhaňovce v porovnaní s Prešovským krajom (46,1%) i celou Slovenskou republikou (48,7%) nižší.

Najväčšiu časť zo spomínaných 551 ekonomicky aktívnych obyvateľov Varhaňovci predstavovali pracujúci v odvetví priemyselnej výroby, ťažby a dobývania. V poradí druhé a tretie najvýznamnejšie odvetvia v zamestnanosti obyvateľstva Varhaňovci predstavovali odvetvia veľkoobchodu a maloobchodu a verejnej správy a obrany.

Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, len 26,7% ekonomicky aktívnych obyvateľov (147 z 551) dochádzalo v čase SODB za prácou mimo obce Varhaňovce. Vzhľadom na skutočnosť, že najväčšia časť obyvateľov Varhaňovci pracuje najmä v oblasti priemyselnej výroby a veľkoobchodu a maloobchodu, máme za to, že tento údaj⁴, získaný prostredníctvom SODB 2011, je nespoľahlivý (keďže priamo v obci Varhaňovce nie sú žiadne prevádzky, ktoré by vygenerovali taký počet pracovných miest pre pracovníkov v oblasti priemyselnej výroby a veľkoobchodu a maloobchodu).

Tabuľka 3: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti

Odvetvie ekonomickej činnosti ⁵	EAO		počet dochádzajúcich v danom odvetví	podiel dochádzajúcich z celkového počtu EAO (%)
	počet	podiel (%)		
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a ťažba dreva, rybolov	28	5,1	2	0,4
Priemyselná výroba, iná ťažba a dobývanie	156	28,3	33	6,0
Dodávka energií, odpadové hospodárstvo	13	2,4	5	0,9
Stavebníctvo	39	7,1	11	2,0

⁴ o tom, že len 26,7 % EAO dochádzalo za prácou mimo obec Varhaňovce

⁵ ukazovateľ „odvetvie ekonomickej činnosti“ predstavuje druh výroby alebo činnosti podniku alebo iného subjektu, ktorú obyvateľ aktuálne alebo v poslednom pracovnoprávnom vzťahu vykonával. Vztahuje sa na obyvateľov starších ako 16 rokov, ktorí už niekedy pracovali. Kvôli zjednodušeniu a prehľadnosti sú niektoré odvetvia v danej tabuľke oproti klasifikácii SK NACE Rev.2 spojené

Veľkoobchod, maloobchod	61	11,1	17	3,1
Doprava a skladovanie	21	3,8	3	0,5
Ubytovacie a stravovacie služby	12	2,2	2	0,4
Činnosti v oblasti nehnuteľností, financií, poisťovania, informácií a komunikácie	7	1,3	5	0,9
Odborné, vedecké a technické činnosti	12	2,2	2	0,4
Administratívne a podporné služby	8	1,5	4	0,7
Verejná správa a obrana	42	7,6	30	5,4
Vzdelávanie	16	2,9	3	0,5
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	11	2,0	3	0,5
Ostatné činnosti spolu	8	1,5	2	0,4
Nezistené	117	21,2	25	4,5
Spolu	551	100,0	147	26,7

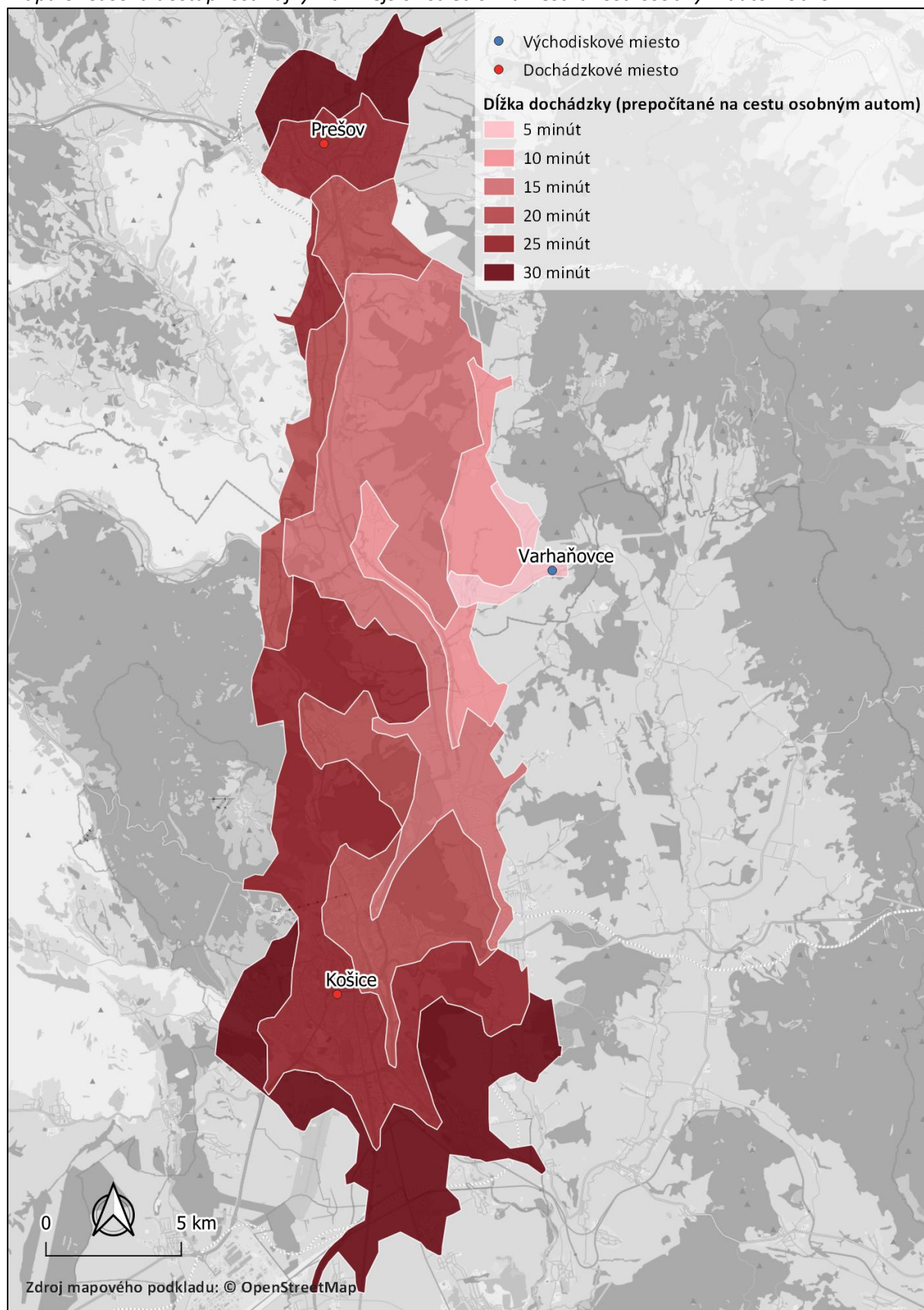
Zdroj: SODB 2011

V roku 2011 pracovali obyvatelia obce najmä v Prešove a Košiciach, čo sú regionálne strediská zamestnanosti s pomerne dobrou dochádzkovou vzdialenosťou z Varhaňoviec. Najdôležitejším miestom dochádzky za prácou bolo pre obyvateľov obce Varhaňovce v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 mesto Prešov, do ktorého dochádzalo za prácou 40 obyvateľov. Ďalšími významnými centrami dochádzky, do ktorých odchádzali obyvatelia obce Varhaňovce za prácou, boli mesto Košice (23 EAO) a obec susedná obec Šarišské Bohdanovce (2 EAO). Ako ukazuje **Mapa 6 (na ďalšej strane)**, dochádzka za prácou osobným automobilom do miest Prešov a Košice trvá menej ako 30 minút.

Najaktuálnejšie informácie (marec 2020) ohľadom dochádzky miestnych obyvateľov do zamestnania, získané terénnym prieskumom v obci hovoria o tom, že najmä v ostatných cca 3 rokoch (2017-2020) sa podarilo vo výraznej miere zamestnať značnú časť Rómov z Varhaňoviec. Títo si našli zamestnanie najmä vo firmách v Košiciach a ich zázemí, pričom tieto firmy v spolupráci s obcou Varhaňovce a autobusovými prepravcami zabezpečujú Rómom z Varhaňoviec bezplatnú autobusovú prepravu do a zo zamestnania. Presný údaj o počte takto zamestnaných Rómov nie je k dispozícii, na základe prieskumu sa však odhaduje, že ide o cca 150 osôb. Svoje uplatnenie našli vo firmách ako U-Shin, alebo Howe, ktoré sa venujú výrobe kožených materiálov do automobilového priemyslu. Tieto firmy ich zamestnávajú väčšinou hneď po ukončení štúdia na SOŠ ELBA v obci, ktorá ponúka študentom vzdelanie práve v odboroch ako šič a šička. Druhým významným odvetvím v ktorom žiaci po doštudovaní nachádzajú uplatnenie je stavebníctvo.

Podľa živnostenského registra bolo v roku 2019 v obci evidovaných len 17 živnostníkov. Živnostníci sa venovali najmä stavebným prácam. Vhodným ukazovateľom, vyjadrujúcim ochotu obyvateľov k samozamestnávaniu, je miera podnikateľskej aktivity, vyjadrená počtom živnostníkov na 1 000 obyvateľov. Vo Varhaňovciach bola v roku 2019 zaznamenaná miera podnikateľskej aktivity na úrovni 11 živnostníkov na 1 000 obyvateľov. Pre porovnanie, počet živnostníkov na 1 000 obyvateľov sa v Slovenskej republike pohybuje okolo úrovne 56, v Žilinskom kraji 72 (najviac medzi kraji), v Košickom kraji 37 (najmenej medzi kraji). V rámci okresov Slovenska sa hodnota tohto ukazovateľa pohybuje v rozmedzí od 31 živnostníkov na 1 000 obyvateľov v okresoch Rimavská Sobota a Košice-okolie po 123 živnostníkov na 1 000 obyvateľov v okrese Námestovo. Možno teda konštatovať, že ochota obyvateľov Varhaňoviec k samozamestnávaniu (ochota podnikať) je extrémne podpriemerná.

Mapa 6: Časová dostupnosť najvýznamnejších stredísk zamestnanosti osobným automobilom

Zdroj: vlastné spracovanie

Nezamestnanosť

Miera nezamestnanosti v obci Varhaňovce je extrémne vysoká (28,7%), pohybuje sa vysoko nad úrovňou priemernej miery nezamestnanosti okresu Prešov ako aj Prešovského kraja. Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Varhaňovce za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 158 až 356. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 28,7% (najnižšia hodnota dosiahnutá v sledovanom období v novembri 2019) po 64,6% (najvyššia hodnota dosiahnutá v roku 2012). Pre porovnanie, k 30.11.2019 bola miera nezamestnanosti v okrese Prešov 6,9%, v Prešovskom kraji bola na úrovni 10,0% a v Slovenskej republike 6,0 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Prešov susedí, bola nasledovná: Levoča 10,0 %, Sabinov 12,7 %, Svidník 12,8 %, Vranov nad Topľou 14,5 %, Košice-okolie 10,7 % a Gelnica 11,0 %. Vývoj miery nezamestnanosti vo Varhaňovciach za ostatných 10 rokov v podstate len kopíroval vývoj (z hľadiska trendov rastu/poklesu) v celej Slovenskej republike (pre ilustráciu pozri **Mapa 7** na ďalšej strane).

Hoci údaje o etnickej štruktúre uchádzačov o zamestnanie nie sú v oficiálnych štatistikách (ŠÚ SR, ÚPSVaR) dostupné, na základe dodatočných analýz parciálnych štruktúr nezamestnanosti (pozri ostatné grafy a tabuľky v tejto kapitole) **odhadujeme, že vo Varhaňovciach tvorili Rómovia v roku 2018 cca 90 % podiel na celkovom počte UoZ v obci.**

Tabuľka 4: Vývoj nezamestnanosti v obci

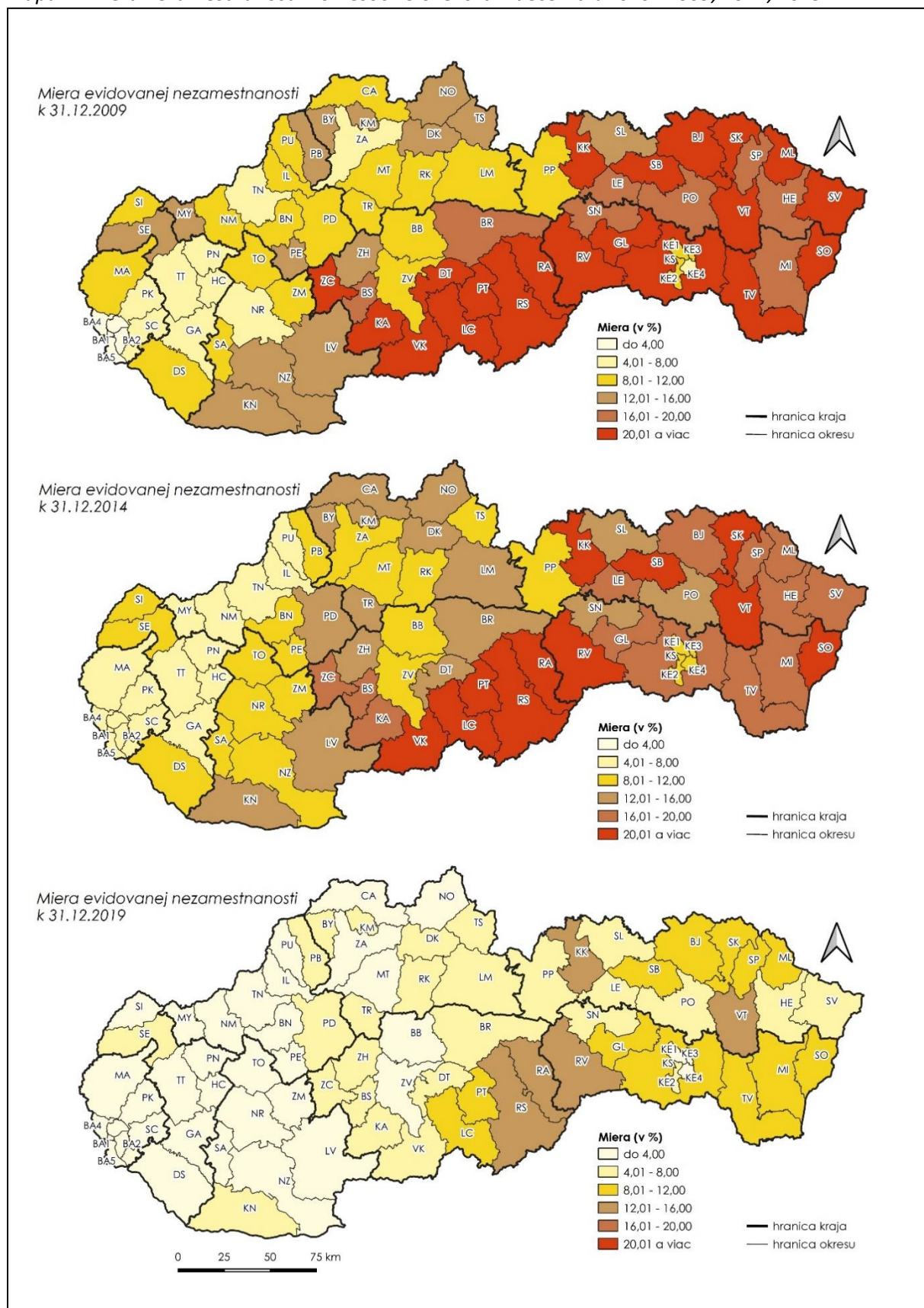
k 31.12.	rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Počet uchádzačov o zamestnanie	309	324	356	350	353	337	323	205	180	158
Miera nezamestnanosti (%)**	56,1	58,8	64,6	63,5	64,1	61,2	58,6	37,2	32,7	28,7

* údaj k 30.11.

** na výpočet miery nezamestnanosti v jednotlivých rokoch bol použitý údaj o počte EAO v obci z SODB 2011

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, ÚPSVaR, vlastné spracovanie

Mapa 7: Miera nezamestnanosti v okresech Slovenska k decembru rokov 2009, 2014, 2019

Zdroj: UPSVaR

Zmeny v počte UoZ v obci Varhaňovce za posledných 10 rokov majú identické vývojové trendy, aké bolo možné pozorovať v rámci celej Slovenskej republiky. V súvislosti s príchodom hospodárskej krízy (cca 2008) začali počty nezamestnaných osôb na Slovensku na všetkých úrovniach narastať⁶. Tento nárast pokračoval až cca do roku 2012⁷, keď došlo k oživeniu slovenskej ekonomiky a od tohto roku dochádza na Slovensku k neustálemu medzioročnému poklesu počtu nezamestnaných osôb⁸. Trend vývoja nezamestnanosti v rámci Slovenska bol teda celkom zreteľný – cca od r. 2008 do r. 2012 nárast počtu UoZ, od roku 2013 každoročný pokles počtu UoZ.

Kým v období 2012-2016 bolo možné vo Varhaňovciach pozorovať len pozvoľný pokles počtu UoZ, za posledné 3 roky (2017-2019) sa ich počet rapídne znížil – cca o 50 %. Dôvodom je silný rast ekonomiky a s tým spojená skutočnosť, že značnej časti Rómov z Varhaňoviec sa podarilo nájsť si zamestnanie vo firmách nachádzajúcich sa najmä v Košiciach a ich zázemí.

Graf 1: Celkový počet UoZ v obci v rokoch 2010-2019 (k 31.12.)

* údaj k 30.11.

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, ÚPSVaR, vlastné spracovanie

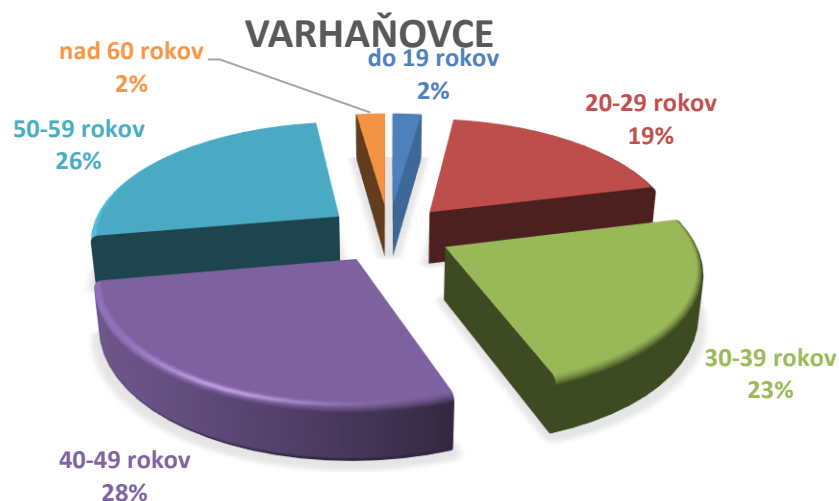
⁶ tak v rámci celej SR, ako aj v rámci krajov, okresov a poväčšine i obcí

⁷ na úrovni obcí bolo možné v rokoch 2008-2012 pozorovať dosť turbulentný a nerovnomerný vývoj. V niektorých obciach počty nezamestnaných počas obdobia hospodárskej krízy každoročne stúpali, v iných obciach bolo možné počas tohto obdobia pozorovať aj medzioročný pokles. Celkový trend však bol jasný – rast počtu UoZ medzi rokmi 2008 až 2012.

⁸ avšak v súvislosti so spomalením rastu slovenskej ekonomiky už od roku 2019 badať na úrovni niektorých obcí medzioročný nárast počtu nezamestnaných osôb v porovnaní s rokom 2018

Problémy s nezamestnanosťou majú v obci všetky vekové skupiny obyvateľstva. Neexistuje žiadna veková skupina, ktorá by bola v porovnaní s inými výraznejšie marginalizovaná⁹.

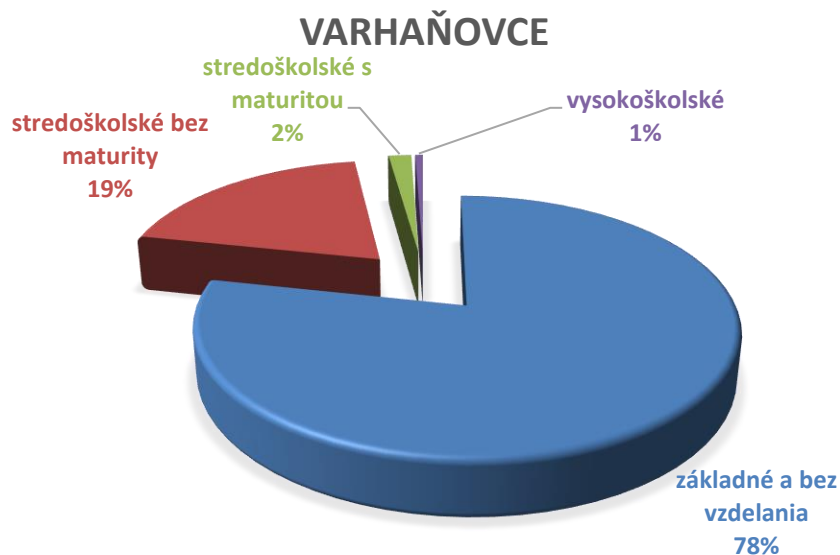
Graf 2: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2018

Zdroj: ÚPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra UoZ podľa vzdelania vo Varhaňovciach je veľmi nepriaznivá. Zo 180 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2018 bolo až 78 % UoZ (141 osôb) so základným vzdelaním alebo bez vzdelania. Ak platí, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce, tak väčšina UoZ v obci Varhaňovce má z dôvodu nízkeho vzdelania prístup na trh práce značne sťažený.

Graf 3: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2018

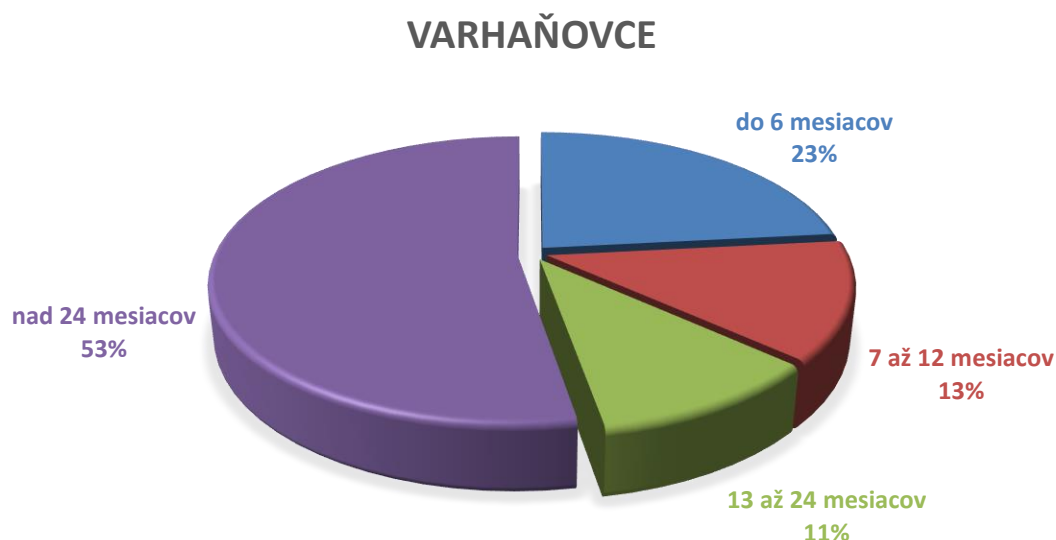

Zdroj: ÚPSVaR, vlastné spracovanie

⁹ samozrejme, do tohto porovnania neberieme do úvahy vekovú skupinu do 19 rokov, keďže sa reálne jedná spravidla len o 2 ročníky – 18 a 19 ročných UoZ a rovnako ani vekovú skupinu nad 60 rokov, keďže pri tejto sa reálne jedná len o 3 ročníky – 60, 61 a 62 ročných UoZ

Problémom z hľadiska možnej zamestnatelnosti uchádzačov o zamestnanie je ich dlhodobá nezamestnanosť. Až 2/3 UoZ patrí medzi dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov). To sú osoby, u ktorých je ich umiestnenie na trhu práce značne komplikované (najmä z dôvodu straty, príp. absencie pracovných návykov). Navyše, až 53 % (95 osôb) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky a 42 % (76 osôb) dokonca viac ako 4 roky. Tento stav je výrazne horší ako situácia v rámci Slovenskej republiky, kde sa podiel dlhodobo nezamestnaných pohybuje okolo úrovne 45 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných UoZ v rámci všetkých regiónov Európskej únie). Pozitívnu skutočnosťou je to, že 23 % UoZ (42 osôb) bolo nezamestnaných len krátkodobo, čo znamená, že u týchto osôb existuje vyššia pravdepodobnosť opätovného zamestnania sa v blízkej budúcnosti.

Graf 4: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2018

Zdroj: ÚPSVaR, vlastné spracovanie

Kvalifikačná štruktúra UoZ v obci je mimoriadne nepriaznivá. Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM)¹⁰ majú vo Varhaňovciach osoby bez pracovného zaradenia (52,2 %; 94 zo 180 UoZ). To sú najmä tie osoby, ktoré predtým nikde nepracovali (teda absolventi, ženy, ktoré boli hneď po skončení štúdia na materskej/rodičovskej dovolenke, dlhodobo nezamestnané osoby, ktoré si doteraz žiadne zamestnanie nenašli a pod.).

Druhú najvýznamnejšiu skupinu tvoria pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (26,1 %; 47 zo 180 UoZ). To sú najmä tie osoby, ktoré v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi a pod.).

¹⁰ Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieduje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie pred tým, než sa stal nezamestnaným. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Tabuľka 5: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2018

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 - Špecialisti	0	0,0
3 - Technici a odborní pracovníci	3	1,7
4 - Administratívni pracovníci	5	2,8
5 - Pracovníci v službách a obchode	3	1,7
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	4	2,2
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	13	7,2
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	11	6,1
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	47	26,1
N/A - neurčené	94	52,2
Spolu	180	100,0

Zdroj: ÚPSVaR, vlastné spracovanie

Dopravná infraštruktúra

Napojenie obce na dopravnú infraštruktúru

Z aspektu napojenia obce na nadradenú dopravnú infraštruktúru (medzinárodné rýchlostné cestné komunikácie) majú Varhaňovce veľmi výhodnú polohu¹¹. Neďaleko obce (cca 7 km) totižto prechádza najvýznamnejšia dopravná tepna Slovenska – diaľnica D1, ktorá prepája Bratislavu s Košicami. Dobré napojenie má obec aj na medzinárodné rýchlostné železničné komunikácie, nakoľko hlavná železničná trať Slovenska je dostupná v Kysaku (15 km) alebo Košiciach (22 km).

Samotná obec Varhaňovce leží na ceste III. triedy č. 3335, ktorá prepája obec Šarišské Bohdanovce s Kecerovcami. Okrem toho sa v katastri obce Varhaňovce nachádza aj cesta III. triedy č. 3438, ktorá prepája Varhaňovce s obcami Brestov a Mirkovce. Polohu obce voči nadradenej dopravnej infraštruktúre zobrazuje **Mapa 8** (na ďalšej strane).

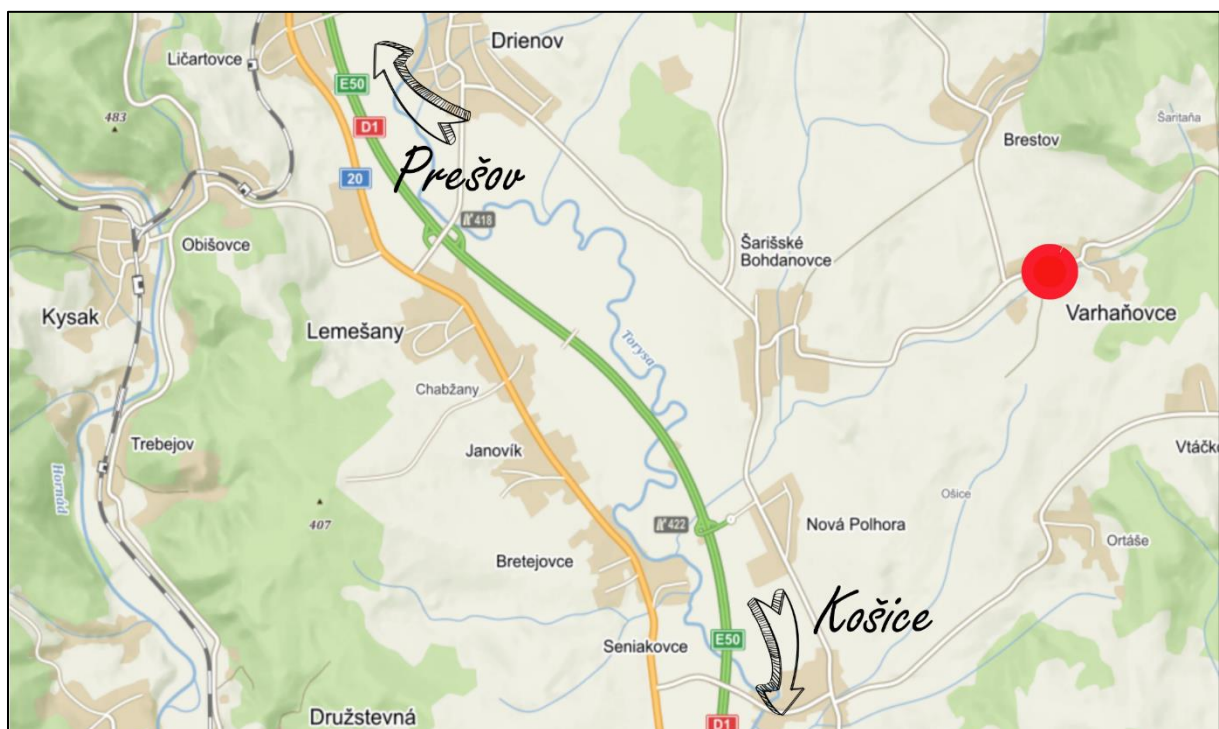
Na cestu III. triedy (3335), na ktorej leží intravilán Varhaňoviec, nadväzuje sieť miestnych komunikácií (**Mapa 9** – na ďalšej strane). Tie majú prevažne bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym (avšak na niektorých uliciach veľmi úzkym) šírkovým usporiadaním. Kvalita miestnych komunikácií v obci je na priemernej úrovni – väčšina má asfaltový povrch (niektoré úseky si však vyžadujú rekonštrukciu).

Dolná aj Horná rómska osada sú s jadrom obce spojené asfaltovou komunikáciou. V Dolnej osade je zatiaľ len spevnená komunikácia (nie asfaltová), samospráva obce aktuálne začína s obstarávaním projektovej dokumentácie na výstavbu tejto cesty. V Hornej osade vedie asfaltová komunikácia zatiaľ len k legálnym obydliam. V celej Hornej osade budú asfaltové komunikácie vybudované po realizácii projektu zameraného na zlepšovanie prístupu MRK k občianskej vybavenosti, ktorý sa plánuje realizovať.

Hlavný spôsob dopravy používaný na dennú dochádzku žiakov a študentov do škôl je verejná autobusová doprava. Pre nerómskych obyvateľov dochádzajúcich do zamestnania mimo obce Varhaňovce je hlavným spôsobom dopravy osobný automobil, pre Rómov je to autobusová preprava (financovaná najmä firmami z Košíc, ktoré Rómov zamestnávajú).

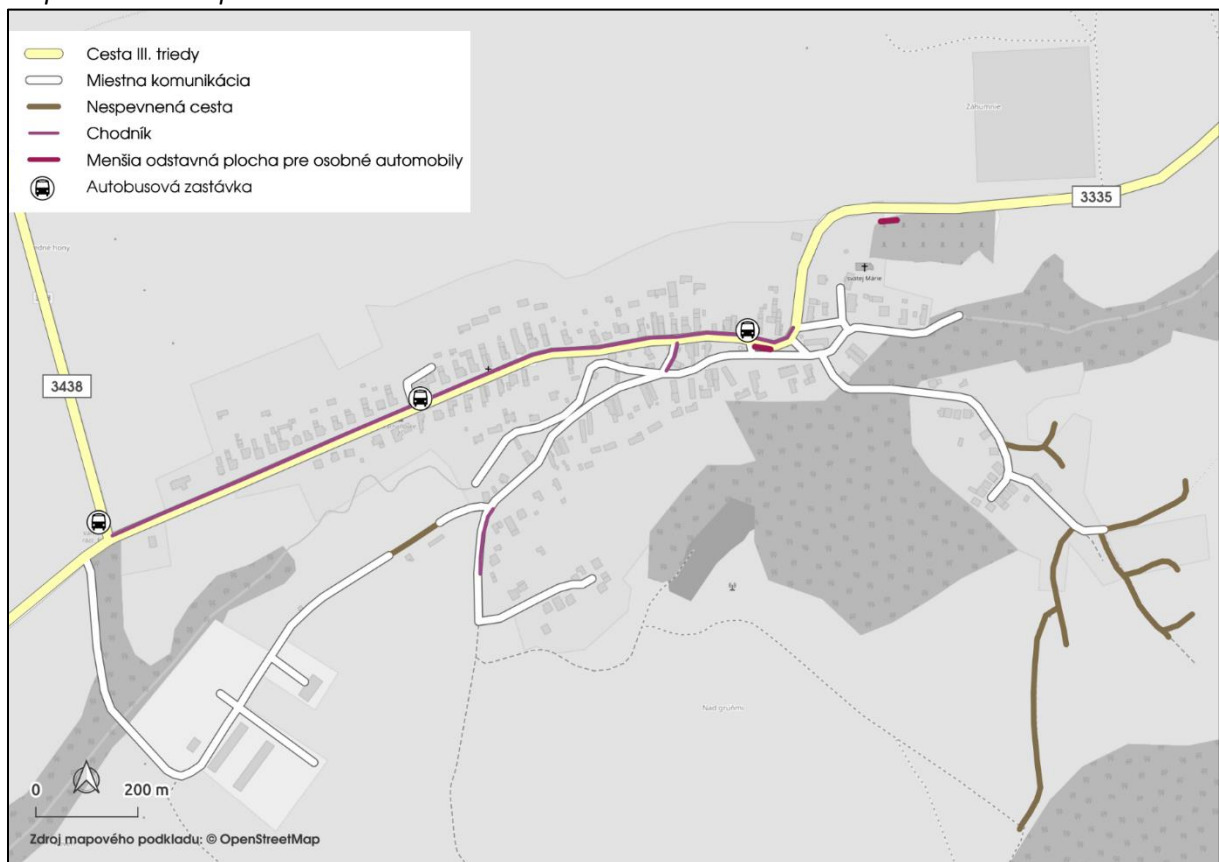
¹¹ Zároveň je potrebné uviesť, že obec síce má výhodnú polohu vzhľadom k nadradenej dopravnej infraštruktúre, no jej poloha (ako aj poloha celého východného Slovenska) voči významným urbánnym centrá a sídelným aglomeráciám je nevýhodná (najbližšie takéto aglomerácie predstavujú mestá Krakow a Bratislava s Viedňou).

Mapa 8: Nadradená dopravná infraštruktúra v okolí obce

Zdroj: mapy.cz

Mapa 9: Cestné a pešie komunikácie v katastri obce

Zdroj: vlastné spracovanie

Parkoviská¹² v obci vybudované nie sú, pred obecným úradom, pri ZŠ s MŠ a pri cintoríne sa však nachádzajú menšie odstavné plochy pre motorové vozidlá. Problém s parkovaním v obci nebol identifikovaný.

V intraviláne obce sa nachádzajú tri autobusové zastávky rozmiestnené popri hlavnej ceste (jedna na začiatku obce – oficiálne značená ako Varhaňovce, rázcestie Brestov, druhá v strede obce pri ZŠ – oficiálne značená ako Varhaňovce ZŠ a tretia pri obecnom úrade – oficiálne označená ako Varhaňovce, OcÚ). Dochádzková vzdialenosť k zastávkam je vyhovujúca. V bežný pracovný deň prvý autobus do Prešova odchádza z obce ráno o 4:22 a posledný večer o 20:57 (cez víkend alebo sviatkov ide prvý priamy spoj o 5:12 a posledný o 17:02). Prvý priamy spoj z Prešova do obce vyráža o 5:20 (7:35 cez víkend a sviatkov) a posledný o 22:56 (19:30 cez víkend a sviatkov). Autobusy, ktoré do obce z Prešova prichádzajú používajú Varhaňovce ako konečnú zastávku (otočia sa tu a vracajú sa späť do Prešova). Prvý autobus do Košíc ide z Varhaňoviec ráno o 4:03 a posledný o 20:17 (platí aj pre pracovný týždeň aj pre víkendy a sviatky). Z Košíc do Varhaňoviec sa obyvatelia dostanú najskôr o 7:20 a najneskôr o 23:05 (platí aj pre pracovný týždeň aj pre víkendy a sviatky). Frekvencia autobusových spojov je v hodinových až dvojhodinových intervaloch.

Aj keď sa hlavná železničná trať SR nachádza len 15 km od obce (v Kysaku), nie je k nej zriadená žiadna priama linka verejnej dopravy a preto, ak chcú obyvatelia Varhaňoviec cestovať vlakom, musia sa najprv dopraviť autobusom do Košíc (alebo vlastným automobilom, priamo do Kysaku, prípadne do Obišoviec).

Pešia a cyklistická doprava

Sieť chodníkov pre peších je na slabšej úrovni. V jadre obce vedie chodník popri hlavnej ceste. V Dolnej osade je zatiaľ chodník vybudovaný iba na pozemkoch vo vlastníctve obce. Aktuálne však prebieha vysporiadavanie vlastníckych vzťahov k pozemkom v Dolnej osade – po úprave vlastníckych vzťahov bude obec budovať chodníky v celej Dolnej osade. V Hornej osade zatiaľ chodníky nie sú vybudované vôbec, je však už vypracovaná projektová dokumentácia a chodníky sa plánujú vybudovať aj tu (**Mapa 9** – na predchádzajúcej strane).

Samostatné cyklistické chodníky¹³ sa v obci nenachádzajú. Za najvýznamnejšie cyklistické trasy možno (všeobecne) považovať najmä tie trasy, ktoré tvoria súvislú regionálnu sieť a ktorých koordinované budovanie podporujú rôzne verejné inštitúcie. Takým príkladom je cyklistická sieť EUROVELO (ide o cyklistickú sieť v Európskej únii; východným Slovenskom prechádza jej časť EUROVELO 11, a to cez Košice, Prešov a Starú Ľubovňu – na sever v smere na Krakov a Pobaltie a na juh v smere na Balkán). Za ďalšiu významnú cyklistickú sieť možno považovať „Kostrovú sieť cyklistických trás v Prešovskom samosprávnom kraji“, ktorej budovanie podporuje práve PSK. Tieto dve najvýznamnejšie regionálne cyklistické siete sú na lokálnej úrovni dopĺňané rôznymi kratšími, lokálnymi cyklistickými sieťami¹⁴. Ani EUROVELO 11, ani Kostrová sieť PSK katastrom obce Varhaňovce neprechádzajú (**Mapa 10** – na ďalšej strane). **Existuje niekoľko cyklistických trás, ktoré prechádzajú katastrom obce Varhaňovce.** Tieto však poväčšine nie sú oficiálne značené. Ide najmä o cestné cyklistické trasy (bez samostatného,

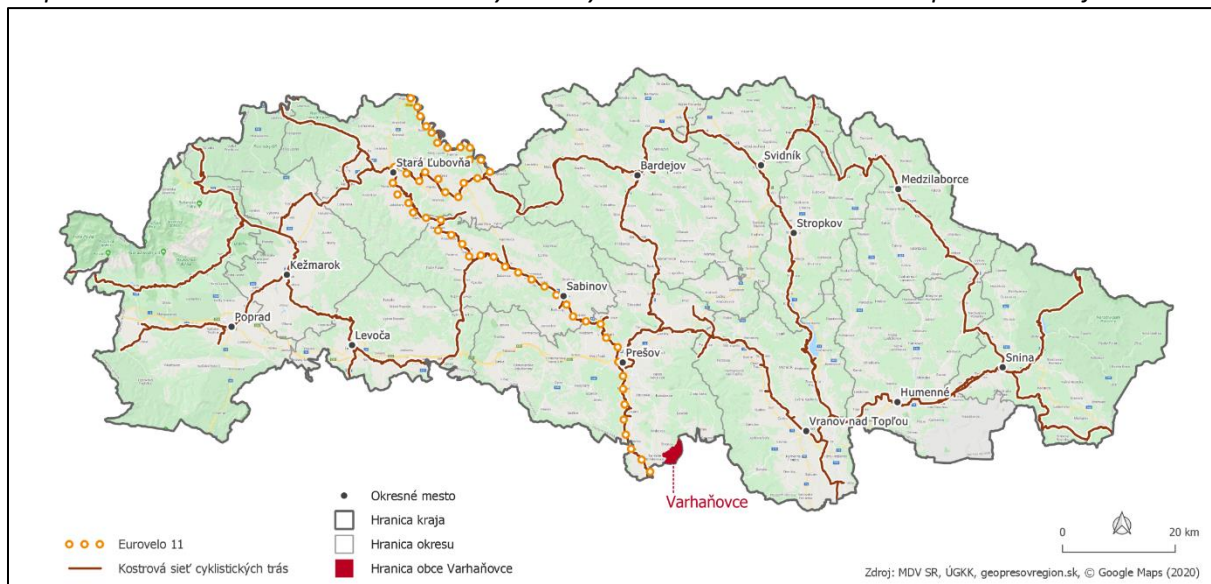
¹² oficiálne parkoviská, vybudované v súlade s legislatívou

¹³ stavebne oddelené od cestných komunikácií

¹⁴ V oblasti budovania cyklistických chodníkov (či už cestných, horských, stavebne oddelených od cestných komunikácií alebo idúcich „len“ po existujúcich cestách, príp. lesoch a pod.) existuje na Slovensku problém najmä v oblasti ich koordinácie. Výstavbu cyklistických chodníkov (najmä prostredníctvom eurofondov) na lokálnej úrovni totižto realizujú mnohé subjekty, ako napr. obce a mestá, miestne akčné skupiny, občianske združenia a pod. Niektoré cyklochodníky (resp. ich časti) sa budujú tak, že sa riadne vypracuje projektová dokumentácia, vysporiadajú sa pozemky a vykonajú sa aj stavebno-technické úpravy terénu, niektoré zase tak, že sa v podstate v teréne nič nezmení, len sa vykoná značenie (kadiaľ vedie daná trasa)

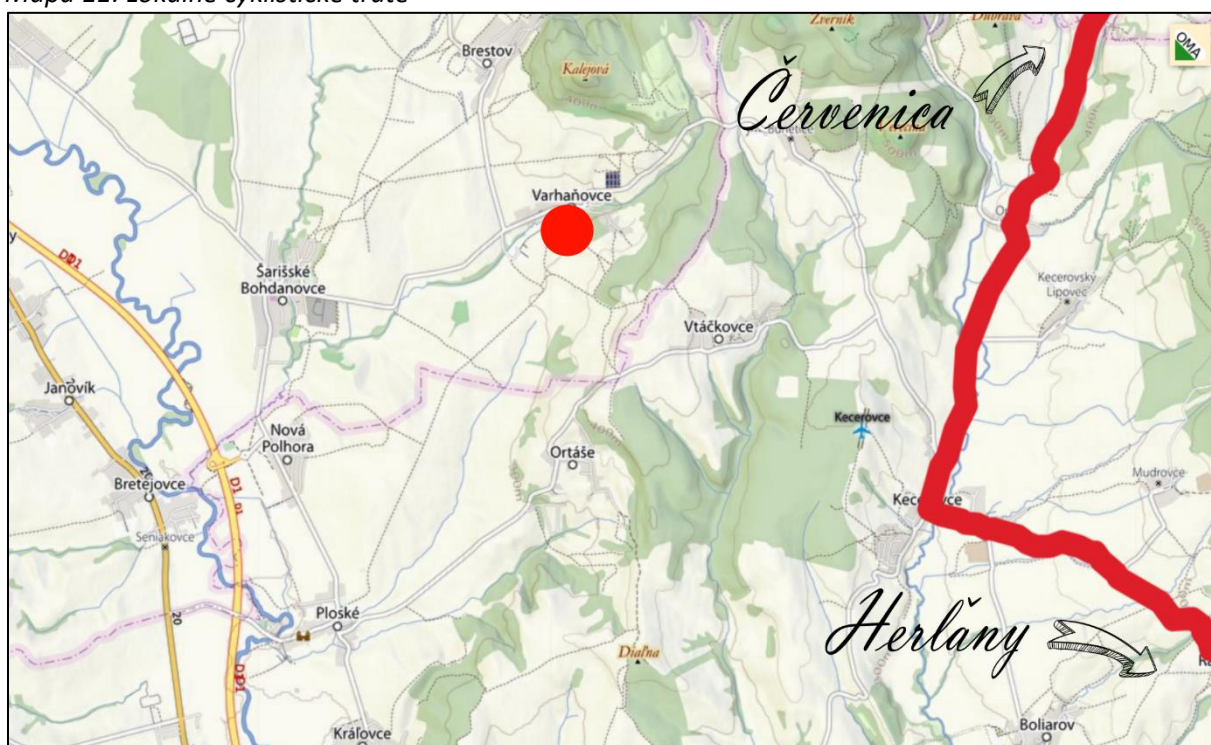
stavebne oddeleného cyklistického chodníka) vedúce po cestných komunikáciách rôznymi smermi. Okrem toho prechádzajú katastrom obce po miestnych poľných cestách aj rôzne trasy určené na horskú cyklistiku. Najbližšia oficiálne značená cyklotrasa je Slanská cyklomagistrála – prechádzajúca cez Slanské vrchy – spájajúca Herľany a Červenicu (**Mapa 11**).

Mapa 10: EUROVELO 11 a Kostrová sieť cyklistických trás v Prešovskom samosprávnom kraji

Zdroj: MDV SR, ÚGKK, geopresovregion.sk, google maps, vlastné spracovanie

Mapa 11: Lokálne cyklistické trate

Zdroj: www.oma.sk, vlastné spracovanie

Technická infraštruktúra

Vodovod a kanalizácia

V jadre obce je verejný vodovod dostupný pre 100 % obyvateľov (bývajúcich v jadre), pričom reálne ho využíva 85 % osôb (zvyšných 15 % obyvateľov jadra používa vlastnú studňu). V Dolnej osade je verejný vodovod dostupný pre všetkých obyvateľov a všetci obyvatelia aj tento vodovod reálne využívajú. V Hornej osade bol práve ukončený projekt pod názvom „Dobudovanie vodovodu v obci Varhaňovce“. Dovedy bol vodovod dostupný len pre cca 25 % Rómov z Hornej osady, aktuálne, po realizácii spomínaného projektu, je vodovod dostupný pre všetkých Rómov žijúcich v Hornej osade (hlavný rozvod vody bol teda vybudovaný ku kompletne všetkým obydliam – aj tým nelegálnym). V súčasnosti (marec 2020) teda verejný vodovod využíva zatiaľ ešte len cca 25 % Rómov Hornej osady (tí, ktorí mali vodovod dostupný ešte pred realizáciou projektu). Ostatní obyvatelia (cca 74 %) si aktuálne vybavujú všetky príslušné povolenia, stanoviská, nájomné zmluvy a pod. tak, aby si mohli k novovybudovanej hlavnej vetve vybudovať legálne vodovodné prípojky do svojich príbytkov.

Do doby, kým si obyvatelia Hornej osady zriadia legálne vodovodné prípojky, môžu ako zdroj pitnej vody využívať obecnú studňu a kohútik¹⁵, ktoré sú týmto obyvateľom dostupné priamo v osade. Prevádzkovateľom verejného vodovodu v obci je Východoslovenská vodárenská spoločnosť a. s.

Tabuľka 6: Zásobovanie obyvateľstva vodou

Urbanistický celok	Počet obyvateľov	Dostupnosť verejného vodovodu (% obyv.)	Reálne využívanie ver. vodovodu (% obyv.)	Vlastná studňa (% obyv.)	Verejná studňa, kohútik (% obyv.)
Jadro obce	298	100	85	15	0
Dolná osada	363	100	100	0	0
Horná osada	795	100	25	1	74

Zdroj: skombinované údaje z ARK 2019 spolu s najaktuálnejšími informáciami ohľadom dostupnosti infraštruktúry od obecného úradu

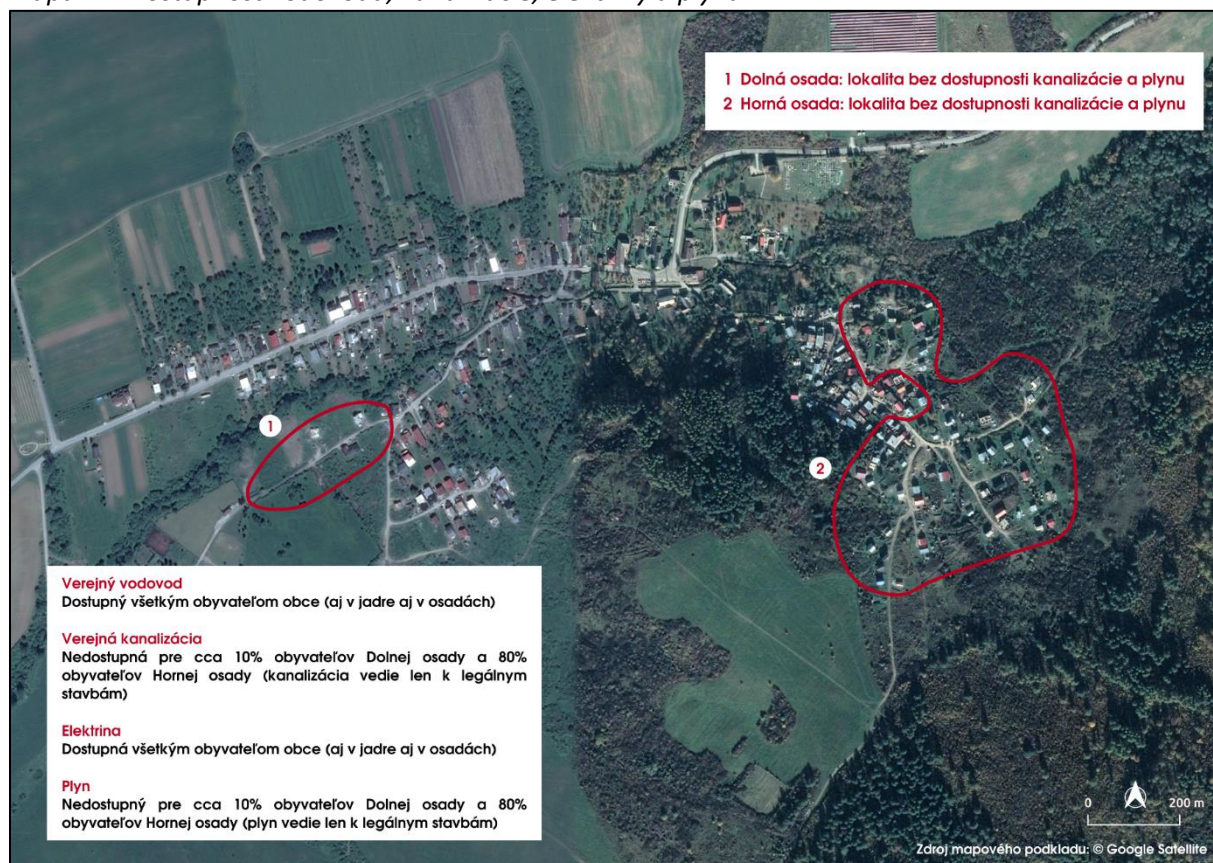
Verejná kanalizácia je v jadre obce dostupná pre všetkých obyvateľov. Využíva ju však 90% obyvateľov jadra, zvyšných 10% využíva vlastnú žumpu¹⁶. V Dolnej osade je verejná kanalizácia dostupná pre 90% obyvateľov. Reálne ju využíva 85 % obyvateľov, ďalších 5% obyvateľov Dolnej osady využíva vlastnú žumpu a 10 % Rómov z Dolnej osady (cca 40 osôb) nevyužíva žiadnu technológiu¹⁷ na likvidáciu splaškových vôd (ARK 2019). V Hornej osade je verejná kanalizácia dostupná pre 25% obyvateľov (len pre obyvateľov žijúcich v legálnych obydliach). Reálne ju však využíva len 15% obyvateľov, ďalších 5% obyvateľov Hornej osady využíva vlastnú žumpu a až 80 % Rómov z Hornej osady (cca 640 osôb) nevyužíva žiadnu technológiu na likvidáciu splaškových vôd (ARK 2019). Stav technickej infraštruktúry v obci zobrazuje **Mapa 12** (na ďalšej strane). Kanalizácia je napojená na obecnú ČOV, ktorej kapacita bude postačujúca aj pri prípadnom rozširovaní kanalizácie v budúcnosti.

¹⁵ výdajňu pitnej vody, fungujúcu na báze čipovej karty

¹⁶ ktorej obsah sú následne obyvatelia povinní v súlade so zákonom o vodách likvidovať cestou oprávnenej organizácie

¹⁷ ani verejnú kanalizačnú sieť, žumpu, ani domovú čističku odpadových vôd

Mapa 12: Dostupnosť vodovodu, kanalizácie, elektriny a plynu

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 7: Likvidácia splaškových vôd

Urbanistický celok	Počet obyvateľov	Dostupnosť kanalizácie (% obyv.)	Reálne využívanie kanalizácie (% obyv.)	Vlastná žumpa (% obyv.)	Žiadna čistiareň (% obyv.)
Jadro obce	298	100	90	10	0
Dolná osada	363	90	85	5	10
Horná osada	795	25	15	5	80

Zdroj: skombinované údaje z ARK 2019 spolu s najaktuálnejšími informáciami ohľadom dostupnosti infraštruktúry od obecného úradu

Elektrická energia a plyn

V jadre obce má elektrickú sieť dostupnú 100 % obyvateľov obce a všetci títo obyvatelia sú aj na elektrinu napojení. Aktuálne (marec 2020), po výstavbe nových elektrických prípojk, je už v Dolnej osade pripojenie na elektrickú sieť dostupné pre všetkých obyvateľov, pričom reálne pripojených je cca 90 % Rómov. V Hornej osade je pripojenie na elektrickú sieť dostupné rovnako pre všetkých obyvateľov, avšak zatiaľ ešte len cca 25 % Rómov z Hornej osady je aj reálne pripojených. Tí Rómovia z Dolnej a Hornej osady, ktorých obydlia ešte nie sú pripojené na elektrickú sieť, sú v súčasnosti vo fáze vybavovania príslušných povolení a stanovísk za účelom následného zriadenia oficiálnych elektrických prípojk k svojim obydliam. Verejné osvetlenie je už dostupné v celej obci. Severovýchodne od intravilánu obce sa pri ceste smerom do Bunetíc nachádza pozemok vo vlastníctve Gréckokatolíckej cirkvi, na ktorom sú inštalované solárne panely na výrobu elektrickej energie zo slnka.

Tabuľka 8: Zásobovanie obyvateľstva elektrickou energiou

Urbanistický celok	Počet obyvateľov	Dostupnosť elektrickej siete (% obyv.)	Reálne pripojenie na el. sieť (% obyv.)	Pokrytie ver. osvetlením (% územia)
Jadro obce	298	100	100	100
Dolná osada	363	100	90	100
Horná osada	795	100	25	100

Zdroj: skombinované údaje z ARK 2019 spolu s najaktuálnejšími informáciami ohľadom dostupnosti infraštruktúry od obecného úradu

V jadre obce je rozvod plynu dostupný pre 100 % obyvateľov (a 100 % ho aj využíva), v Dolnej osade pre 90 % obyvateľov (a 90 % ho využíva) a v Hornej osade pre 25 % obyvateľov (25 % ho využíva). V Hornej osade je plynová prípojka zriadená len k legálnym stavbám.

Tuhé palivo (najmä drevo) používa na vykurovanie 5 % obyvateľov jadra, 80 % obyvateľov Dolnej osady a 90 % obyvateľov Hornej osady¹⁸.

Tabuľka 9: Dostupnosť rozvodov plynu a spôsob kúrenia

Urbanistický celok	Počet obyvateľov	Dostupnosť rozvodu plynu (% obyv.)	Reálne pripojenie na rozvod plynu (% obyv.)	Kúrenie plynom alebo elektrinou (% obyv.)	Kúrenie tuhými palivami (% obyv.)
Jadro obce	298	100	90	95	5
Dolná osada	363	90	90	20	80
Horná osada	795	25	25	10	90

Zdroj: ARK 2019

Telekomunikácie

Z hľadiska telekomunikácií je obec pokrytá telekomunikačnou sieťou od všetkých poskytovateľov verejných telekomunikačných služieb. Kvalita mobilného signálu je na dobrej úrovni, žiadne problémy s kvalitou signálu nie sú. V obci je pre obyvateľov dostupný internet. Na komunikáciu s obyvateľmi je vybudovaný káblový obecný rozhlas, ktorým samospráva zabezpečuje informovanie obyvateľov v prípade potreby.

Odborníci z PSK v septembri 2020 uskutočnili v obci aktivitu s názvom **Roma settlements mapping**, ktorá nadviazala na sériu mapathonov¹⁹. Cieľom tejto aktivity bol terénny zber údajov o domovej

¹⁸ v tomto ohľade je vhodné upozorniť na samotný pojem „palivo“. To, čo všetko môže byť považované za palivo (a teda čo možno v peciach spaľovať) a aké sú kvalitatívne požiadavky na palivo, stanovuje vyhláška MŽP SR č. 410/2012 Z. z. Prax je však taká, že obyvatelia osady častokrát spaľujú vo svojich peciach palivá v rozpore s legislatívou. V podstate možno konštatovať, že okrem dreva spaľujú aj „všetko čo zhorí“. To má následne veľmi negatívny vplyv na kvalitu životného prostredia, nakoľko pri takomto spaľovaní sa do ovzdušia dostávajú napr. aj rôzne jedovaté látky a zdraviu škodlivé častice. Zároveň je potrebné poznamenať, že tento problém sa (vo všeobecnosti) netýka len Rómov, ale aj nerómskeho obyvateľstva

¹⁹ V rámci aktivity *Roma settlements mapping* sa na Úrade PSK uskutočnili dva mapathony. Išlo o workshopy, počas ktorých dobrovoľníci aktualizovali OpenStreet mapu, podľa najaktuálnejších leteckých snímok. Do mapy sa tak doplnili budovy a infraštruktúra, ktorá tam chýbala a výstupy z mapathonov poslúžili ako podklady k terénnemu zberu údajov, ktorý potvrdil existenciu, resp. neexistenciu týchto doplnených budov a infraštruktúry.

a bytovej štruktúre v obci, kvalite obývaných budov a stave technickej infraštruktúry. Zozbierané údaje boli následne digitalizované a spracované do kvalitných mapových výstupov, ktoré nájdete v **Prílohe č. 4** na konci tohto dokumentu. Zistený stav technickej infraštruktúry je zobrazený na **Mapách 27 – 30**.

Hospodárska oblasť - sumarizácia:

V katastri obce Varhaňovce prevláda poľnohospodárska pôda a hospodária tu dva subjekty **poľnohospodárskej výroby**, ktoré ale nesídlia v k. ú. obce (*ASPO a ZM s.r.o. a PD Lemešany*).

Priemyslu a výrobnej činnosti sa vo Varhaňovciach nevenujú žiadne prevádzky.

V okolitom regióne existujú dobré lokalizačné aj realizačné predpoklady rozvoja **cestovného ruchu**. Priamo v obci Varhaňovce sú však lokalizačné aj realizačné predpoklady na veľmi slabej úrovni. V súčasnosti hrá sektor cestovného ruchu v lokálnej ekonomike obce Varhaňovce len marginálnu úlohu a tak tomu bude s najvyššou pravdepodobnosťou aj v blízkej budúcnosti.

V roku 2011 viac ako $\frac{1}{4}$ EAO z obce Varhaňovce dochádzalo za prácou mimo obce – najčastejšie do Prešova a Košíc. Podiel živnostníkov v obci sa v roku 2019 pohyboval na podpriemernej úrovni (v porovnaní so SR). Väčšina z nich pracovala taktiež mimo obce, keďže v obci je len minimum prevádzok, ktoré by v lokálnej ekonomike generovali pracovné miesta pre miestnych obyvateľov.

Miera nezamestnanosti v obci Varhaňovce v roku 2019 (28,7%) vysoko prevyšovala úroveň priemernej nezamestnanosti okresu Prešov (6,9%) aj Prešovského kraja (10%), čo však bolo oveľa viac ako priemerná úroveň v Slovenskej republike (6%). Vývojové trendy (z hľadiska rastu/poklesu nezamestnanosti) boli v ostatných 10 rokoch vo Varhaňovciach veľmi podobné ako tomu bolo v Slovenskej republike (zjednodušene: cca do roku 2013 nárast miery nezamestnanosti, od roku 2014 kontinuálne klesanie).

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie je veľmi nepriaznivá. Až 3/4 UoZ je takých, ktorí majú buď iba základné vzdelanie alebo nemajú dokonca vzdelanie žiadne (tzn. neukončili ani základnú školu). Zároveň je polovica UoZ dlhodobo nezamestnaných. Nepriaznivá je aj kvalifikačná štruktúra UoZ – viac ako polovica UoZ nemá žiadne pracovné zaradenie (často ide o ľudí, ktorí ešte nikde pred tým nepracovali, prípadne absolventi, ženy, ktoré boli hneď po skončení štúdia na materskej dovolenke a dlhodobo nezamestnaní – ďalšia cca 1/4 z UoZ doposiaľ pracovala iba ako pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci. Odhadujeme, že približne 90% zo všetkých UoZ v obci tvoria Rómovia.

Obec má dobrú polohu z aspektu **napojenia na nadradenú dopravnú infraštruktúru** (diaľnica vzdialená 7 km od obce, rýchlostná železnica približne 15 km). Kvalita miestnych komunikácií je na dobrej úrovni, zrekonštruovať ostáva len niektoré krátke úseky. Z dôvodu špecifických územno-technických pomerov (úzke cesty, na ktoré bezprostredne nadväzujú súkromné pozemky a svahovitý terén) nie je v intraviláne obce prakticky žiaden priestor na výstavbu odstavných parkovacích plôch pre osobné automobily. V obci sa nachádzajú tri rovnomerne rozmiestnené autobusové zastávky, s postačujúcou frekvenciou spojov do okolitých obcí ale najmä do Prešova a Košíc. Najbližšia železničná stanica je od obce vzdialená približne 15 kilometrov, ale priama verejná doprava k nej nepremáva (obyvatelia sa sem musia dopraviť s prestupmi alebo svojpomocne).

Sieť chodníkov v obci je na slabšej úrovni. Chodníky v Hornej osade úplne chýbajú. V Dolnej osade sú vybudované len na pozemkoch obce. Jadrom obce chodník vedie, ale je potrebné naň napojiť úseky vedúce do ostatných častí obce a novovybudované chodníky.

Nenachádzajú sa tu ani žiadne **cyklistické chodníky**, ktoré by boli stavebne oddelené od existujúcich ciest (iba 1 miestna cyklistická trasa, vyznačená v teréne).

Vodovod je vybudovaný kompletne v celej obci (teda aj v nerómskej časti intravilánu aj v osadách). Keďže vodovod má niekoľko novovybudovaných častí, nie sú naň zatiaľ napojení všetci obyvatelia

obce. Najhoršie napojenie majú Rómovia z Hornej osady, ktorí čakajú na schválenie žiadostí o pripojenie.

Splašková kanalizácia je kompletne vybudovaná len v jadre obce. V osadách zatiaľ dobudovaná nie je. Reálne kanalizáciu využíva 90% obyvateľov jadra obce, 85% obyvateľov Dolnej osady a 15% obyvateľov Hornej osady.

Elektrická energia je dostupná pre všetkých obyvateľov obce, no zatiaľ nie sú všetci napojení. Kompletne **plynofikované** je len jadro obce, časť Dolnej osady a časť Hornej osady zatiaľ plynofikované neboli a obyvatelia týchto častí na kúrenie využívajú najmä tuhé palivá.

Obec je pokrytá sieťou od všetkých poskytovateľov verejných **telekomunikačných služieb**.

Kľúčové rozvojové výzvy:

- približne 50 % „nezamestnateľných“ uchádzačov o zamestnanie (dlhodobozamestnaní, žiadne alebo len obmedzené pracovné návyky, žiadna kvalifikácia)
- cca 1 km chýbajúcich miestnych komunikácií a chodníkov v Dolnej osade
- cca 3,3 km chýbajúcich miestnych komunikácií a chodníkov v Hornej osade
- cca 1 km chýbajúcich miestnych komunikácií vedúcich do lokality pre novú výstavbu
- chýbajúca splašková kanalizácia v Dolnej a Hornej osade

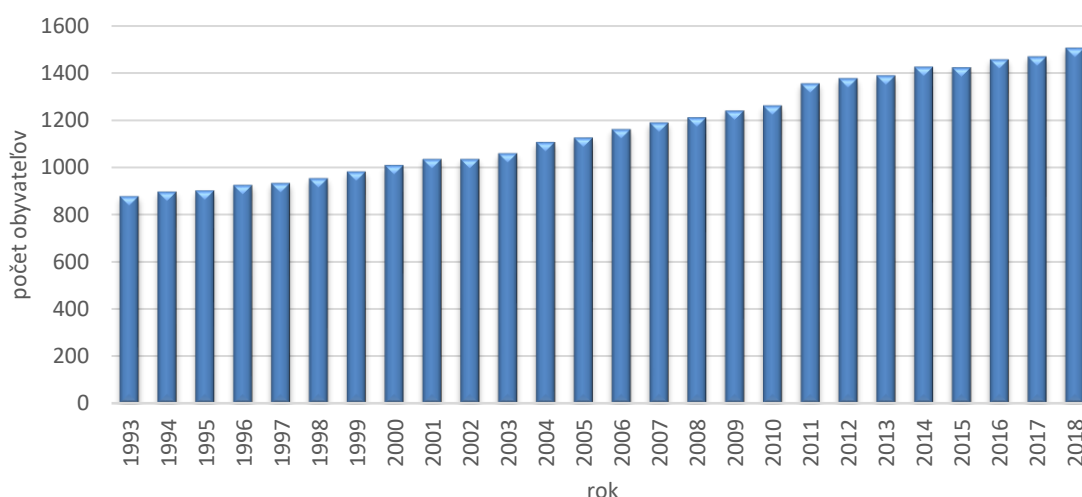
Sociálna oblasť

Demografická charakteristika

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Počet obyvateľov obce Varhaňovce už od roku 1993 takmer nepretržite rastie (okrem drobného medziročného poklesu v roku 2015). Za dve a pol dekády sa počet obyvateľov zvýšil takmer dvojnásobne. Výraznú dynamiku rastu si obec udržiava aj v ostatných 10 rokoch, keď sa počet jej obyvateľov oproti roku 2009 zvýšil o 21,5% (z 1 240 v roku 2009 na 1 507 v roku 2018).

Graf 5: Vývoj počtu obyvateľov obce Varhaňovce v rokoch 1993-2018 (k 31.12.)

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Počet obyvateľov obce bude aj naďalej rásť (a to tak celkový počet, ako aj počet Rómov), zároveň sa bude mierne zvyšovať podiel rómskeho obyvateľstva na celkovom počte obyvateľov. Projekcia²⁰ predpokladá, že v roku 2025 bude vo Varhaňovciach žiť celkovo 1 449 (dolný odhad) až 1 718 (horný odhad) obyvateľov. Ak by sme do úvahy vzali strednú hodnotu (1 584), v porovnaní s rokom 2018 by išlo o nárast počtu obyvateľov na úrovni 5,1 %. V prípade projekcie počtu rómskeho obyvateľstva narážame na problém obmedzenej dostupnosti údajov (nakoľko údaje o počte Rómov máme k dispozícii len z Atlasov rómskych komunít – za roky 2004, 2013 a 2019). Pri výpočte máme teda k dispozícii malý počet časových bodov, ktoré sú, navyše, od seba nerovnomerne vzdialené²¹. S ohľadom na takéto výrazné obmedzenia konštatujeme, že na základe projekcie bude v roku 2025 žiť v obci 1 300 (dolný odhad) až 1 392 (horný odhad) Rómov. Ak by sme do úvahy vzali strednú hodnotu (1 346), v porovnaní s rokom 2019 (posledný dostupný údaj o počte Rómov- z ARK 2019) by išlo o nárast počtu Rómov na úrovni 16,2%. Podiel rómskych obyvateľov na celkovom počte obyvateľov obce by sa tak výrazne zvýšil – kým v roku 2019 bol na úrovni 79,5%, v roku 2025 by to bolo cca na úrovni 85,0%.

²⁰ Projekcia bola vypočítaná na základe údajov o celkovom počte obyvateľov obce v rokoch 1993-2018, a to použitím lineárnej regresie v prostredí excel. V projekciách (tak pre celkový počet obyvateľov, ako aj pre počet Rómov) nie sú uvažované prípadné zmeny demografických ukazovateľov (plodnosť, úmrtnosť, migrácia a pod.)

²¹ Takže pri projekcii počtu Rómov bolo na určenie východiskových hodnôt potrebné použiť interpoláciu

Tabuľka 10: Projekcia počtu obyvateľov v roku 2025

	Projekcia 2025	
	Interval (dolný – horný odhad)	stredná hodnota
Celkový počet obyvateľov obce	1449-1718	1584
Počet Rómov	1300-1392	1346

Zdroj: vlastné prepočty na základe údajov o celkovom počte obyvateľov obce v rokoch 1993-2018 zo Štatistického úradu a údajov o počte Rómov v obci z Atlasov rómskych komunít 2004, 2013 a 2019

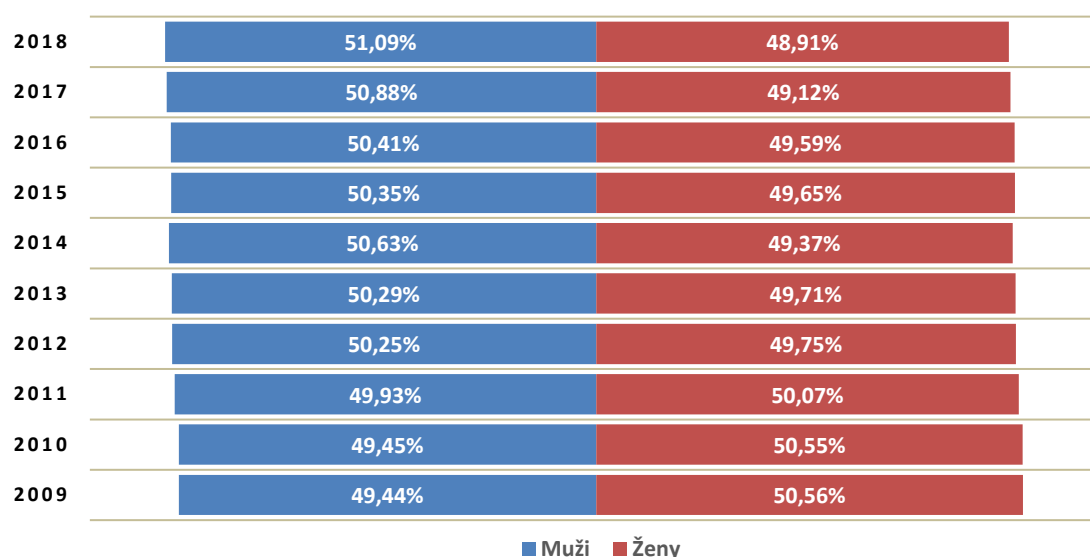
Pomer mužov a žien sa v ostatných 10 rokoch menil. Po celú dobu sa však pomer oboch pohlaví pohyboval tesne kolo úrovne 50 %.

Tabuľka 11: Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia v rokoch 2009-2018

k 31.12.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Muži	613	624	677	692	699	722	717	735	748	770
Ženy	627	638	679	685	691	704	707	723	722	737
Spolu	1240	1262	1356	1377	1390	1426	1424	1458	1470	1507

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia v rokoch 2009-2018

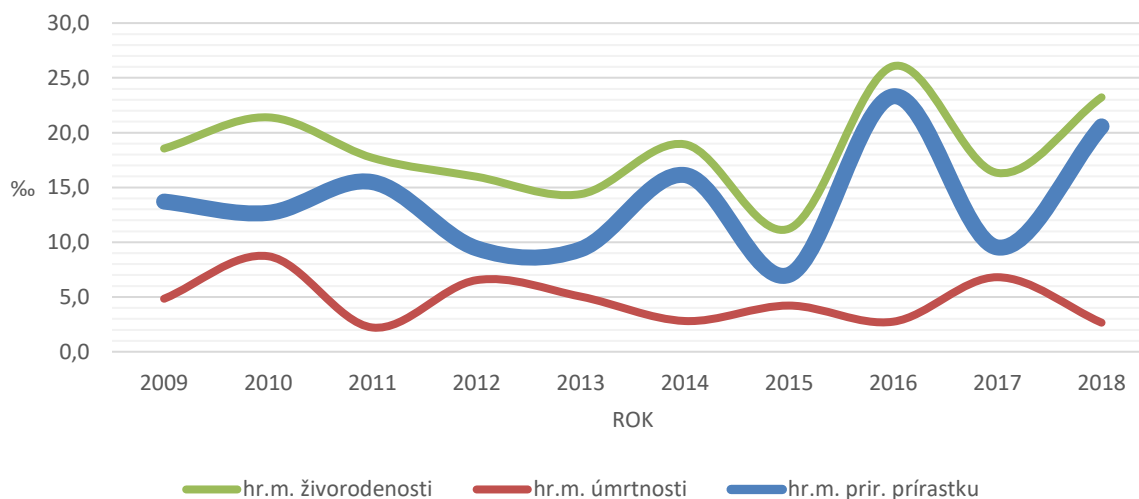
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Dôvodom dynamického rastu počtu obyvateľov obce je výrazne kladná bilancia prirodzeného pohybu. Táto kladná bilancia je výsledkom kombinácie nadpriemerných hodnôt natality a podpriemerných hodnôt mortality, ktoré obec vykazuje. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za posledných 10 rokov bola vo Varhaňovciach vysoká – až 18,4 ‰. Pre porovnanie, v okrese Prešov sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni 11,9 ‰, v Prešovskom kraji rovnako 11,9 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni 10,6 ‰. Naproti tomu, priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery úmrtnosti za posledných 10 rokov bola vo Varhaňovciach veľmi nízka – len 4,7 ‰. V okrese Prešov sa hr. m. úmrtnosti pohybuje na úrovni 8,5 ‰, v Prešovskom kraji 8,7 ‰ a v Slovenskej republike na úrovni 10,0 ‰.

Bilancia prirodzeného pohybu obyvateľstva Varhaňovci je teda vysoko pozitívna. Každoročne bola táto bilancia kladná, záporná nebola za ostatných 10 rokov ani raz. Príčiny týchto procesov možno nájst

v etnickej štruktúre obyvateľstva obce. V obci prevláda rómska komunita, ktorá sa (vo všeobecnosti) vyznačuje špecifickým demografickým správaním v porovnaní s majoritným obyvateľstvom (výrazne vyššou natalitou). Rómske etnikum je zároveň z veľkej časti tvorené mladým obyvateľstvom, čoho výsledkom je podpriemerná úmrtnosť obyvateľstva celej obce Varhaňovce (v porovnaní s priemernou úmrtnosťou v okrese Prešov, Prešovskom kraji i SR).

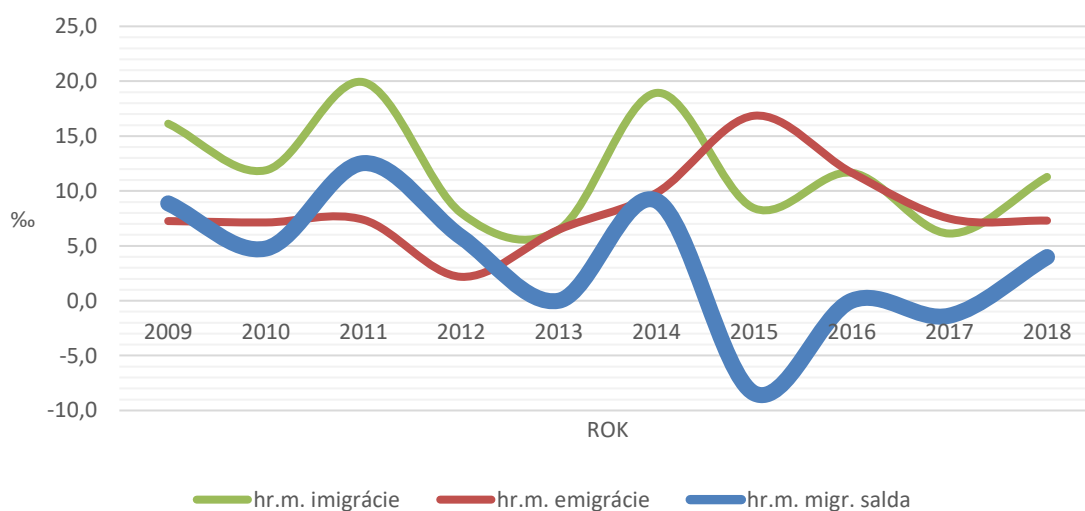
Graf 7: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2009-2018

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Podobne ako vývoj prirodzeného pohybu, aj vývoj z hľadiska migračného pohybu je v obci pozitívny (hoci už nie v takej miere). Na základe vlastných prepočtov oficiálnych údajov Štatistického úradu možno konštatovať, že hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 11,9 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 16,4 osoby). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala mierne nižšie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 8,4 ‰ (v priemere 11,7 vysťahovaných osôb ročne). Kladné migračné saldo obec v ostatných 10 rokoch zaznamenala 6x, 2x bolo vyrovnané (2013 a 2016) a 2x bolo migračné saldo záporné (2015 a 2017).

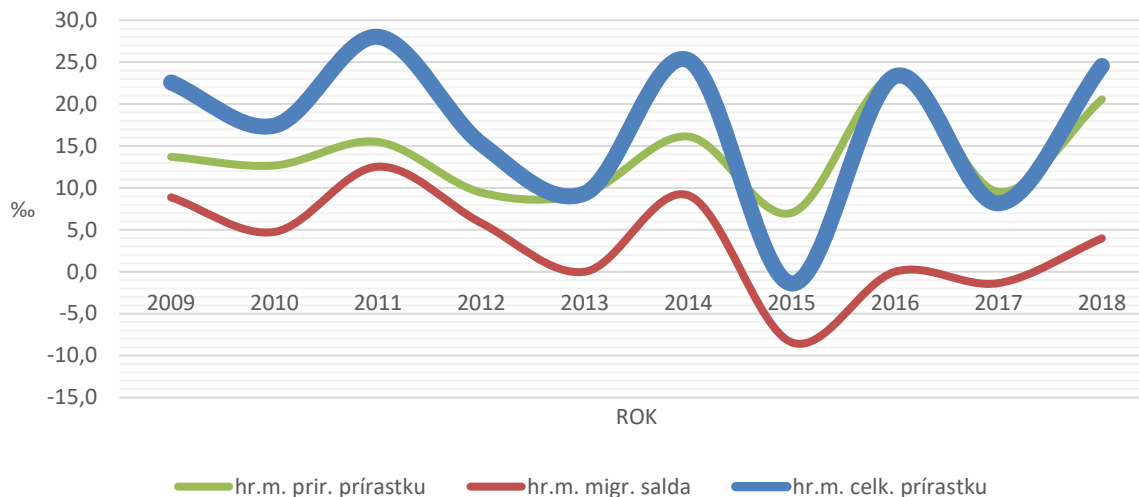
Graf 8: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2009-2018

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Celkovú situáciu ohľadne vývoja početnosti obyvateľstva v obci Varhaňovce možno hodnotiť výrazne pozitívne, keďže obec už od roku 1993 takmer každoročne zaznamenáva kladnú bilanciu celkového pohybu obyvateľstva (okrem už spomínaného r. 2015, keď došlo jediný krát k medziročnému poklesu).

Graf 9: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2009-2018

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Konfesionálna a národnostná štruktúra

V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva výrazne dominuje rímskokatolícke vierovyznanie so 70,9 % obyvateľov. Výraznejšie zastúpenie majú aj príslušníci Gréckokatolíckej cirkvi s 13,5 % podielom (SODB 2011)²².

Tabuľka 12: Konfesionálna štruktúra obyvateľstva

	Počet	Podiel (%)
Rímskokatolícka cirkev	945	70,9
Gréckokatolícka cirkev	180	13,5
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	2	0,2
Bez vyznania	20	1,5
Iné	1	0,1
Nezistené	184	13,8
Spolu	1 332	100,0

Zdroj: SODB 2011

Národnostné zloženie obyvateľstva Varhaňoviec je podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 heterogénne. Podľa týchto údajov v obci v čase Sčítania prevládala slovenská národnosť (76,3 %) nad rómskou (10,1 %).

²² najaktuálnejšie údaje o tomto ukazovateli sú dostupné len zo Sčítania obyvateľov domov a bytov v roku 2011. Aktuálnejšie údaje o tejto štruktúre obyvateľstva budú dostupné až po sčítaní v roku 2021.

Tabuľka 13: Národnostná štruktúra obyvateľstva podľa SODB 2011

	Počet	Podiel (%)
Slovenská	1 016	76,3
Maďarská	1	0,1
Rómska	135	10,1
Rusínska	1	0,1
Nezistená	179	13,4
Spolu	1 332	100,0

Zdroj: SODB 2011

Údaje o národnostnej štruktúre obyvateľstva, získané zo SODB 2011, sú však výrazne skreslené. Reálnejší obraz o celkovom počte Rómov v obci poskytujú údaje z Atlasov rómskych komunít (ARK) 2013 a 2019, ktorých metodika kvalifikovaného odhadu umožňuje získať základné charakteristiky o rómskych komunitách v obciach SR. Podľa najnovších údajov z ARK 2019 žije v obci Varhaňovce podľa odhadov komunita 1 158 Rómov, ktorí predstavujú cca 79,5 % zastúpenie z celkového počtu 1 456 obyvateľov obce. Pre porovnanie, v roku 2013²³ bol podiel rómskeho obyvateľstva v obci nižší (69,8% z vtedajšieho celkového počtu 1 318 obyvateľov). V obci výrazne rastie celkový počet (ako aj podiel) Rómov a zároveň klesá počet „nerómov“.

Tabuľka 14: Rómske obyvateľstvo v obci Varhaňovce podľa rôznych zdrojov

	Celkový počet obyvateľov obce	Počet obyvateľov „nerómskeho“ pôvodu	Počet Rómov	Podiel Rómov (%)
SODB 2011	1332	1197	135	10,1
ARK 2013	1318	398	920	69,8
ARK 2019	1456	298	1158	79,5

Zdroj: vlastné spracovanie na základe SODB 2011, ARK 2013, 2019

V obci teda prevláda rómska komunita, ktorá tvorí 4/5 všetkých obyvateľov. Komunita Rómov žije v dvoch samostatných, etnicky homogénnych urbanistických celkoch, nachádzajúcich sa v južnej časti intravilánu: v tzv. Dolnej osade (táto je rozlohou aj počtom obyvateľov menšia, situovaná na okraji južnej časti intravilánu) a Hornej osade (rozlohou aj počtom obyvateľov väčšej, situovanej na okraji juhovýchodnej časti intravilánu). Obe osady sa však rozširujú a zasahujú už do extravilánu. Dolná osada sa rozprestiera na odhadovanej ploche 52 000 m² a Horná osada na ploche 98 000 m². V Dolnej osade žije podľa ARK 2019 komunita 363 Rómov, v Hornej osade 795 Rómov. Hustota zaľudnenia Dolnej osady tak dosahuje hodnotu 6 980 a Hornej osady 8 110 obyvateľov/km². Pre porovnanie v jadre obce, kde žije 298 obyvateľov na približne 0,26 km² (odhadované zastavané územie bez plochy, ktorú zaberajú osady) dosahuje hustota zaľudnenia 1 146 obyvateľov/km², čo je cca 6x menej ako v osadách.

Veková štruktúra obyvateľstva

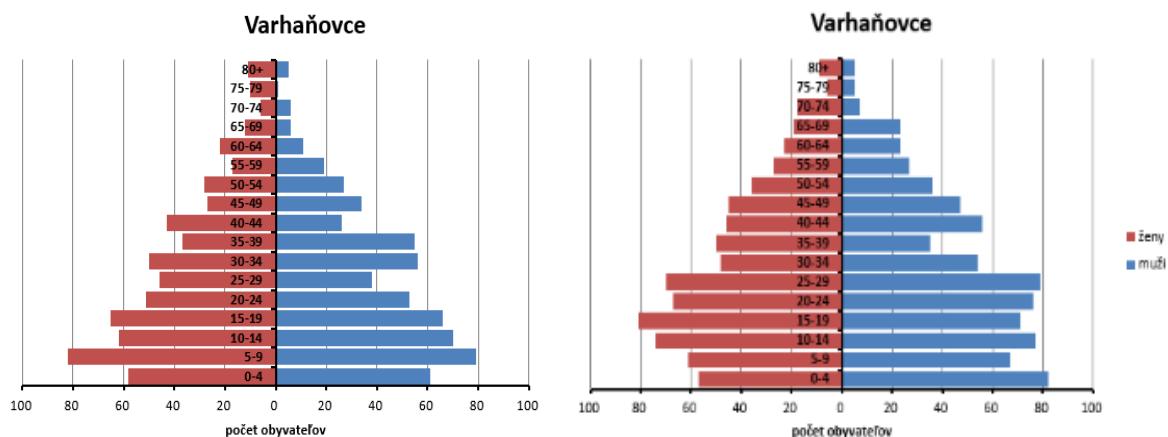
Veková štruktúra obyvateľstva Varhaňoviec sa za ostatných 10 rokov nijak výrazne nezmenila (porovnaj nasledovné 2 grafy)²⁴. Aj v roku 2009 sa v obci z pohľadu demografickej reprodukcie nachádzal progresívny typ, takisto tomu bolo v roku 2018.

²³ podľa údajov z ARK 2013

²⁴ Najvýraznejšia zmeny sú zaznamenaná v náraste detí

Početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) výrazne prevyšuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (k 31.12.2018 to bolo v pomere 418 k 264). K uvedenému dátumu tu spomedzi 1 507 obyvateľov žilo 418 detí do 14 rokov a len 92 seniorov vo veku nad 65 rokov. V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) naďalej prudko narastať.

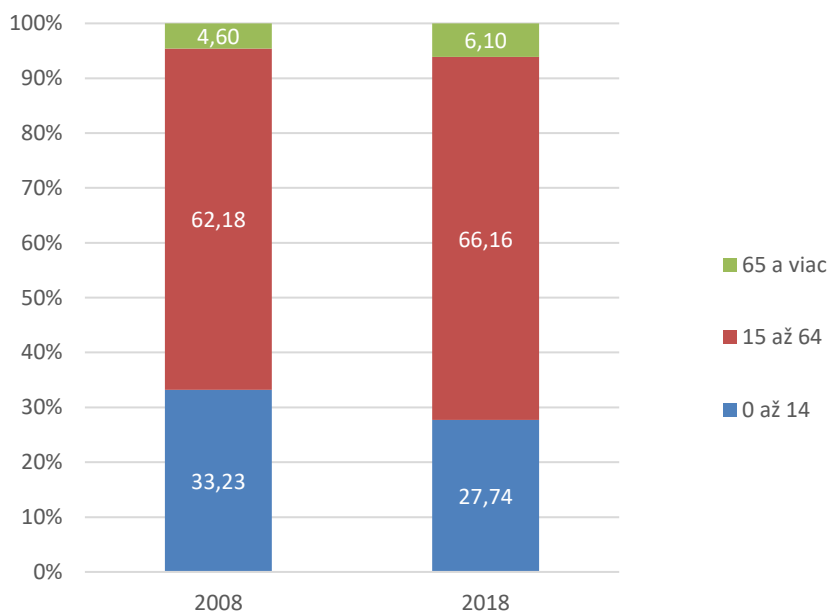
Graf 10: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2009 (vľavo) a k 31.12.2018 (vpravo)

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, výrazne prevláda v obci Varhaňovce predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnou zložkou (65+ r.) obyvateľstva. V roku 2018 sa však podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva oproti roku 2008 znížil.

Graf 11: Štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín v rokoch 2008 a 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Vzdelanostná štruktúra a školstvo

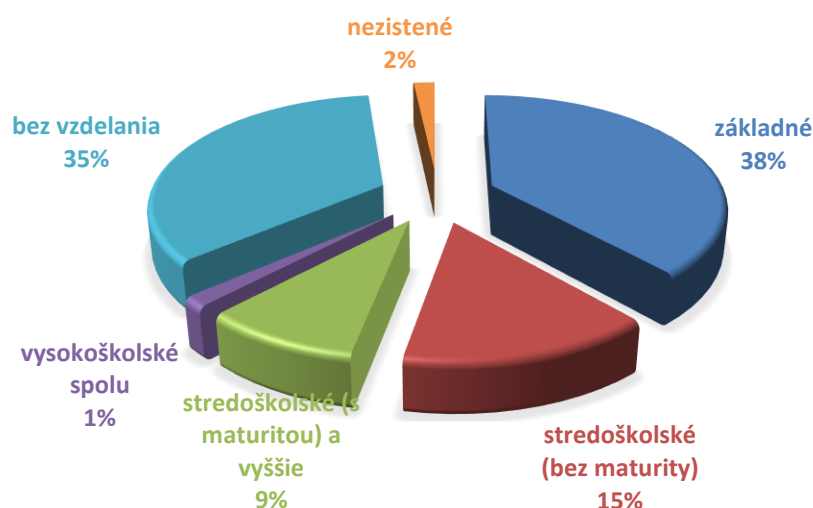
Podľa výsledkov SODB 2011 má až 38 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie. Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) má 15 % a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie 9 % obyvateľov Varhaňoviec. Vysokoškolské vzdelanie malo v roku 2011 len jedno percento obyvateľov obce. Vysoký podiel obyvateľov v kategórii „bez vzdelania“ je zapríčinený metodikou zberu týchto dát počas SODB 2011, keďže do tejto kategórie boli zahrnuté všetky osoby, ktoré mali menej ako 16 rokov a tiež všetky osoby, ktoré mali neukončené základné vzdelanie. Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, pri porovnaní podielu obyvateľstva so základným vzdelaním (porovnanie medzi obcou, okresom, krajom a SR) bola na tom najhoršie obec Varhaňovce (najvyšší podiel obyvateľov so základným vzdelaním – takmer každý tretí obyvateľ). V porovnaní s okresným, krajským aj národným priemerom obec výrazne zaostáva v počte obyvateľov s vyšším vzdelaním.

Tabuľka 15: Obyvateľstvo podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Územie	Počet obyv.	%					
		základné	stredoškolské (bez maturity)	stredoškolské (s maturitou) a vyššie	vysokoškolské spolu	bez vzdelania	nezistené
Varhaňovce	1 332	38	15	9	1	35	2
Okres Prešov	169 423	14	23	27	14	18	4
Prešovský kraj	814 527	17	22	28	12	19	3
SR	5 397 036	15	23	30	14	16	3

Poz.: v kategórii „bez vzdelania“ sú zahrnuté osoby s neukončeným základným vzdelaním a deti do 16 rokov
Zdroj: SODB 2011

Graf 12: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Poz.: v kategórii „bez vzdelania“ sú zahrnuté osoby s neukončeným základným vzdelaním a deti do 16 rokov
Zdroj: SODB 2011

V rámci predprimárneho vzdelávania sa v obci nachádza materská škola s maximálnou kapacitou viac ako 90 detí. Aktuálne, v školskom roku 2019/2020, sú v MŠ zriadené 3 triedy s celodennou starostlivosťou, do ktorých chodí spolu 67 detí (z nich je 62 detí rómskych a 5 nerómskych). Okrem

toho sú v MŠ zriadené aj 2 prípravné triedy, do ktorých chodí 25 detí. Kapacita MŠ je vyťažená na 100% a je nedostatočná. Výchovno-vzdelávací proces zabezpečuje 6 učiteľov a 2 asistenti učiteľa.

Vo Varhaňovciach sa taktiež nachádza základná škola pre 1.-4. ročník. Organizácia vyučovania v tejto škole je štvortriedna, tzn., že pre každý postupný ročník je zriadená samostatná trieda. Celkovo je v tejto ZŠ zriadených 8 tried, z toho jedna trieda pre nultý ročník a 7 tried pre 1.-4. ročník. Denná kapacita školy je cca 110 žiakov – avšak je extrémne nedostačujúca, nakoľko škola funguje v dvojzmennej prevádzke. Nultý ročník navštevuje 11 žiakov, 1.-4. ročník navštevuje spolu 95 žiakov. Všetci žiaci, navštevujúci túto ZŠ, sú Rómovia. Výchovno-vzdelávací proces zabezpečuje 10 učiteľov a 4 asistenti učiteľa.

Nakoľko sa vo Varhaňovciach základná škola pre 5. až 9. ročník nenachádza, dochádzajú títo žiaci do Šarišských Bohdanoviec (vzdialených cca 4,2 km), s ktorými má obec Varhaňovce zriadený spoločný školský obvod.

V minulosti bolo identifikovaným problémom, týkajúcim sa žiakov 5.-9. ročníka, záškoláctvo. Tento problém sa však darí pomerne efektívne riešiť a záškoláctvo sa už týka iba minimálneho počtu žiakov. **Najdôležitejším faktorom v riešení záškoláctva je dobrá a efektívna práca terénnych sociálnych pracovníkov.**

Vo Varhaňovciach majú svoje detašované pracoviská až dve stredné školy: Stredná odborná škola so sídlom v Lipanoch a súkromná stredná odborná škola ELBA so sídlom v Prešove. Detašované pracovisko SOŠ Lipany sídli oproti obecnému úradu (v spoločnej budove, kde sa nachádza aj komunitné centrum), vyučujú sa tu krajčírky. Detašované pracovisko SSOŠ ELBA sídli v budove bývalej školy pri kostole, vyučujú sa tu študijné odbory murár a praktická žena. Všetci žiaci týchto škôl sú Rómovia, ktorí majú vďaka študovaným odborom vysokú úspešnosť v uplatnení na trhu práce.

Sociálna infraštruktúra

Domový a bytový fond

Podľa Sčítania obyvateľov bytov a domov z roku 2011 bolo v obci celkovo 199 domov a bytov²⁵. Na jeden obývaný byt v obci tak v roku 2011 pripadalo priemerne 6,7 obyvateľa. Z uvedených 199 domov a bytov v obci bolo najviac takých, v ktorých býva 3-5 osôb – celkovo bolo takých domov a bytov v obci 73 (37 %). Z hľadiska počtu obytných miestností je vo Varhaňovciach najviac bytov takých, ktoré majú 3 obytné miestnosti (55 bytov).

Tabuľka 16: Stav bytového fondu v obci Varhaňovce podľa SODB 2011

Počet obyvateľov v byte vs. Obytné miestnosti	1 osoba	2 osoby	3-5 osôb	6-10 osôb	11 osôb a viac	SPOLU
1 obytná miestnosť	0	1	9	9	2	21
2 obytné miestnosti	2	7	8	16	4	37
3 obytné miestnosti	7	7	23	9	9	55
4 obytné miestnosti	2	3	13	12	5	35
5 obytných miestností	1	3	10	8	4	26
6 obytných miestností	0	0	6	3	3	12
7 obytných miestností	0	0	2	1	3	6
8 obytných miestností	0	0	2	2	2	6
9 obytných miestností a viac	0	0	0	0	1	1
Nezistené	0	0	0	0	0	0
SPOLU	12	21	73	60	33	199

Zdroj: SODB 2011

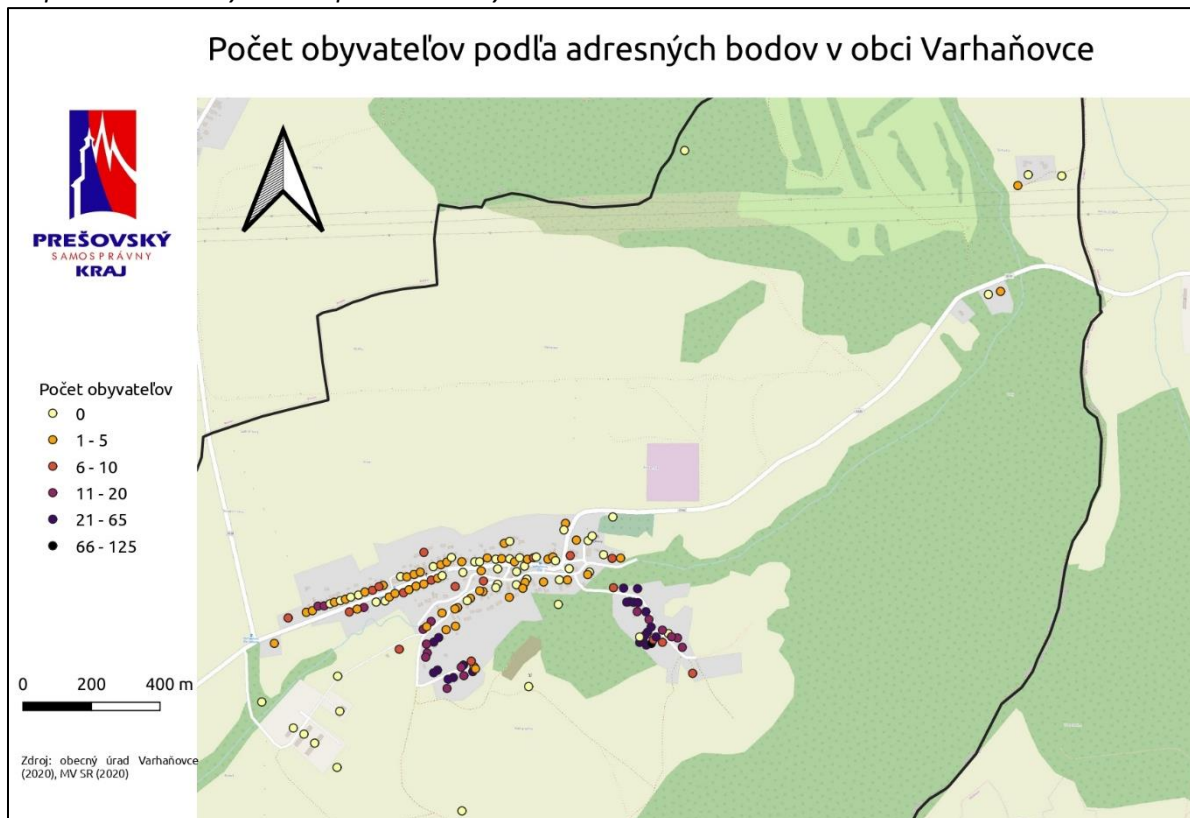
Keďže Sčítanie neposkytuje informácie o rozdelení bytového fondu na bytový fond obývaný Rómami a bytový fond obývaný ostatným obyvateľstvom, **základné informácie o podmienkach bývania rómskeho obyvateľstva nachádzame v ARK 2019²⁶**.

²⁵ údaje z SODB neposkytujú podrobnejšie informácie ohľadom domov a bytov osobitne pre rómske a „nerómske“ obyvateľstvo

²⁶ v ARK 2013 sa údaje o bytovom fonde nezisťovali

Celá rómska komunita býva koncentrovaná v dvoch samostatných urbanistických celkoch, ktoré nemajú samostatné názvy, ale miestni ich nazývajú *Dolná osada* a *Horná osada*. Miestnu rómsku komunitu v Dolnej osade tvorí približne 363 obyvateľov, v Hornej osade je to 795 obyvateľov²⁷. Hustotu zaľudnenia podľa adresných bodov zobrazuje **Mapa 13**.

Mapa 13: Počet obyvateľov podľa adresných bodov v obci Varhaňovce

Zdroj: Obecny úrad Varhaňovce, MV SR, vlastné spracovanie

Podľa ARK 2019 žije 363 rómskych obyvateľov Dolnej osady celkovo v 37 murovaných domoch. Z nich 22 domov predstavujú skolaudované stavby²⁸ a zvyšných 15 domov sú neskolaudované rodinné domy. V skolaudovaných RD žije spolu 265 obyvateľov, čo predstavuje hustotu obývania na úrovni 12,0 obyvateľov na 1 rodinný dom. V neskolaudovaných RD žije 98 obyvateľov, čo predstavuje hustotu obývania na úrovni 6,5 obyvateľa na 1 rodinný dom.

Tabuľka 17: Stav bytového fondu v Dolnej osade

	Počet	Počet obyvateľov v danom type obydlija	Hustota obývania (počet obyvateľov na 1 obydlie)
Byty v bytových domoch	0	0	0,0
Skolaudované RD	22	265	12,0
Neskolaudované murované RD	15	98	6,5
Neskolaudované drevené RD	0	0	0,0

²⁷ údaje o počte obyvateľov platné ku dňu vykonania prieskumu v rámci ARK 2019

²⁸ teda v tomto prípade byty v bytových domoch a skolaudované rodinné domy

Unimobunky	0	0	0,0
Chatrče	0	0	0,0
Maringotky, karavany	0	0	0,0
SPOLU	37	363	9,8

Zdroj: ARK 2019

795 rómskych obyvateľov Hornej osady žije podľa ARK 2019 celkovo v 94-och rôznych obydliach. Z tohto počtu predstavuje 26 obydľí skolaudované rodinné domy, 65 je neskolaudovaných murovaných rodinných domov a ostávajúce 3 sú unimobunky. V skolaudovaných RD žije spolu 289 obyvateľov, čo predstavuje hustotu obývania na úrovni 11,1 obyvateľov na 1 skolaudovaný rodinný dom. V neskolaudovaných RD žije 495 obyvateľov, čo predstavuje hustotu obývania na úrovni 7,6 obyvateľa na 1 neskolaudovaný rodinný dom a v troch unimobunkách žije spolu 11 ľudí (hustota obývania 3,7 obyvateľa).

Tabuľka 18: Stav bytového fondu v Hornej osade

	Počet	Počet obyvateľov v danom type obydla	Hustota obývania (počet obyvateľov na 1 obydlie)
Byty v bytových domoch	0	0	0,0
Skolaudované RD	26	289	11,1
Neskolaudované murované RD	65	495	7,6
Neskolaudované drevené RD	0	0	0,0
Unimobunky	3	11	3,7
Chatrče	0	0	0,0
Maringotky, karavany	0	0	0,0
SPOLU	94	795	8,5

Zdroj: ARK 2019

Z vyššie uvedených údajov vyplýva, že 604 z 1158 rómskych obyvateľov osád (čo predstavuje až 52%) býva v neskolaudovaných príbytkoch. Taktiež aj kapacita všetkých príbytkov v osadách je vysoko naplnená. V budúcnosti tak s určitosťou dôjde k ďalšiemu rozširovaniu osád. Existujúci územný plán obce vymedzuje viaceré súvislé lokality na rozširovanie individuálnej a hromadnej bytovej výstavby. Ide o nasledovné lokality:

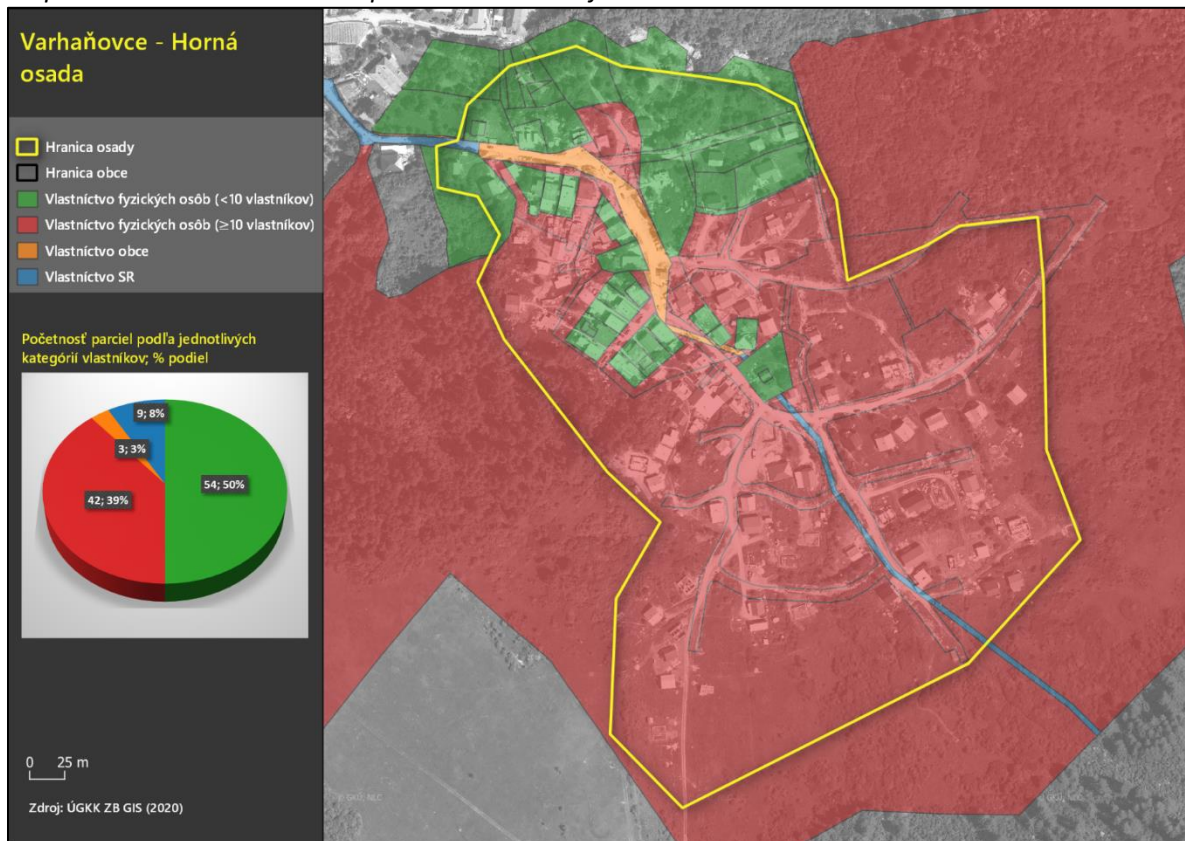
- zahusťovanie zástavby v jadre obce
- rozširovanie Dolnej osady
- rozširovanie Hornej osady
- vjazd od obce Šarišské Bohdanovce po existujúcu zástavbu (popri hlavnej ceste)
- súvislý pás severne od jadra obce (za existujúcimi domami a k nim priľahlými pozemkami)

Mapa 14: Vlastnícká štruktúra pozemkov v Dolnej osade

Zdroj: vlastné spracovanie

Mapa 15: Vlastnícká štruktúra pozemkov v Hornej osade

Zdroj: vlastné spracovanie

Územný plán predpokladá rozširovanie osád najmä smerom od jadra obce, čím sa zvýši segregácia rómskej komunity. Jednou z kľúčových tém z hľadiska rozvoja obce a zlepšovania kvalitatívnej úrovne bývania príslušníkov MRK je teda **legalizácia nelegálnych príbytkov** (ktoré by sa následne mohli legálne pripojiť na energie, kanalizáciu a pod.). Nakoľko v problematike legalizácie čiernych stavieb (nelegálnych obydlií) je kľúčové poznať vlastníctvo pozemkov pod takýmito nelegálnymi obydliami, pokúsili sme sa analyzovať a prostredníctvom **Mapa 14** (pre Dolnú osadu) a **Mapa 15** (pre Hornú osadu) schematicky zobrazíť vlastnícku štruktúru pozemkov v osade²⁹ (zobrazený je právny stav k 31.3.2020). Obe mapy sú na predchádzajúcej strane.

V prvom kroku bolo potrebné osadu ohraničiť³⁰. Následne sme vlastnícku štruktúru jednotlivých parciel sledovali a rozdelili do 6 hlavných kategórií³¹:

1. vlastníctvo fyzických osôb (menej ako 10 vlastníkov)
2. vlastníctvo fyzických osôb (10 a viac vlastníkov)
3. vlastníctvo cirkví
4. vlastníctvo obce
5. vlastníctvo SR
6. kombinované vlastníctvo.

Pri parcelách, ktoré vlastní iba fyzické osoby, sme si zvolili referenčnú hranicu 10 vlastníkov a podľa toho sme takéto parcely rozdelili do dvoch samostatných kategórií (1 a 2). **Parcely kategórie 1 (menej ako 10 vlastníkov) možno považovať za „vysporiadané“ parcely. Naopak, parcely kategórie 2 zase za „nevysporiadané“ parcely.**

Parcely kategórií 3, 4 a 5³² možno na účely nášho schematického znázornenia považovať za „vysporiadané“ parcely (nakoľko v nich figuruje len 1 vlastník). Naopak, parcely kategórie 6 možno považovať za „nevysporiadané“ vlastníctvo (a teda z hľadiska potenciálneho rozvoja tiež za čiastočne problematické) – nakoľko v tomto prípade ide o kombinované spoluvlastníctvo subjektov rôznych kategórií (často je to napr. spoluvlastníctvo niekoľkých fyzických osôb, pričom časť podielu vlastní napr. aj miestny subjekt podnikajúci v poľnohospodárstve; príp. ide o parcely v spoluvlastníctve fyzických osôb, cirkvi a SR; možné kombinácie sú rôzne...).

Súhrnne teda možno z metodického hľadiska uviesť, že vo vzťahu k množstvu (a teda komplikovanosti) vlastníckych a spoluvlastníckych vzťahov k jednotlivým pozemkom považujeme na účely našej analýzy za **„problémové“ parcely predovšetkým parcely kategórie číslo 2 a 6**. Naopak, za **„bezproblémové“** považujeme parcely kategórie číslo 1, 3, 4 a 5.

²⁹ Do analýzy boli zahrnuté všetky parcely registra „C“, ku ktorým je založený list vlastníctva a všetky parcely registra „E“. Do úvahy sa teda nevzali parcely registra „C“, ku ktorým ešte list vlastníctva založený nebol.

³⁰ „Hranica koncentrácie (osady)“ neexistuje a nedá sa túto hranicu ani reálne v teréne. Takáto „ad hoc“ hranica je navrhnutá preto, aby bolo možné vyselektovať parcely ležiace pod koncentráciou. Tvar parciel je rôznorodý a takéto parcely, ktoré pod ohraničenou koncentráciou zasahujú len čiastočne, sa „tiahnu“ aj mimo vyznačených hraníc.

³¹ Podrobnou analýzou vlastníckej štruktúry bolo identifikovaných práve týchto 6 hlavných kategórií. Do úvahy prichádzali aj iné vlastnícke kategórie (napr. že výlučným vlastníkom nejakej parcely je iná právnická osoba – mohlo ísť napríklad o miestny subjekt podnikajúci v poľnohospodárstve, podnikateľa, pozemkové spoločenstvo a pod.) – žiadne iné vlastnícke kategórie však identifikované neboli.

³² Pri vlastníctve SR ide spravidla o vlastníctvo prostredníctvom Slovenského pozemkového fondu, Slovenského vodohospodárskeho podniku, Štátnych lesov SR a pod.

V takto nami zadefinovaných hraniciach osád sa aktuálne nachádza spolu 188 parciel (Tabuľka 19).

Tabuľka 19: Počet parciel v oboch osadách podľa vlastníckych kategórií

Kategória	Parcely registra „C“	Parcely registra „E“	Parcely spolu
1 – vlastníctvo fyzických osôb (menej ako 10 vlastníkov)	114	11	125
2 – vlastníctvo fyzických osôb (10 a viac vlastníkov)	15	29	44
3 – vlastníctvo cirkví	1	3	4
4 – vlastníctvo obce	3	1	4
5 – vlastníctvo SR	4	7	11
6 – kombinované vlastníctvo	0	0	0
Spolu	137	51	188

Zdroj: vlastné spracovanie

V Dolnej osade sa nachádza 80 parciel, z tohto počtu je 69 parciel registra „C“ a 11 parciel registra „E“. Ako ukazuje Tabuľka 20 a Mapa 14 Chyba! Nenašiel sa žiaden zdroj odkazov., z celkového počtu 80 parciel patrí z pohľadu vlastníckej štruktúry 71 parciel do kategórie 1 (FO – menej ako 10 vlastníkov), 2 parcely do kategórie 2 (FO – 10 a viac vlastníkov), 4 parcely do kategórie 3 (vlastníctvo cirkví), 1 parcela do kategórie 4 (vlastníctvo obce) a 2 parcely do kategórie 5 (vlastníctvo SR). Potenciálne problémových z hľadiska vysporiadavania pozemkov môžu byť 2 parcely registra „E“, ktoré spadajú do 2. kategórie (tzn. majú 10 a viac vlastníkov). Pozemky kategórie 6 sa v Dolnej osade nevyskytujú. Najviac obydľí v osade leží na pozemkoch vo vlastníctve fyzických osôb, čo je výsledkom národného projektu do ktorého sa obec zapojila. Aj keď má väčšina pozemkov v Dolnej osade vysporiadané vlastníctvo pozemkov, stále sa tam nachádza až 15 neskolaudovaných a nelegálnych stavieb, ktoré je potrebné zlegalizovať.

Tabuľka 20: Počet parciel v Dolnej osade podľa vlastníckych kategórií

Kategória	Parcely registra „C“	Parcely registra „E“	Parcely spolu
1 – vlastníctvo fyzických osôb (menej ako 10 vlastníkov)	68	3	71
2 – vlastníctvo fyzických osôb (10 a viac vlastníkov)	0	2	2
3 – vlastníctvo cirkví	1	3	4
4 – vlastníctvo obce	0	1	1
5 – vlastníctvo SR	0	2	2
6 – kombinované vlastníctvo	0	0	0
Spolu	69	11	80

Zdroj: vlastné spracovanie

V Hornej osade sa nachádza 108 parciel, z tohto počtu je 68 parciel registra „C“ a 40 parciel registra „E“. Ako ukazuje Tabuľka 21 a Mapa 15, z celkového počtu 108 parciel patrí z pohľadu vlastníckej štruktúry 54 parciel do kategórie 1 (FO – menej ako 10 vlastníkov), 42 parciel do kategórie 2 (FO – 10 a viac vlastníkov), 3 parcely do kategórie 4 (vlastníctvo obce) a 9 parciel do kategórie 5 (vlastníctvo SR). Potenciálne problémových z hľadiska vysporiadavania pozemkov môže byť 42 parciel, ktoré spadajú do 2. kategórie (tzn. majú 10 a viac vlastníkov). Pozemky 3. a 6. kategórie sa v Hornej osade nevyskytujú. Najviac obydľí v osade leží na pozemkoch, ktoré majú 10 a viac vlastníkov, z čoho je možné

usúdiť, že pozemkové úpravy v Hornej osade ešte neprebehli. Okrem toho na týchto nevysporiadaných pozemkoch leží aj 68 neskolaudovaných a nelegálnych obydľí, ktoré je nutné zlegalizovať.

Tabuľka 21: Počet parciel v Hornej osade podľa vlastníckych kategórií

Kategória	Parcely registra „C“	Parcely registra „E“	Parcely spolu
1 – vlastníctvo fyzických osôb (menej ako 10 vlastníkov)	46	8	54
2 – vlastníctvo fyzických osôb (10 a viac vlastníkov)	15	27	42
3 – vlastníctvo cirkví	0	0	0
4 – vlastníctvo obce	3	0	3
5 – vlastníctvo SR	4	5	9
6 – kombinované vlastníctvo	0	0	0
Spolu	68	40	108

Zdroj: vlastné spracovanie

Stav domového a bytového fondu v obci a kvalitu bývania zmapovali odborníci PSK v septembri 2020 v rámci aktivity **Roma settlements mapping**. Výsledky tohto mapovania nájdete v **Prílohe č. 4** na konci tohto dokumentu. Stav bývania je v tejto prílohe zobrazený na **Mapách 21 – 26**.

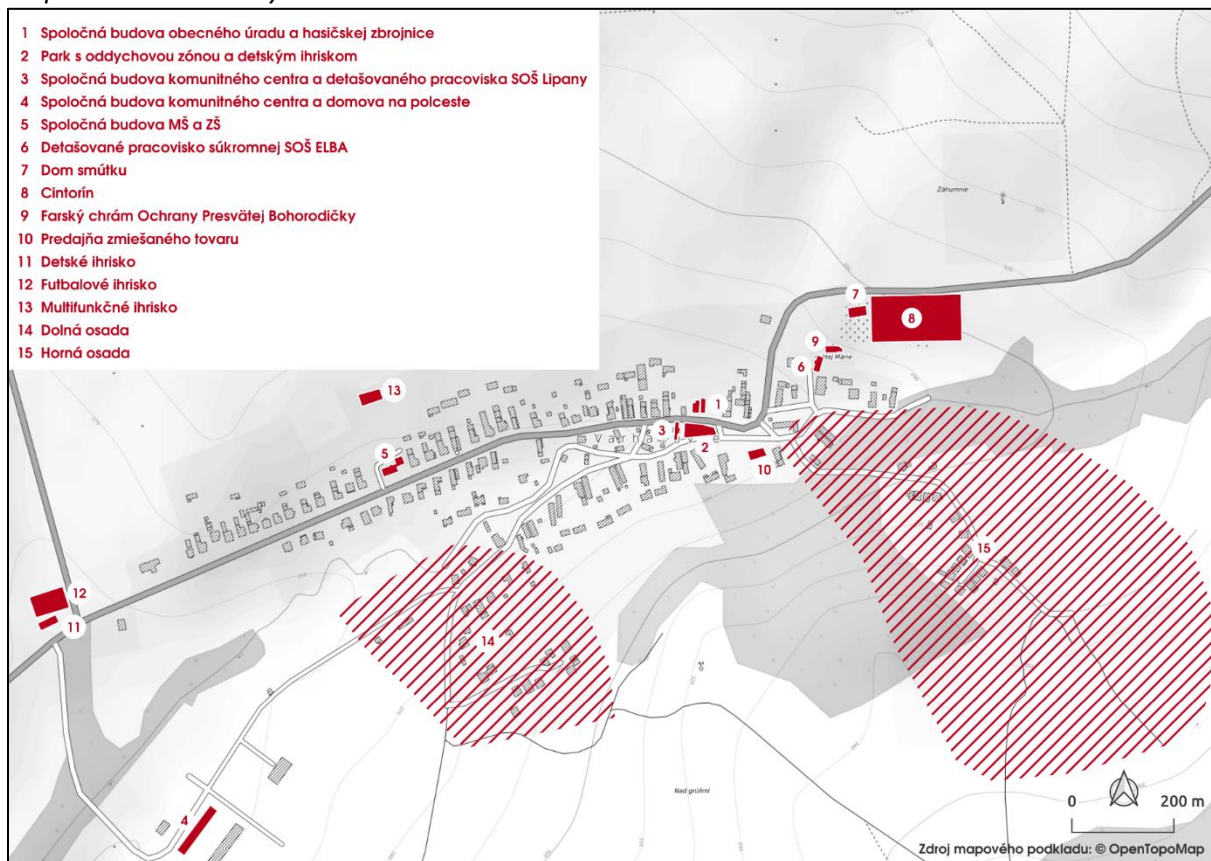
Občianska vybavenosť

Občianska vybavenosť je vo Varhaňovciach na veľmi dobrej úrovni. Budovy a zariadenia v rámci občianskej vybavenosti sú roztrúsené naprieč celým intravilánom (**Mapa 16**). V centrálnej časti jadra obce sa nachádza budova obecného úradu, v ktorej je zároveň zriadená aj hasičská stanica pre DHZ-O. Naproti tejto budove sa nachádza menší park s oddychovou zónou a preliezkami pre deti. Okrem toho sa v tejto centrálnej časti jadra obce, oproti budove obecného úradu a hasičskej stanice, nachádza aj jedna z dvoch budov, v ktorých je zriadené komunitné centrum (prevádzkuje ho v dvoch samostatných budovách nezisková organizácia ANIMA). Druhá budova komunitného centra sa nachádza v areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva, kde je okrem nej spomínanou neziskovou organizáciou zriadený a prevádzkovaný aj Domov na polceste. Kapacitne sú však obe budovy plne vyťažené a bolo by vhodné ich rozšíriť, alebo vytvoriť nové pastoračné centrum v spolupráci s cirkvou.

Spomedzi škôl a školských zariadení sa materská škola a základná škola pre 1.-4. ročník nachádzajú v spoločnej budove pri hlavnej ceste, detašované pracovisko strednej školy z Lipian sídli v budove komunitného centra (oproti obecnému úradu) a detašované pracovisko súkromnej strednej školy z Prešova v budove bývalej základnej školy vedľa kostola. Cintorín sa nachádza v severovýchodnej časti obce, v jeho areáli je vybudovaný aj Dom smútku. Vedľa cintorína sa nachádza gréckokatolícky farský chrám ochrany Presvätej Bohorodičky.

Slabšou stránkou je dostupnosť služieb v obci. Vo Varhaňovciach sa nachádza iba 1 predajňa so zmiešaným tovarom, nachádzajúca sa v centrálnej časti jadra obce. Žiadne iné predajne ani prevádzky služieb vo Varhaňovciach k dispozícii nie sú. Nenachádza sa tu ani pobočka pošty (napriek pomerne vysokému počtu obyvateľov). Najbližšia pobočka banky a zdravotnej poisťovne sa nachádza v okresnom meste, kde je dostupný aj bankomat.

Mapa 16: Občianska vybavenosť vo Varhaňovciach

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívno-správne služby

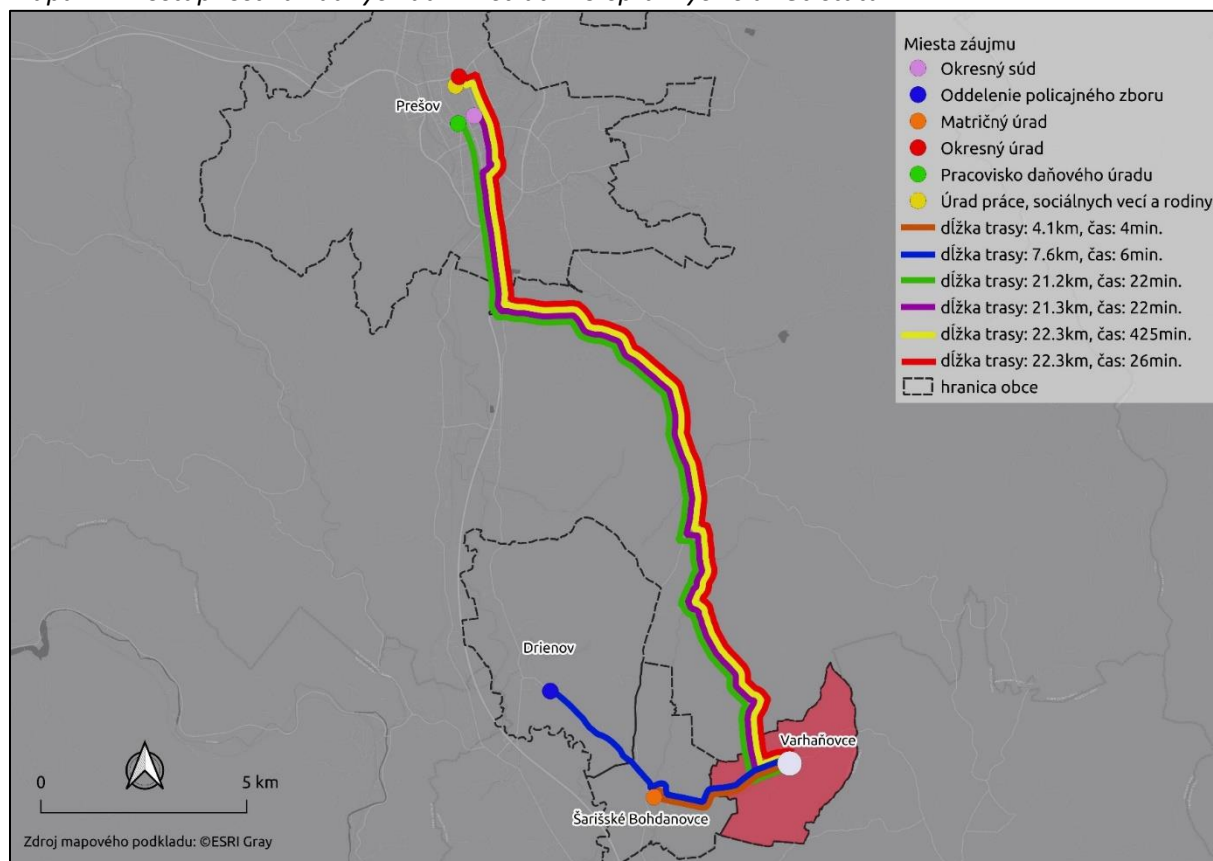
Väčšina základných administratívno-správnych služieb poskytovaných obyvateľstvu štátnou správou je pre obyvateľov Varhaňoviec dostupná v okresnom meste Prešov (Mapa 17 – na ďalšej strane). Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce kvalitu života obyvateľov obce.

Tabuľka 22: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Šarišské Bohdanovce
Pracovisko daňového úradu	Prešov
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Drienov
Okresný súd	Prešov
Okresný úrad	Prešov
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Prešov

Zdroj: vlastné spracovanie

Mapa 17: Dostupnosť základných administratívno-správnych služieb štátu

Zdroj: vlastné spracovanie

Zdravotníctvo a sociálne služby

Za zdravotnou starostlivosťou musia obyvatelia obce dochádzať. Vo Varhaňovciach sa totižto žiadne ambulancie lekárov nenachádzajú – tie sú obyvateľom k dispozícii v 9 km vzdialenom Drienove. V tejto obci je pre obyvateľov Varhaňoviec k dispozícii ambulancia všeobecného lekára pre deti a dospelých, ambulancia všeobecného lekára pre dospelých a tiež lekáreň. Najbližšia ambulancia ženského lekára je dostupná v Prešove. Špecializované zdravotnícke ambulancie a nemocnice sa nachádzajú v Prešove a Košiciach.

V registri poskytovateľov sociálnych služieb PSK sú registrované dva subjekty so sídlom v obci Varhaňovce, ktoré sú oprávneným poskytovateľom sociálnych služieb na základe zákona o sociálnych službách: Stredisko evanjelickej DIAKONIE SVETLO a ANIMA, n.o.

Stredisko evanjelickej DIAKONIE SVETLO je oprávneným **poskytovateľom opatrovateľskej služby v domácnosti**. Nezisková organizácia ANIMA, n.o. je **poskytovateľom služieb krízovej intervencie**, a to v komunitnom centre a v „domove na polceste“³³. Komunitné centrum je prevádzkované v dvoch budovách – jedna budova sa nachádza v jadre obce oproti obecnému úradu a druhá budova v areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva na adrese Varhaňovce 173 (v tejto druhej budove sa nachádza aj domov na polceste).

Samospráva obce Varhaňovce sa pravidelne zapája do projektov terénnej sociálnej práce, ktorých cieľom je riešenie sociálnej exklúzie marginalizovaných skupín občanov žijúcich v obci. Prostredníctvom

³³ v domove na polceste sa poskytuje ubytovanie na určitý čas a ďalšie služby s tým spojené fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa zákona o sociálnych službách

terénnej sociálnej práce obec systematicky prispieva k zlepšeniu kvality života jednotlivcov a rodín v riziku sociálneho vylúčenia. Aktuálne je táto činnosť zabezpečovaná prostredníctvom 1 terénneho sociálneho pracovníka a 3 asistentov TSP.

Obec Varhaňovce sa pre svojich obyvateľov na úseku sociálnych vecí a v záujme komunitného rozvoja zapája do rôznych podporných sociálnych programov a aktívnych opatrení trhu práce. V rámci podpory takýchto sociálnych aktivít (ktoré sa však už nezaraďujú medzi sociálne služby podľa zákona o sociálnych službách) možno spomenúť napr.:

- **miestne občianske poriadkové služby (MOPS):** projekt zameraný na zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti ľudí žijúcich v prostredí MRK prostredníctvom zriadenia miestnej občianskej hliadky. Vo Varhaňovciach aktuálne pôsobí 8 členov hliadky, všetci členovia sú príslušníci MRK;
- **menšie obecné služby (tzv. aktivačné práce):** služba poskytovaná v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorej je udržiavať u miestnych dlhodobo nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky; v obci túto službu využíva aktuálne cca 60 dlhodobo nezamestnaných osôb;
- **iné opatrenia aktívnej politiky trhu práce** (napr. podľa § 50 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti): služby poskytované taktiež v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorých je udržiavať u miestnych dlhodobo nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky;
- **príspevok pri nástupe dieťaťa do ZŠ:** obec poskytuje rodinám pri nástupe ich dieťaťa do ZŠ rôzne školské pomôcky;
- **príspevok pri úmrtí občana:** finančná pomoc rodine zomrelého občana, ktorá sa nachádza v hmotnej núdzi, vo výške cca 300 € (určená na zabezpečenie nákladov na pohreb);
- **príspevok pri živelných pohromách:** príspevok v rôznej výške (podľa potreby) pri postihnutí domácnosti živelnou pohromou (požiar, povodeň a pod.);
- **donáška obedov seniorom a ŤZP osobám:** pomoc osobám, ktoré si nevedia zabezpečiť obed vlastnou cestou; túto službu, spojenú s prípravou, výdajom a rozvozom stravy do domácností, aktuálne (marec 2020) obec neprevádzkuje, čaká na príslušné povolenia. Po získaní povolení bude prispievať sumou 0,80 €/obed;
- **jednorazový príspevok na lieky:** samospráva poskytuje svojim obyvateľom, nachádzajúcim sa v hmotnej núdzi, v prípade naliehavej potreby jednorazový príspevok;
- **projekt zdravé regióny:** ide o národný projekt realizovaný pod gesciou Ministerstva zdravotníctva, v rámci ktorého sa miestnym MRK poskytuje zdravotná mediácia za účelom zlepšenia zdravotných podmienok príslušníkov MRK;
- **držitelia Jánskeho plakety:** obec svojim obyvateľom, držiteľom Jánskeho plakety, poskytuje zľavu na vyrubenom poplatku za komunálny odpad vo výške 30 % alebo 50 % (podľa typu získanej Jánskeho plakety).

Kultúrno-spoločenský život a šport

Počas roka sa v obci koná viacero rôznych kultúrno-spoločenských podujatí. Na športových ako aj kultúrnych podujatiach sa aktívne podieľa aj rómska komunita. Ďalšie podujatia (pre deti) sú organizované v rámci materskej a základnej školy.

Tabuľka 23: Kultúrno-spoločenské podujatia organizované v obci počas roka

Mesiac	Podujatie
spravidla začiatkom roka	- uvítanie detí do života, posedenie s jubilantmi (pri okrúhlom výročí – 65, 70, 75 ... rokov)
Marec	- MDŽ
Máj	- Deň matiek
Jún	- Medzinárodný deň detí
Júl	- Deň obce
Október	- Úcta k starším
December	- príchod Mikuláša, Vianočná besiedka, Silvester

Zdroj: obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných obciach, aj vo Varhaňovciach má významné postavenie v živote obce **cirkev**, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. V severovýchodnej časti obce sa nachádza gréckokatolícky farský chrám ochrany Presvätej Bohorodičky.

Pre potreby **športového vyžitia** obyvateľov má obec v západnej časti katastra (pri vstupe do obce od Šarišských Bohdanoviec) vybudované futbalové ihrisko, ktoré je len provizórne. Nachádza sa na lúke (nemá udržiavaný trávnik), nemá žiadne tribúny ani osvetlenie alebo šatne. Obec by chcela v budúcnosti vybudovať kvalitné futbalové ihrisko. Vedľa existujúceho ihriska sa nachádza aj detské ihrisko s rôznymi preliezkami. Ďalšie detské ihrisko sa nachádza v malom parku v centrálnej časti obce (oproti obecnému úradu). Všetky ihriská v obci sú dostupné aj pre obyvateľov MRK, ktorí ich aj využívajú. V areáli materskej a základnej školy má obec v záujme zdravej výchovy detí a vytvárania možností pre aktívne využívanie voľného času úmysel vybudovať detské ihrisko. Podobne chce obec zriadiť aj multifunkčné ihrisko pre všetkých obyvateľov, ktoré by sa nachádzalo v Hornej osade. Žiadny športový klub vo Varhaňovciach nepôsobí, ale predpokladáme, že ak by mala obec kvalitnú športovú infraštruktúru, založila by aj vlastný klub, ktorý by mohol hrať v ligovej súťaži.

Sociálna oblasť - sumarizácia:

Už od roku 1993 takmer neustále rastie **počet obyvateľov** Varhaňoviec. Za posledných 10 rokov narástol tento počet o 21,5% (z 1 240 na 1 507). Pri udržaní takéhoto trendu sa predpokladá, že v roku 2025 bude v obci žiť cca 625 obyvateľov. Podiel Rómov sa však zvýši len mierne, naďalej budú tvoriť cca 1/3 celkového počtu obyvateľov.

Dôvodom neustáleho rastu počtu obyvateľov je najmä výrazne kladná **bilancia prirodzeného pohybu obyvateľstva** (extrémne vysoká natalita v kombinácii s veľmi nízkou mortalitou). Z hľadiska **migrácie** v obci prevládajú depopulačné trendy (viac obyvateľov sa z obce vysťahuje ako sa ich do obce prisťahuje).

V obci prevláda rímskokatolícke **vierovyznanie**. V SODB 2011 sa k rómskej **národnosti** prihlásilo 10,1% obyvateľov obce, Rómovia (ako etnická skupina) však tvoria takmer 4/5 podiel na celkovom počte obyvateľov obce.

Podľa vekovej štruktúry sa aktuálne vo Varhaňovciach nachádza progresívny typ populácie. Podiel predproduktívnej zložky je v porovnaní s podielom poproduktívnej zložky obyvateľstva vyšší. Predpokladáme, že pri nezmenených podmienkach bude podľa tohto typu počet obyvateľov Varhaňoviec ďalej stúpať.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce je v porovnaní s priemernou úrovňou v okrese, kraji aj SR výrazne horšia (vyšší podiel obyvateľov so základným vzdelaním a nízky podiel obyvateľov s vyšším vzdelaním). Paradoxom je, že podmienky v oblasti **školsťva** sú však v obci na celkom dobrej úrovni –

nachádza sa tu aj materská škola (kapacita cca 90 detí, naplnenosť na 100%) aj základná škola pre 1.-4. ročník (kapacita 110 detí, naplnenosť až 96%). Žiaci 5.-9. ročníka dochádzajú do neďalekej ZŠ v Šarišských Bohdanovciach. V obci majú svoje detašované pracovisko aj dve stredné školy.

V obci sa podľa SODB 2011 nachádzalo 199 **domov a bytov**. Rozdiel v hustote obývania medzi jadrom obce (nerómskou časťou intravilánu) a osadou je obrovský. V Dolnej osade pripadá na jeden skolaudovaný dom približne 12,0 obyvateľov, v Hornej osade je to 11,1 obyvateľov. V osadách sa nachádza celkovo 83 neskolaudovaných obydľí z celkového počtu 131 obydľí (63%).

Územný plán síce definuje viacero plôch, na ktorých je v katastri obce možná **výstavba nových rodinných domov**, reálne je však táto výstavba najmä z dôvodu nevysporiadaných (komplikovaných) vlastníckych vzťahov výrazne limitovaná. Samospráva obce je však v tejto oblasti aktívna a zapojila sa do národného projektu Take away týkajúceho sa integrácie rómskeho obyvateľstva v rámci ktorého sa začalo s vysporiadaním pozemkov v osadách.

Občianska vybavenosť je vo Varhaňovciach na veľmi dobrej úrovni.

Väčšina **administratívno-právnych služieb** je pre obyvateľov Varhaňoviec dostupná v okresnom meste Prešov.

Zdravotná starostlivosť je obyvateľom Varhaňoviec poskytovaná v susednej obci Drienov. V obci sú poskytované sociálne služby dvoma subjektmi: Stredisko evanjelickej DIAKONIE SVETLO (opatrovateľská služba v domácnosti) a ANIMA, n.o. (služby krízovej intervencie). Obec sa na úseku sociálnych vecí zapája do rôznych podporných programov (najmä v spolupráci s UPSVaR).

V obci sa počas roka koná viacero **kultúrno-spoločenských podujatí**, na ktorých participujú aj príslušníci MRK. Pre potreby športového vyžitia obyvateľov je v západnej časti intravilánu vybudované futbalové ihrisko, vedľa ktorého sa nachádza menšie detské ihrisko. Priestor na výstavbu detského ihriska je v areáli ZŠ a MŠ a priestor pre vybudovanie multifunkčného ihriska pre všetkých obyvateľov je v Hornej osade.

Kľúčové rozvojové výzvy:

- kapacita MŠ je vyťažená na 100% a je potrebné ju rozšíriť
- kapacita ZŠ je vyťažená na 96% a je potrebné ju rozšíriť
- zapájanie detí do mimoškolských aktivít
- nevysporiadané vlastnícke vzťahy k niektorým pozemkom v osadách a celkovo až 83 neskolaudovaných príbytkov
- nízky štandard bývania príslušníkov MRK
- absencia lokality v obci, ktorá by bola pripravená na výstavbu RD (z hľadiska vlastníckych vzťahov, dostupnej infraštruktúry a pod.)
- zaostávajúca podpora detí z prostredia MRK v oblasti mimoškolskej činnosti a športu
- chýbajúce kvalitné športovisko

Environmentálna oblasť

Prírodné pomery

Východná (vyššie položená) **časť katastra obce leží v Slanských vrchoch** (geomorfologická jednotka Oľšavské predhorie), **západná** (nižšie položená) **časť katastra v Košickej kotline** (geomorfologická jednotka Toryská pahorkatina).

Najväčším vodným tokom v katastri obce je potok Oľšavec, tečúci zo Slanských vrchov západným smerom do rieky Torysa. Sústavu vodných tokov v katastri obce dopĺňajú ďalšie menšie, bezmenné toky. Potoky na území obce majú dažďovo-snehový režim odtoku s najvyššou vodnosťou v mesiacoch február až apríl a najvyššími prietokmi v marci. Územie nie je veľmi bohaté na vlahu, priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje na úrovni cca 600 mm.

Najväčšiu časť katastrálneho územia obce (352 ha; 42 %) tvorí **orná pôda**. Rozsiahlejšie sú aj plochy **trvalých trávnatých porastov**, ktoré zaberajú 247 ha (30 %). **Lesné pozemky** zaberajú plochu 155 ha (19 % rozlohy). Lesy sa nachádzajú najmä vo východnej a krajne severnej časti katastra v Slanských vrchoch. O hospodárenie v lesoch sa stará Pozemkové spoločenstvo Varhaňovce.

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží kataster obce Varhaňovce v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Priamo v katastri obce sa nenachádzajú žiadne maloplošné chránené územia ani prvky ochrany prírody s 2. alebo vyšším stupňom ochrany. Kataster Varhaňoviec bezprostredne susedí s Chráneným vtáčím územím Slanské vrchy.

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Zber jednotlivých druhov odpadu zabezpečujú zmluvné organizácie. Zároveň je však nutné konštatovať, že **úroveň vytriedenia komunálnych odpadov v obci stále zaostáva za cieľmi odpadového hospodárstva v SR**³⁴. V roku 2018 sa vo Varhaňovciach vytriedilo 10,22% komunálnych odpadov, v roku 2019 sa tento ukazovateľ mierne znížil na 10,20% (v SR ako celku bola v roku 2018 úroveň vytriedenia 36%, za rok 2019 ešte nie sú oficiálne dáta dostupné).

V obci ako aj v osadách sa na zber zmesového komunálneho odpadu využívajú štandardné KUKA nádoby na odpad (o objeme 110, 120 alebo 240 litrov). Okrem toho sú v osadách k dispozícii aj 1 100 l **maloobjemové kontajnery** na zmesový odpad. Vo Varhaňovciach je zavedený taký systém zberu odpadu, že každé legálne obydlie (tak v jadre ako aj v osadách) má k dispozícii svoju vlastnú KUKA nádobu na zmesový odpad a svoje vlastné KUKA nádoby na triedený odpad (nádobu na sklo a spoločnú nádobu na plasty, kovy a tzv. tetrapaky). Nelegálne obydlia, nachádzajúce sa iba v osadách, majú k dispozícii na zmesový odpad už spomínané 1 100 l MOK a na triedený odpad ďalšie farebné nádoby. Tieto MOK na zmesový a triedený odpad sa nachádzajú na viacerých stojiskách, ktoré samospráva obce v osadách vybudovala.

³⁴ Pre rok 2018 bol z hľadiska miery triedeného zberu pre SR i Prešovský kraj stanovený cieľ na úrovni 40%, pre rok 2019 úroveň 50% a pre rok 2020 je cieľom vytriediť 60% komunálnych odpadov.

Negatívnym javom z pohľadu ochrany životného prostredia je nízke environmentálne povedomie obyvateľov žijúcich v MRK. Títo obyvatelia majú slabé návyky v oblasti nakladania s odpadmi, čo sa prejavuje v horšom stave okolitého prostredia v osadách. Nekvalitné životné prostredie následne so sebou nesie zdravotné riziká – zvýšený riziko prenosu chorôb, prítomnosť hlodavcov a pod. Výzvou pre samosprávu obce je teda naďalej zlepšovať environmentálne povedomie obyvateľov MRK – naučiť ich v prvom rade hádzať odpad do kontajnerov (nie na zem) a ak získajú tieto návyky, pokračovať v osвете a naučiť ich odpad triediť.

V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi uvažuje samospráva obce Varhaňovce o zriadení a prevádzkovaní **zberného dvora**.

Ochrana pred povodňami

Z hľadiska **manažmentu povodňových rizík** sa v katastri obce Varhaňovce nachádza problémová lokalita s potenciálom záplav – ide o časť intravilánu, ktorou preteká potok Olšavec. Tento potok je na celom úseku, pretekajúcom popri obydliach, regulovaný. Napriek tomu došlo v roku 2010 k mimoriadnej situácii, keď sa vplyvom výrazných privalových dažďov potok vylial a spôsobil v obci škody na majetku. Po tejto udalosti bolo koryto potoka opätovne regulované a od toho času v obci žiadna riziková povodňová situácia nenastala.

Environmentálna oblasť - sumarizácia:

Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov v obci bola v roku 2019 na úrovni 10,20% a obec tak zaostáva za cieľmi stanovenými pre SR. Systém zberu zmesového komunálneho odpadu i systém triedeného zberu odpadov je síce nastavený v súlade s aktuálne platnou legislatívou (zmesový odpad prostredníctvom KUKA nádob; triedený zber najmä prostredníctvom plastových vriec, zvonov, resp. tzv. mobilným zberom; BIO odpad sa zhodnocuje v spolupráci s miestnym subjektom), z hľadiska zvyšovania úrovne vytriedenia odpadov tu však existuje priestor na realizáciu ďalších opatrení zo strany samosprávy. Problémom je nízke environmentálne povedomie príslušníkov MRK, keďže v osade sa na zemi vyskytuje množstvo voľne pohodených odpadkov.

Kľúčové rozvojové výzvy:

- nízka úroveň vytriedenia odpadov (10,20%)
- nízke environmentálne povedomie príslušníkov MRK

Riadenie samosprávy

Hospodárenie samosprávy obce

Finančné zdravie

Hodnotenie finančného zdravia v jednotlivých obciach a mestách SR pravidelne vykonáva na základe pomerne veľkého množstva ekonomických ukazovateľov Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy (INEKO)³⁵. Tento Inštitút do hodnotenia celkového finančného zdravia zahŕňa nasledovné zložky: celkový dlh, dlhovú službu, bilanciu bežného účtu, záväzky po splatnosti k príjmom a záväzky aspoň 60 dní po splatnosti. Na základe týchto ukazovateľov ohodnotila organizácia INEKO celkové finančné zdravie obce Varhaňovce za roky 2015-2018 ako dobré, keď obec získala 4,8 bodu (zo 6 možných).

Tabuľka 24: Hodnotenie finančného zdravia obce Varhaňovce (za obdobie 2015-2018)

Zložka finančného zdravia	Získané skóre na stupnici od 0 po 6 ³⁶
Celkový dlh	5,9
Dlhová služba	5,4
Bilancia bežného účtu	2,3
Záväzky po splatnosti k príjmom	6,0
Záväzky aspoň 60 dní po splatnosti	6,0
Celkové finančné zdravie	4,8

Zdroj: INEKO

Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, **celkové finančné zdravie obce v ostatných rokoch kolíše**. Kým ešte cca pred desiatimi rokmi sa finančné zdravie obce Varhaňovce pohybovalo na úrovni okolo 5,0 bodu, v súčasnosti kleslo na 4,8. Najlepšie finančné zdravie mala obec v roku 2010. Obec si však stále udržiava finančné zdravie na dobrej úrovni.

Tabuľka 25: Celkové finančné zdravie obce v období 2007-2018

Hodnotené obdobie (roky)	Celkové finančné zdravie (skóre)
2006-2009	5,0
2007-2010	5,4
2008-2011	5,0
2009-2012	5,0
2010-2013	4,8
2011-2014	5,0
2012-2015	5,0
2013-2016	4,8
2014-2017	4,9
2015-2018	4,8

ZDROJ: INEKO

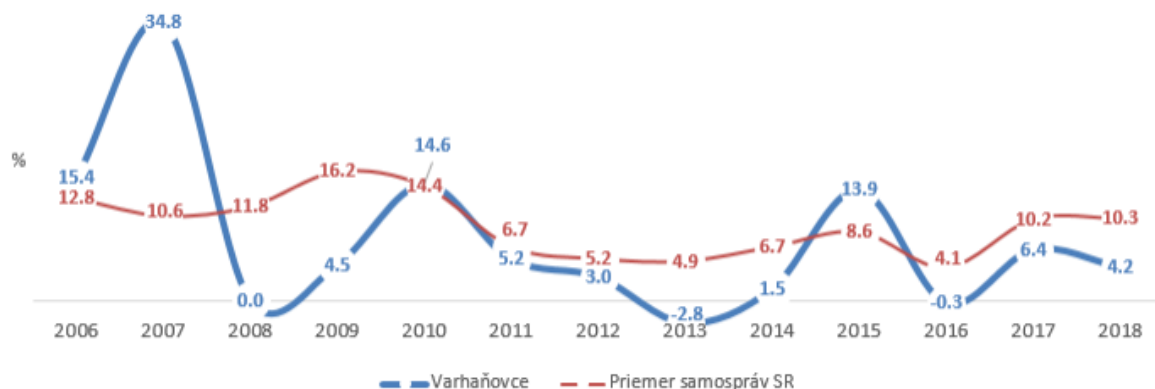
³⁵ ide o mimovládnu neziskovú organizáciu. Metodika, ktorú INEKO používa na hodnotenie finančného zdravia samospráv, je v spoločnosti všeobecne akceptovaná. Pre bližšie informácie ohľadom používanej metodiky hodnotenia a výsledkov pozri www.hospodarenieobci.sk

³⁶ čím vyššie skóre, tým lepšie

Intenzita investovania a dlh

Intenzita investovania je vo Varhaňovciach v porovnaní s priemernou hodnotou za všetky samosprávy SR výrazne nižšia. Samospráva obce investuje len úplné minimum vlastných prostriedkov (zostatku bežných príjmov, ktoré dokázala ušetriť). Takýmto prístupom si síce udržiava dobré celkové finančné zdravie (pozri predchádzajúcu tabuľku), no na druhej strane, odkladaním investícií (napr. rôznych produktívnych investícií, ktorými si zabezpečí zvýšené príjmy, resp. znížené výdavky v budúcnosti) môže vytvoriť investičný dlh, ktorý ju neskôr tak či tak „dobehe“.

Graf 13: Intenzita investovania samosprávy obce Varhaňovce v rokoch 2006-2018

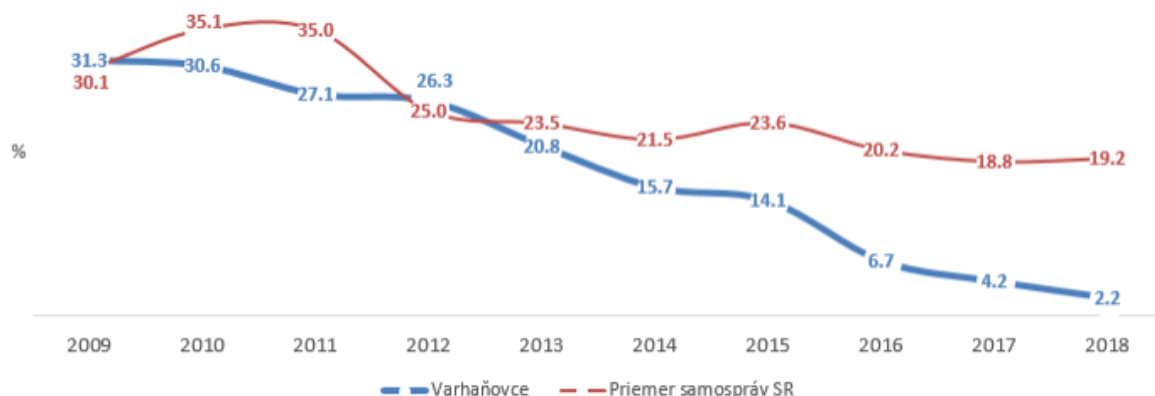
Vysvetlenie grafu:

Ukazovateľ „intenzita investovania“ informuje, akú časť bežných príjmov samospráva v danom roku preinvestovala. Vypovedá teda o tom, ako dokáže samospráva hospodáriť (koľko zo svojich bežných príjmov si dokáže odložiť) a následne tieto prostriedky využiť na zveľaďovanie majetku. Vypočítava sa nasledovne: $\text{Intenzita investovania} = (\text{kapitálové výdavky} - \text{kapitálové príjmy}) / (\text{bežné príjmy})$. Ak je hodnota ukazovateľa záporná, znamená to, že kapitálové príjmy boli vyššie ako kapitálové výdavky. Inak povedané, samospráva za daný rok predala viac majetku ako obstarala.

ZDROJ: INEKO

S intenzitou investovania úzko súvisí aj celkový dlh obce. **Keďže samospráva Varhaňoviec takmer vôbec neinvestuje** (presnejšie povedané: to minimum, čo investuje, financuje z vlastných zdrojov – zo zostatku bežného účtu), **nemá ani žiadne dlhy** (viď nasledujúci graf).

Graf 14: Vývoj celkového dlhu obce v rokoch 2009-2018

Vysvetlenie grafu:

- 1: Pri celkovom dlhu ide o údaj podľa tzv. „zákonného kritéria“, teda o dlh podľa § 17 ods. 8 zákona 583/2004 Z. z. (do celkového dlhu sa nezapočítavajú záväzky z úverov poskytnutých z bývalých štátnych fondov a Štátneho fondu rozvoja bývania a tiež záväzky z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov). Po roku 2014 sa podľa zákona začali do dlhu započítavať aj investičné dodávateľské úvery. Dlh je uvádzaný v pomere k bežným príjmom za predchádzajúci rok a podľa zákona by nemal presiahnuť úroveň 60 % (akónáhle celkový dlh obce presiahne hranicu 50 %, obec je povinná prijať tzv. „ozdravné“ opatrenia).
- 2: V uvádzanom dlhu nemusí byť zachytené celé zadĺženie obce – a to v prípade, ak obec svoj dlh „skrýva“ (napr. prostredníctvom dcérskych firiem či PPP projektov).
- 3: Z pohľadu finančného zdravia je obec najzdravšia vtedy, ak jej dlh je čo najnižší.

ZDROJ: INEKO

Prehľad majetku a zdrojov

Hodnota majetku obce Varhaňovce v ostatných 3 rokoch mierne rástla. Hodnota dlhodobého majetku obce k 31.12.2019 bola 2 675 541,91 €, čo znamená, že v dlhodobom majetku má obec viazaných 93% všetkých zdrojov. Výrazne dominantnú zložku tohto dlhodobého majetku (vo výške 2 475 428,05 €) tvorí dlhodobý hmotný majetok, a to najmä vo forme pozemkov a stavieb. Menšiu časť zdrojov má obec aj v dlhodobom finančnom majetku (200 113,86 €) – v realizovateľných cenných papieroch a podieloch.

V ostatných 3 rokoch rástla aj hodnota obežného majetku – k 31.12.2019 bola hodnota tohto majetku vo výške 197 383,99 €. Na konci roku 2019 obec evidovala pohľadávky v celkovej výške 69 758,29 €, pričom celú túto sumu predstavovali pohľadávky krátkodobé.

Tabuľka 26: Bilancia aktív v rokoch 2017-2019 (eur, netto)

	2017	2018	2019
Neobežný majetok spolu	1 985 679,58	2 285 254,45	2 675 541,91
Dlhodobý nehmotný majetok	0,00	0,00	0,00
Dlhodobý hmotný majetok	1 790 565,72	2 085 140,59	2 475 428,05
Dlhodobý finančný majetok	195 113,86	200 113,86	200 113,86
Obežný majetok spolu	200 659,01	174 488,77	197 383,99
Zásoby	84,18	9 907,37	345,93
Zúčtovanie medzi subjektami verejnej správy	0,00	10,35	0,00
Dlhodobé pohľadávky	0,00	0,00	0,00
Krátkodobé pohľadávky	15 122,93	24 732,32	69 758,29
Finančné účty	185 451,90	139 838,73	127 279,77
Poskytnuté návratné finančné výpomoci dlhodobé	0,00	0,00	0,00
Poskytnuté návratné finančné výpomoci krátkodobé	0,00	0,00	0,00
Časové rozlíšenie	0,00	0,00	0,00
Vzťahy k účtom klientov Štátnej pokladnice	0,00	0,00	0,00
SPOLU MAJETOK	2 186 338,59	2 459 743,22	2 872 925,90

Zdroj: Súvaha obce Varhaňovce za roky 2017, 2018 a 2019

Celkové záväzky obce k 31.12.2019 boli vo výške 152 811,54 € a za sledované obdobie posledných 3 rokov došlo k ich zvýšeniu. Najväčšou položkou boli k uvedenému dátumu krátkodobé záväzky (voči dodávateľom, zamestnancom, poisťovniam, daňovému úradu a pod.) vo výške 92 295,01 € (tieto

záväzky sa zvyknú uhradiť v priebehu januára nasledujúceho roka), dlhodobé záväzky vo výške iba 5 784,87 €. **Obec eviduje aj bankový úver vo výške 53 765,23 €.**

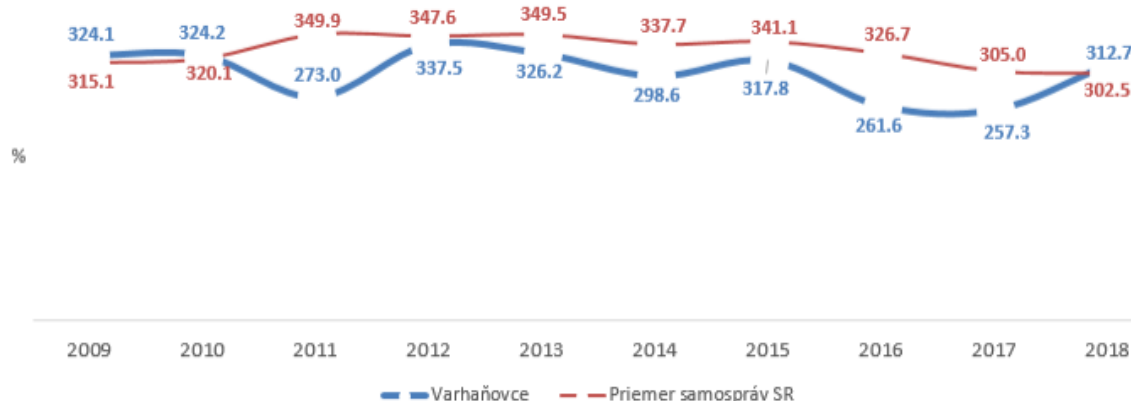
Tabuľka 27: Bilancia pasív v rokoch 2017-2019 (eur, netto)

	2017	2018	2019
Vlastné imanie	935 339,17	1 013 518,53	1 064 252,53
Oceňovacie rozdiely	0,00	0,00	0,00
Fondy	0,00	0,00	0,00
Výsledok hospodárenia	935 339,17	1 013 518,53	1 064 252,53
Záväzky	122 142,36	152 609,03	152 811,54
Rezervy	500,00	500,00	500,00
Zúčtovanie medzi subjektami verejnej správy	46 045,82	8 583,36	466,43
Dlhodobé záväzky	3 234,51	2 457,78	5 784,87
Krátkodobé záväzky	37 655,00	124 360,86	92 295,01
Bankové úvery a výpomoci	34 707,03	16 707,03	53 765,23
Časové rozlíšenie	1 128 857,06	1 293 615,66	1 655 861,83
Vzťahy k účtom klientov Štátnej pokladnice	0,00	0,00	0,00
VLASTNÉ IMANIE A ZÁVÄZKY	2 186 338,59	2 459 743,22	2 872 925,90

Zdroj: Súvaha obce Varhaňovce za roky 2017, 2018 a 2019

Ukazovateľ „čistý majetok obce“ informuje o výške majetku samosprávy (po očistení o jej zadlženie) v pomere k jej bežným príjmom za rok. Ako ukazuje nasledujúci graf, **výška čistého majetku obce Varhaňovce v súčasnosti presiahla priemer slovenských samospráv..**

Graf 15: Čistý majetok obce v rokoch 2009-2018

Vysvetlenie grafu:

Od roku 2012 (do roku 2011 sa počítal mierne odlišným spôsobom) sa čistý majetok obce počíta ako: [neobežný majetok + finančné účty - (bankové úvery a výpomoci + dlhodobé záväzky - úvery od ŠFRB - záväzky z predfinancovania eurofondov)] / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

ZDROJ: INEKO

Príjmy a výdavky samosprávy

Obec Varhaňovce nevykonáva podnikateľskú činnosť. **V ostatných 3 rokoch rástli tak jej príjmy, ako aj výdavky. Príjmy vzrástli** zaokrúhlene o 396 tisíc eur – z 822 tisíc na 1,22 milióna € a **výdavky vzrástli**

o 386 tisíc eur – zo 778 tisíc na 1,16 milióna €, čo sa premietlo do výsledku hospodárenia obce Varhaňovce v jednotlivých rokoch.

Celkové príjmy obce v roku 2019 boli vo výške 1 219 131,54 €. Dominantnú zložku tejto sumy predstavovali najmä príjmy z transferov určených pre školstvo (633 354,44 €) a vlastné príjmy obce z daňových a colných výnosov a výnosov z poplatkov (vo výške 547 186,97 € - ide najmä o podielové dane a miestne dane a poplatky).

Na druhej strane, **celkové výdavky obce v roku 2019** boli vo výške 1 164 551,84 €. Najväčšiu časť tejto sumy tvorili osobné náklady (mzdy a odvody zamestnancov obce) vo výške 787 249,91 € (osobné náklady v rokoch 2017-2019 výrazne rástli – a to najmä z dôvodu zvyšovania plátov vo verejnej správe). Oproti roku 2018 sa v roku 2019 obci podarilo ušetriť na spotrebných nákupoch a službách a na ostatných nákladoch a na prevádzkovej činnosti. Tieto výdavky (za spotrebované nákupy a služby a výdavky na osobné náklady) predstavujú finančné zdroje na bežný chod samosprávy, sú spotrebúvané bez toho, aby prinášali priamy efekt pre rozvoj obce.

Každoročne dosiahla obec Varhaňovce kladný hospodársky výsledok, pričom extrémne priaznivým bol najmä rok 2018 (kladný výsledok hospodárenia vo výške 81 021,97 € po zdanení). V roku 2019 to bolo 54 576,70 € (najmä v dôsledku zvýšenia nákladov na fungovanie samosprávy)..

Tabuľka 28: Náklady a výnosy v rokoch 2017-2019 (€)

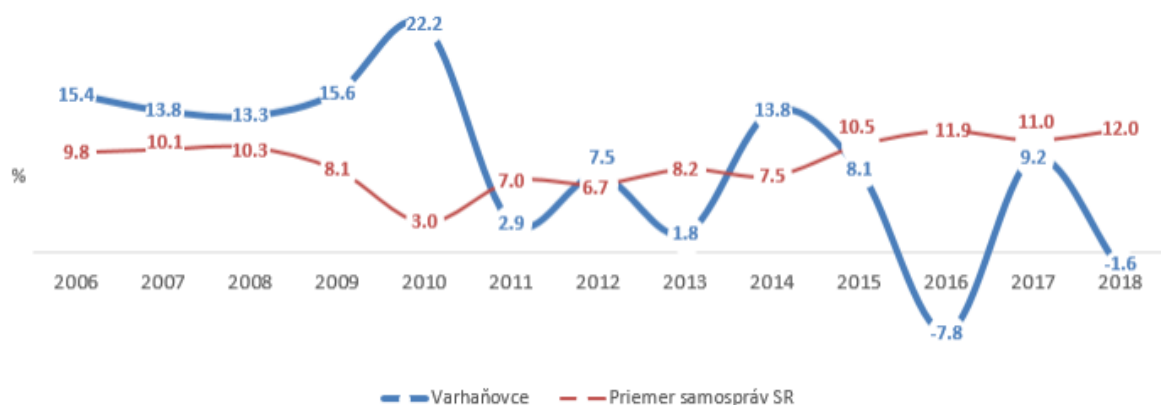
Náklady	2017	2018	2019
Spotrebované nákupy	99 213,24	149 250,91	148 988,95
Služby	87 240,27	138 706,74	114 774,59
Osobné náklady	479 049,94	655 877,86	787 249,91
Dane a poplatky	1 183,42	1 343,54	785,66
Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	1 963,81	5 416,83	1 987,33
Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	100 225,27	94 704,86	103 650,95
Finančné náklady	5 116,89	5 124,10	6 884,45
Mimoriadne náklady	0,00	0,00	0,00
Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	4 484,17	1 663,15	230,00
Spolu	778 477,01	1 052 087,99	1 164 551,84
Výnosy	2017	2018	2019
Tržby za vlastné výkony a tovar	23 128,48	18 832,53	36 142,08
Zmena stavu vnútroorganizačných zásob	0,00	0,00	0,00
Aktivácia	0,00	0,00	0,00
Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	385 219,67	409 810,75	547 186,97
Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	11 176,28	3 883,48	2 345,70
Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	0,00	0,00	0,00
Finančné výnosy	150,12	110,46	102,35
Mimoriadne výnosy	0,00	0,00	0,00
Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v štátnych rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách	0,00	0,00	0,00

Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obci a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou	402 865,63	700 472,74	633 354,44
Spolu	822 540,18	1 133 109,96	1 219 131,54
VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA po zdanení	44 063,17	81 021,97	54 576,70

Zdroj: Výkaz ziskov a strát obce Varhaňovce za roky 2017, 2018 a 2019

Ukazovateľ „bilancia bežného účtu“ informuje, či samospráva z pohľadu bežného účtu hospodári prebytkovo alebo deficitne. Vypovedá teda o tom, ako dokáže samospráva pokrývať svoje bežné výdavky (na chod samosprávy) zo svojich bežných príjmov (napr. daňové príjmy). Ak samospráva vytvára na svojom bežnom účte prebytok, môže ho následne využiť na investovanie (obnova či zveľaďovanie majetku), na zníženie dlhu, prípadne na tvorbu rezerv. Ako vidieť z nasledujúceho grafu, **samospráva obce Varhaňovce na bežnom účte v roku 2019 nevytvorila prebytky ale deficit** (viď nasledujúci graf). Horšie ako v roku 2019 bola na tom obec z hľadiska bilancie bežného účtu len v roku 2016. Naopak najlepšie hodnoty dosiahla v roku 2010.

Graf 16: Bilancia bežného účtu v rokoch 2006-2018

Vysvetlenie grafu:

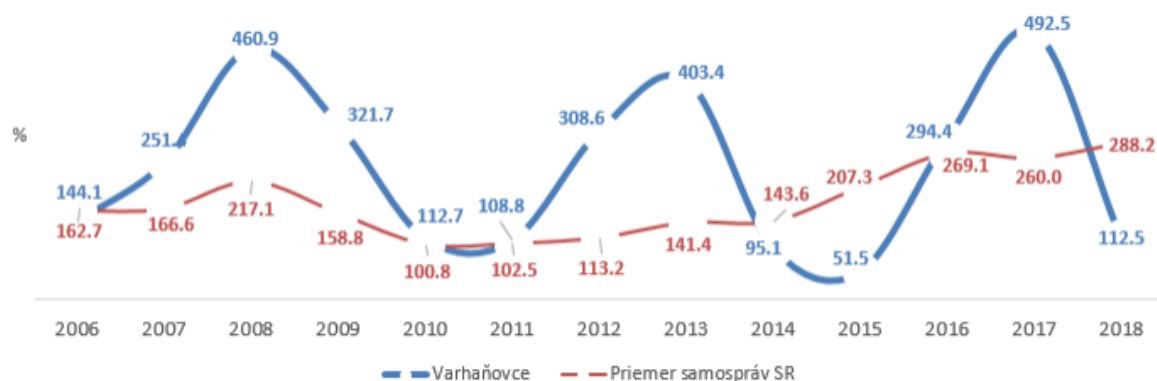
Bilancia bežného účtu obce je počítaná ako (bežné príjmy - bežné výdavky) / (bežné príjmy).

Ak je bilancia bežného účtu obce na mínusovej úrovni, ide o negatívne deficitné hospodárenie. So zvyšujúcou sa bilanciou bežného účtu klesá pre obec riziko hospodárenia (teda čím vyššie kladné číslo, tým lepšie). Pri bilancii bežného účtu na úrovni cca +20 % ide o vynikajúce hospodárenie.

ZDROJ: INEKO

Ukazovateľ „okamžitá likvidita“ vypovedá o tom, do akej miery dostupné prostriedky na finančných účtoch samosprávy postačujú na splatenie krátkodobých záväzkov. „Najslabšia“ je okamžitá likvidita obce na úrovni 0 % (čo znamená, že obec nemá na svojich účtoch žiadne dostupné prostriedky na splácanie krátkodobých záväzkov). S rastúcou okamžitou likviditou, vzhľadom na klesajúce riziko pre obec, je hodnotenie obce pozitívnejšie. Pri okamžitej likvidite na úrovni 100 % ide v podstate o vyrovnané hospodárenie (čo obec má na účte, to jej stačí akurát na to, aby splatila svoje krátkodobé záväzky). Pri okamžitej likvidite na úrovni 200 % ide o dostatočné zdroje, ktoré má obec k dispozícii na splácanie krátkodobých záväzkov (v podstate neexistuje žiadne riziko, žeby obec svoje krátkodobé záväzky nezvládala splácať – má dostatočnú rezervu). Ako vidieť z nasledujúceho grafu, **okamžitá likvidita obce Varhaňovce kolíše, ale samospráva sa snaží hospodáriť rozumne a vždy má na svojom účte dostatočné rezervy na splácanie záväzkov.**

Graf 17: Okamžitá likvidita v rokoch 2006-2018

Vysvetlenie grafu:

Okamžitá likvidita obce je počítaná ako (finančné účty) / (krátkodobé záväzky).

ZDROJ: INEKO

Schválený rozpočet obce Varhaňovce na roky 2020-2022 predpokladá nasledovné príjmy:

Tabuľka 29: Rozpočet obce Varhaňovce (príjmy)

Názov	Čerpanie 2017	Čerpanie 2018	Očakávaná skutočnosť 2019	Schválený rozpočet 2020	Schválený návrh 2021
Daňové príjmy	377 328	341 600	560 275	543 350	533 350
Nedaňové príjmy	15 454	7 480	12 400	12 480	12 480
Granty a transfery	170 664	738 705	591 727	294 360	185 810
Grant normatív zŠ	335 170	317 000	307 000	317 000	317 000
Finančné operácie	47 456	23 000	40 550	0	6 720
Ostatné finančné operácie	0	0	62 000	48 000	0
Bežné príjmy	769 356,00	933 183	1 056 602	1 068 640	1 042 640
Kapitálové príjmy	129 260	471 602	414 800	98 550	6 000
Finančné operácie	47 456	23 000	102 550	48 000	6 720
PRÍJMY CELKOM	946 072,00	1 427 785,00	1 573 952,00	1 215 190,00	1 055 360,00

Zdroj: Finančný rozpočet obce Varhaňovce 2020-2022, upravené

V schválenom rozpočte obce Varhaňovce na roky 2020-2022 predpokladá miestna samospráva disponibilné finančné prostriedky na realizáciu kapitálových výdavkov (a prípadné spolufinancovanie schválených projektov) vo výške cca 140 550 € v roku 2020 a v roku 2021 zatiaľ len predbežne 9 000 €. **Plánované rozpočty sa samozrejme v dôsledku schválených úprav budú meniť.** Prehľad o výdavkovej strane schváleného rozpočtu poskytuje nasledovná tabuľka.

Tabuľka 30: Rozpočet obce Varhaňovce (výdavky)

Názov	Čerpanie 2017	Čerpanie 2018	Očakávaná skutočnosť 2019	Schválený rozpočet 2020	Schválený návrh 2021
Bežné výdavky	698 448	865 331	1 042 382	1 054 640	1 034 360
Kapitálové výdavky	178 124	544 454	513 570	140 550	9 000
Finančné operácie	18 000	18 000	18 000	20 000	12 000
VÝDAVKY CELKOM	894 572	1 427 785	1 573 952	1 215 190	1 055 360

Zdroj: Finančný rozpočet obce Varhaňovce 2020-2022, upravené

Participácia obyvateľov na fungovaní samosprávy

Proces participácie a zapojenia občanov do tvorby komunálnej a verejnej politiky je v obci možný **cez voľby, zastupiteľstvá a verejné zhromaždenia**. Súčasnou starostkou je **Mgr. Ľubica Pankievičová**, ktorá v posledných komunálnych voľbách (november 2018) zvíťazila s 351 hlasmi (48,3 %). Celkovo boli v obci 3 kandidáti na starostu, druhý kandidát získal 47,2 % hlasov a tretí kandidát 4,5 % hlasov. Zvolená starostka je vo vedení obce druhé volebné obdobie. Za členov obecného zastupiteľstva bolo v týchto voľbách zvolených 9 poslancov, z čoho boli 2 ženy a 7 mužov. Zo spomínaných 9 poslancov sú 3 Rómovia a 6 nerómovia. Priemerný vek poslancov sa pohybuje na úrovni cca 35 rokov. Volebná účasť dosiahla hodnotu 77,4 %.

Všetci obyvatelia majú právo zúčastniť sa zasadnutí obecného zastupiteľstva. V prípade, ak je obyvateľovi na zasadnutí udelené slovo, jeho príspevok je zaznamenaný písomne do zápisnice zo zasadnutia. Formy komunikácie obce s občanmi sú zabezpečované prostredníctvom obecného rozhlasu a webovej stránky obce (www.obecvarhanovce.sk).

Bezpečnosť v obci

Obecný úrad Varhaňovce neeviduje žiadne blokové pokuty, rozkazné konania ani priestupkové konania na úseku verejného poriadku. V intraviláne obce je zavedený monitorovací kamerový systém, ktorého súčasťou je 19 kamier. Tie monitorujú verejné priestranstvá v celej obci (teda v nerómskej časti intravilánu, ako aj v osadách). Spolunažívanie medzi rómskym a nerómskym obyvateľstvom je bezproblémové, nevyskytujú sa žiadne incidenty v občianskom spolunažívaní. Tejto skutočnosti výrazne napomáha spomínaný kamerový systém a tiež existencia rómskych občianskych hliadok (zriadených v rámci projektu MOPS; aktuálne má hliadka vo Varhaňovciach 8 členov).

Riadenie samosprávy – sumarizácia:

Samospráva obce si udržiava dobré **finančné zdravie**. Jediný ukazovateľ, ktorý obci finančné zdravie zhoršuje je bilancia bežného účtu. Obec má nízku finančnú likviditu a na svojom bežnom účte tak nedisponuje dostatkom finančných prostriedkov. Je to spôsobené tým, že obec investovala do rozšírenia svojho majetku (najmä skupovanie pozemkov). **Intenzita investovania** obce sa ale drží pod priemernými hodnotami SR. **Hodnota dlhodobého aj bežného majetku** obce v posledných rokoch rástla. Obec za obdobie posledných troch rokov zvýšila svoje **príjmy aj výdavky**.

Aktuálnou **starostkou** obce je Mgr. Ľubica Pankievičová. **Obecné zastupiteľstvo** sa skladá z 9 poslancov, z ktorých sú 3 Rómovia.

Obecný úrad Varhaňovce neeviduje žiadne blokové pokuty, rozkazné konania ani priestupkové konania na úseku **verejného poriadku**.

Marginalizácia

Marginalizované (okrajové, sociálne znevýhodnené) **rómske komunity predstavujú v podmienkach Slovenskej republiky predovšetkým chudobné a sociálne vylúčené komunity**. Ich obyvatelia majú spravidla obmedzený prístup k verejným službám, tovarom, zdrojom a k participácii na rozhodovaní v obciach a mestách. Zároveň majú príslušníci MRK obvyčajne obmedzený kontakt s ostatnými obyvateľmi obce, žijúcimi mimo osád. Osady sú na nižšej socio-ekonomickej úrovni ako ostatné časti obcí, pričom vykazujú odlišné charakteristiky – napr.: nižšia kvalita a preľudnenosť obydlií, absencia infraštruktúry (resp. výrazne obmedzený prístup k nej), vysoká nezamestnanosť a príjmová aj materiálna chudoba obyvateľov, nižšia vzdelanostná úroveň obyvateľov, výrazne odlišná veková štruktúra v porovnaní s majoritným obyvateľstvom (silnejšie zastúpenie nižších vekových kategórií) a iné. **Marginalizácia rómskej komunity sa v obci Varhaňovce prejavuje vo viacerých aspektoch** (pozri **Mapa 18** na ďalšej strane):

Priestorová marginalizácia

Miestna rómska komunita obýva dva samostatné urbanistické celky v juhovýchodnej (Horná osada) a juhozápadnej (Dolná osada) časti obce. Jedná sa o etnicky homogénne urbanistické osídlenia. Obidva osídlenia sú v Atlase rómskych komunít 2019 definované ako osídlenie na okraji obce. Pričom kultúrne sú tieto dve osady vnímané mierne odlišne. V miestnej komunite je tzv. Horná osada vnímaná ako lepšia a tzv. Dolná osada ako horšia vo vzťahu ku kvalite bývania. Územne a aj počtom obyvateľov je Horná osada väčšia. Obe osady sú priestorovo segregované – chýba tu spájajúca infraštruktúra s jadrom obce.

Kvalita bývania

V osadách nie sú bytové domy ani nájomné byty. Dominantná časť rómskeho obyvateľstva býva v murovaných domoch. Celkovo Rómovia obývajú v 131 obydliach, z ktorých je 37 v Dolnej osade a 94 v Hornej osade. Ide o 48 murovaných skolaudovaných domov (22 v Dolnej osade a 26 v Hornej osade), v ktorých býva 554 ľudí (265 v Dolnej osade a 289 v Hornej osade), 80 murovaných domov, ktoré nie sú skolaudované, v ktorých býva celkovo 593 ľudí (98 v Dolnej osade a 495 v Hornej osade). V Dolnej osade sú ešte 3 unimobunky, v ktorých býva celkovo 11 ľudí.

Hustota osídlenia je vyššia ako v ostatných častiach obce, čo má negatívny vplyv na kvalitu bývania. Prítomnosť unimobuniek má negatívny vplyv na hygienické podmienky. Je preto nevyhnutné zaviesť opatrenia, ktoré umožnia zlepšiť hygienické podmienky a znížiť hustotu osídlenia v rómskej koncentrácii, napríklad možnosťou individuálnej bytovej výstavby na vlastnom pozemku v rámci alebo mimo osídlenia.

Technická a sociálna infraštruktúra

Osady majú slabšie vybudovanú technickú infraštruktúru ako je tomu v nerómskej časti intravilánu. Vodovod, kanalizácia, elektrická energia ani plynovod nie sú kompletne dobudované ani v jednej osade. Vzhľadom na skutočnosť, že sa aktuálne v oboch osadách realizujú, resp. finalizujú stavby vybraných inžinierskych sietí, čísla sa kontinuálne menia. Na to aby sa nerovnosť v prístupe k technickej infraštruktúre odstránila je nevyhnutne potrebné v prvom kroku zabezpečiť, aby mali obydlia v osade všetky príslušné povolenia a súhlasy – aby sa teda obydlia zlegalizovali. Čo sa týka komunálneho odpadu, osídlenia využívajú zber komunálneho odpadu prostredníctvom štandardných KUKA nádob, ktoré má približne 90% (Dolná osada), resp. 25% (Horná osada) obyvateľov, a tieto sa vyvážajú 2x do mesiaca.

Zariadenia občianskej vybavenosti sa nachádzajú mimo osady. Vo všeobecnosti – ak je sociálna infraštruktúra dostupná len mimo osady, participácia Rómov na jej využívaní zvykne byť nižšia.

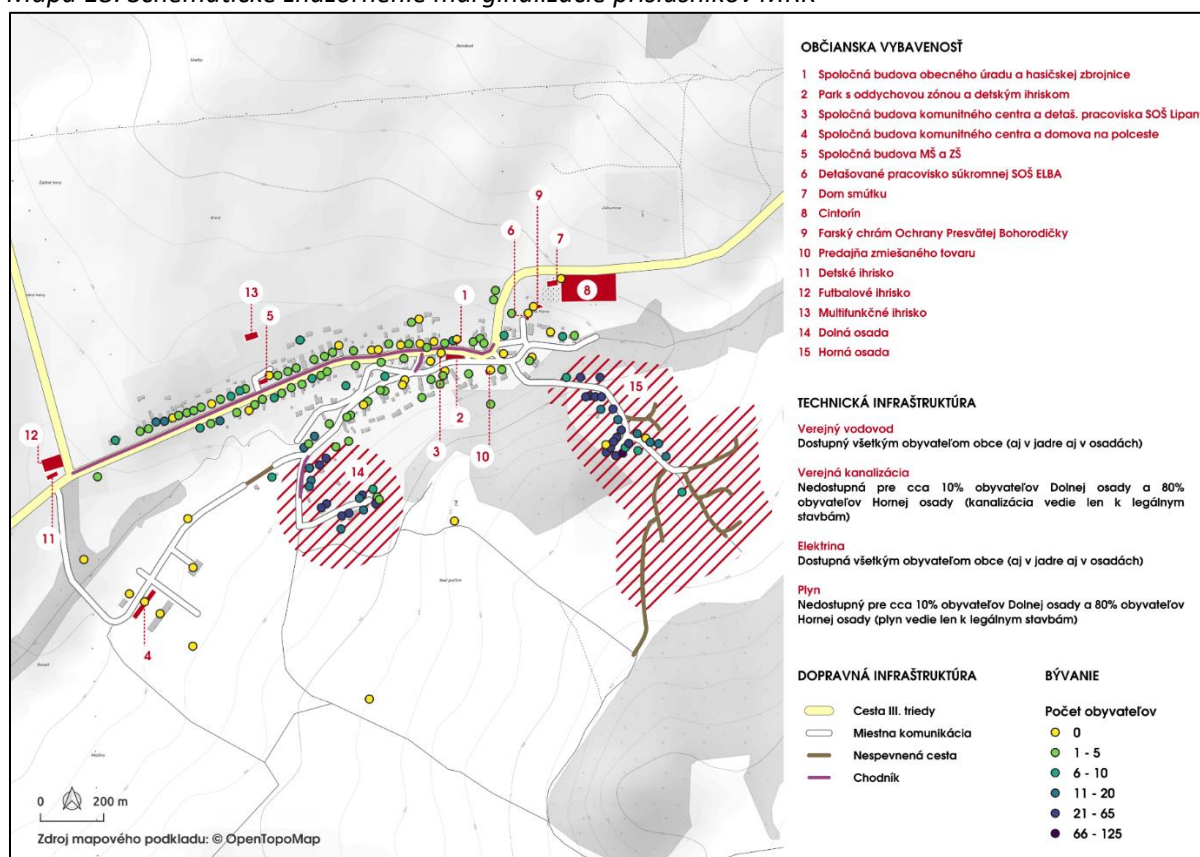
V súvislosti s 3D pravidlom teda existuje potreba pre mäkké intervencie – a to v záujme podpory participácie Rómov na využívaní dostupnej sociálnej infraštruktúry.

Zamestnanosť a vzdelanie

V otázke zamestnanosti (a s tým spojenej nezamestnanosti) Rómov sa vynárajú 2 základné problémy: 1. ako dosiahnuť, aby sa zamestnali (resp. aby sa snažili nájsť si zamestnanie) aj tí Rómovia, ktorí sa zamestnať (z rôznych dôvodov) nechcú; 2. ako zlepšiť prístup Rómov na trh práce (teda tak, aby tí Rómovia, ktorí si aktívne hľadajú prácu a chcú sa zamestnať, nemali sťažený prístup k zamestnaniu len preto, že sú Rómovia³⁷). Samozrejme, v otázke sťaženého prístupu Rómov na trh práce (teda k získaniu zamestnania) hrajú úlohu aj ďalšie, objektívne faktory – ktorými sú spravidla nízke vzdelanie väčšiny Rómov, ich slabá kvalifikácia, pracovné zručnosti a pod.

Problém sťaženého prístupu Rómov k zamestnaniu sa, samozrejme, netýka len obce Varhaňovce, ale týka sa všeobecne celej spoločnosti ako takej. Jedným z možných spôsobov, ako napomôcť prístupu Rómov na trh práce, je (okrem snahy o zvyšovanie ich vzdelanostnej a kvalifikačnej úrovne) napr. zriadenie tzv. sociálneho podniku, príp. rekvalifikácia dospelých Rómov pre potreby trhu práce s podporou mäkkých aktivít, ako sú tútoring a mentoring.

Mapa 18: Schematické znázornenie marginalizácie príslušníkov MRK

Zdroj: vlastné spracovanie

³⁷ Skúsenosti ukazujú, že na Slovensku pôsobia aj takí zamestnávateľia, ktorí Rómov do zamestnania neprijímú len z dôvodu ich etnickej príslušnosti (hoci legislatíva takúto etnickú diskrimináciu vyslovene zakazuje, nepochybujeme o tom, že reálne sa tak deje).

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

V rámci tejto kapitoly by mali byť analyzované už implementované projekty v obci, ktoré boli realizované v predchádzajúcom programovom období (počas platnosti predchádzajúceho PHSR, ktorý mala mať obec platný na roky 2007-2013). Nakoľko tento dokument predstavuje aktualizáciu existujúceho PHSR na roky 2015-2025 (jeho konsolidované znenie), uvádzame v nasledovnom formulári len projekty implementované v obci od roku 2015 po súčasnosť.

Formulár 4 (Ú6): Ex - post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR										
v tis. EUR										
č.	Názov investície - projektu	Číslo a názov aktivity v predchádzajúcom PHSR	Klasifikácia investície (stavby) - triedy	Rok začatia	Ukazovateľ	Cena podľa vykonávacieho projektu		Objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu		
				Rok dokončenia	Merná jednotka	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov	Z toho verejná investícia
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Zníženie energetickej náročnosti budovy OcÚ Varhaňovce	-	1220 – Budovy pre administratívu	2016-2018	-	171,5	171,5	2016-2018	171,5	171,5
2	Rozšírenie kapacity materskej školy Varhaňovce	-	1263 – Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	2016-2019	-	340,5	340,5	2016-2019	340,5	340,5
3	Vybudovanie stojísk a sanácia nezákonne umiestneného odpadu v obci Varhaňovce	-	-	2017-2018	-	50,1	-	2017-2018	50,1	50,1
4	Kamerový systém obce Varhaňovce	-	2224 – miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2017-2018	-	14,0	-	2017-2018	14,0	14,0
5	Interiérové vybavenie sály OcÚ	-	1261 – Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu-	2017	-	2,0	-	2017	2,0	2,0
6	Rekonštrukcia miestnej komunikácie	-	2112 – Miestne komunikácie	2017-2019	-	19,0	19,0	2017-2019	19,0	19,0
7	Rekonštrukcia prístupovej cesty s prekrytím jestvujúceho rigolu chodníkom	-	2112 – Miestne komunikácie	2017	-	7,0	7,0	2017	7,0	7,0
8	Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK I	-	-	2017-2019	-	170,0	-	2017-2019	170,0	170,0

9	Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK II*	-	-	2019-2022	-	165,0	-	2019-2022	165,0	165,0
10	Zabezpečenie miestnej občianskej poriadkovej služby v obci Varhaňovce	-	-	2018-2019	-	201,6	-	2018-2019	201,6	201,6
11	Miestna občianska poriadková služba v obci Varhaňovce	-	-	2019-2021	-	197,5	-	2019-2021	197,5	197,5
12	Dobudovanie vodovodu v obci Varhaňovce	-	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	2019	-	385,5	385,5	2019	385,5	385,5
13	Odborné elektrické zariadenia	-	2224 – miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2019-2020	-	13,0	-	2019-2020	13,0	13,0

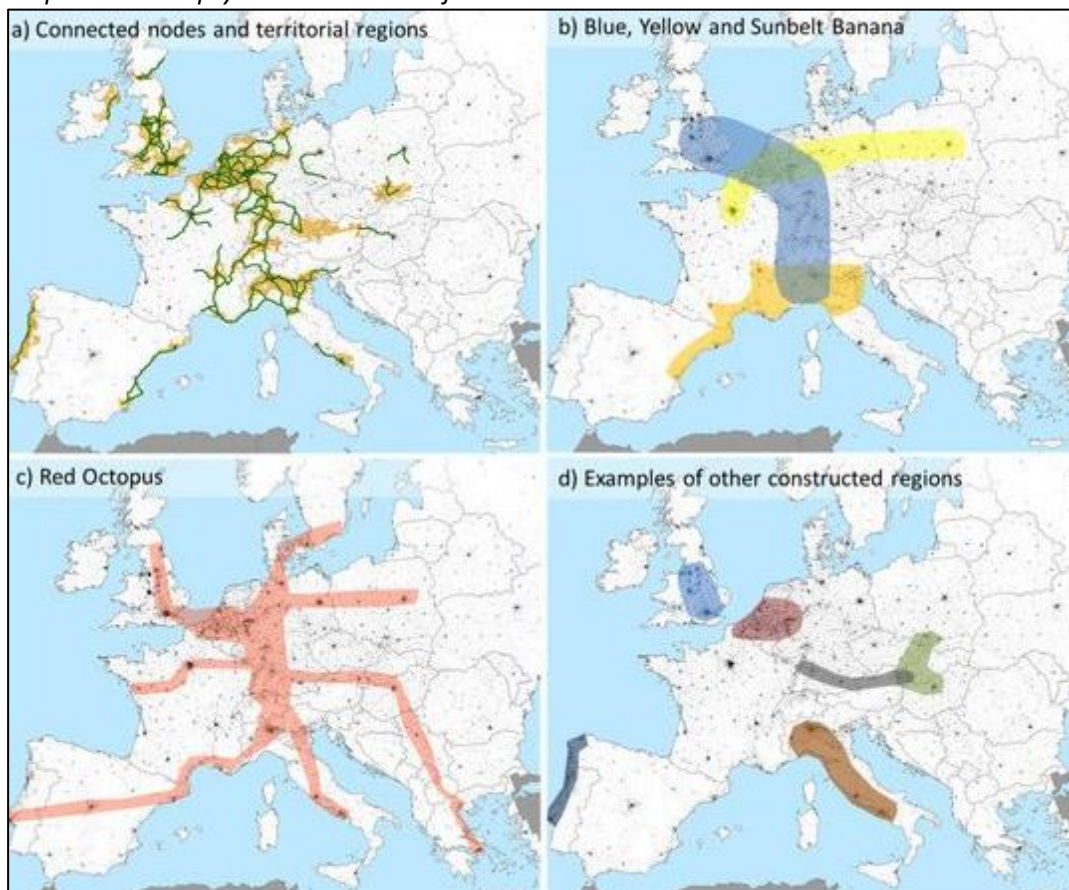
* ide o predpokladanú sumu, ktorá bude vynaložená na realizáciu tohto projektu

Zdroj: Inštitút priestorového plánovania 2016, vlastné spracovanie

A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke hlavných rozvojových centier Európy (**Mapa 19**), t.j. sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja, je zrejmé, že obec Varhaňovce je teda od týchto centier značne vzdialená.

Mapa 19: Koncepty urbánneho rozvoja EÚ

Zdroj: Taubenböck, H. Ferstl, J. Dech, S. (2017): Regions Set in Stone—Delimiting and Categorizing Regions in Europe by Settlement Patterns Derived from EO-Data.

Mezopoloha obce je pomerne výhodná – obec leží v blízkosti viacerých centier zamestnanosti a terciárnej obslužnosti. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín miest (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny)³⁸. Najbližšie centrá osídlenia pre Varhaňovce predstavujú mestá Prešov (1a. skupina centier osídlenia) a Košice.

³⁸ platí, že čím významnejšie centrum je, tým vyššiu úroveň občianskej vybavenosti (ktorú zároveň poskytuje obciam vo svojom zázemí) má. Najvýznamnejšie centrá boli zaradené do 1a. skupiny, najmenej významné sídelné

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice severoslovenským dopravným koridorom cez Žilinu, Poprad, Levoču a Prešov. **Varhaňovce teda ležia v bezprostrednej blízkosti tejto osi, čo vytvára priaznivý predpoklad pre možný rozvojový impulz pre obec z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov.**

Ďalším výraznejším vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť okresu Prešov by mohla byť aj zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú v danom okrese³⁹. Skúsenosti na základe predchádzajúcich rokov však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa na Slovensku začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do okresu Prešov smerovala len minimálna časť investičnej pomoci vlády. **Z prostredia investičnej pomoci, poskytovanej Vládou SR, teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.**

Extrémne dôležitým projektom z hľadiska tvorby podmienok pre rozvoj územia je tzv. projekt pozemkových úprav. V rámci tohto projektu sa vykonáva komasácia pozemkov a sprehľadnenie a zjednodušenie vlastníckych vzťahov k pozemkom – podľa princípu „jedna parcela, jeden vlastník“. V praxi sa vykonávajú buď tzv. jednoduché alebo komplexné pozemkové úpravy⁴⁰. Realizácia takéhoto projektu znamená pre tú-ktorú obec výrazný pozitívny determinant rozvoja územia (napr. pri rôznej výstavbe – budovanie cyklistických trás, príprava stavebných pozemkov, výstavba rekreačných lokalít, nájomné vzťahy v poľnohospodárstve a pod.), vytvárajú sa ním oveľa priaznivejšie podmienky na potenciálny rozvoj územia v budúcnosti. Vykonanie komplexného projektu pozemkových úprav v jednotlivých obciach má vo svojej gescii štát⁴¹, ktorý tento proces riadi prostredníctvom okresných úradov. **V tejto súvislosti je pre obec Varhaňovce negatívnou skutočnosťou to, že komplexný projekt pozemkových úprav tu realizovaný ešte nebol a nateraz nie je ani jasné, kedy sa vôbec začne vykonávať.**

Obec však bola zapojená do národného projektu **Take away**, ktorý bol podporený v rámci prioritnej osi Integrácia obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu a Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. V rámci tohto projektu bolo podporených niekoľko aktivít v oblasti sociálnych služieb a dobudovania technickej infraštruktúry (v rámci ktorej sa podarilo aj vysporiadať niekoľko pozemkov v rómskych osadách).

centrá do 5. skupiny. Zároveň platí, že čím bližšie k významnejšiemu centru daná obec leží, tým je to pre ňu lepšie – z hľadiska dostupnosti rôznych služieb, vybavenosti, ako aj rozvojových impulzov.

³⁹ ide o tzv. „regionálnu investičnú pomoc“, v súčasnosti poskytovanú podľa zákona č. 57/2018 Z. z. Jeden z argumentov, ktorý sa často udáva na podporu poskytovania týchto investičných stimulov je, že sa nimi podporuje vyrovnávanie regionálnych rozdielov v rámci Slovenska a že sa podporujú okresy s najvyššou nezamestnanosťou.

⁴⁰ ak sa robí tzv. komplexný projekt pozemkových úprav, tak sa vykoná sprehľadnenie a zjednodušenie vlastníckych vzťahov v celom katastrálnom území obce. V prípade jednoduchých pozemkových úprav sa tieto činnosti vykonávajú len pre určitú, konkrétnu časť katastra obce

⁴¹ aj to, v ktorej obci sa bude alebo nebude projekt pozemkových úprav vykonávať

STEEP analýza

Okrem vnútorných faktorov majú na rozvoj územia vplyv aj rôzne vonkajšie faktory (také, ktoré obec nedokáže ovplyvniť). Pri identifikovaní problémov obce a hľadani strategíe/í na ich vyriešenie je preto potrebné si uvedomiť, že tieto riešenia môžu byť v budúcnosti ovplyvnené aj spomínanými vonkajšími faktormi. Externé faktory sú rozdelené do 5 oblastí: S – sociálne, T – technologické, E – ekonomické, E – ekologické, P – politické. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 5 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Zavádzanie nových materiálov a inovatívnych technológií v hospodárstve	Ekonomická situácia štátu (dopady ekonomického vývoja v jednotlivých sektoroch, výrazná podpora štátu vybraným sektorom)	Klimatické zmeny (častejšie a extrémnejšie výkyvy počasia, sucho, znižujúce sa zásoby pitnej vody...)	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti
Zmeny vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva	Využívanie moderných informačno-komunikačných technológií	Možnosti financovania projektov z fondov EÚ a iných zdrojov	Verejný tlak na zavádzanie ekologických a environmentálnych technológií	Zmena priorít vlády ako výsledok volieb
Zmena postojov obyvateľov a reprezentantov rôznych sektorov k lokálnemu rozvoju	Digitalizácia verejnej správy, vytváranie mobilných aplikácií pre využívanie verejných služieb	Rozvoj malého a stredného podnikania	Zvyšovanie povedomia verejnosti o ochrane ŽP a rast environmentálnej zodpovednosti obyvateľstva	Legislatívne zmeny v rôznych oblastiach
Prehlbujúce sa rozdiely medzi obyvateľmi v oblasti príjmov	Nové technologické riešenia v oblasti sociálnych služieb a zdravotníctva	Zvyšovanie / znižovanie kúpyschopnosti obyvateľstva	Podpora a využívanie alternatívnych zdrojov energie	Štrukturálna politika Európskej únie
Zmeny v mobilite obyvateľov	Výrazné zmeny na trhu práce ovplyvnené inováciami a novými technológiami	Dostupnosť finančných zdrojov	Odpadové hospodárstvo	Nová politika územného rozvoja v SR – dôraz na integrované územné investície a na prístup zdola
Zvyšujúca / znižujúca sa kvalita života obyvateľov		Daňová politika štátu	Vplyv rôznych subjektov na tvorbu politík v oblasti ŽP	

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA

SWOT analýza

HOSPODÁRSKA OBLASŤ

Ekonomická aktivita, podnikanie, služby, cestovný ruch, poľnohospodárstvo, dopravná a technická infraštruktúra

SILNÉ	SLABÉ
- Funkčná prevádzka chovu zvierat kone, rekreačná oblasť - Fungujúce podnikateľské prevádzky - Vybudovaná kanalizačná sieť v jadre obce - Jadro obce je plynofikované - Vodovod a elektrina dostupný pre všetkých obyvateľov obce - Dobrý stav obecnej infraštruktúry – rozhlas, osvetlenie, internet	- Chýba fungujúci sociálny podnik (zameraný napr. na poľnohospodársku výrobu) - Málo pracovných príležitostí v obci a okolí - Málo zamestnávateľov v regióne - Málo bezpečná obec kvôli chýbajúcim chodníkom a miestnym komunikáciám v Hornej a Dolnej osade - Devastácia obecnej cesty lesníckou ťažobnou technikou - Málo parkovacích miest - Nedobudovaná kanalizačná sieť v osadách - Chýba kompletná plynofikácia osád
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
- Podpora rozvoja poľnohospodárstva zo strany štátu a EÚ - Pomoc podnikateľom zo strany štátu - Legislatíva umožňujúca rozvoj lokálneho podnikania a zamestnanosti - Príchod investora do sociálneho podniku za účelom posilnenia obecnej ekonomiky - Rozvoj zamestnanosti v regióne - Zavádzanie a využívanie moderných technológií v poľnohospodárstve a priemysle (ale aj v ostatných sférach hospodárstva) - Koordinácia na úrovni mikroregiónu za účelom pozdvihnutia úrovne cestovného ruchu a služieb v regióne - Externá finančná podpora VÚC	- Legislatíva, ktorá sťažuje podnikanie veľkých podnikov i SZČO - Daňová a odvodová politika zaťažujúca podnikateľský sektor - Zlé podnikateľské prostredie v štáte - Nedostatok investičného kapitálu - Ekonomická kríza - Zaostávanie samosprávneho kraja v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska - Nedostatočná podpora obcí zo strany štátu - Legislatíva zaťažujúca obce - Komplikovaný zákon o verejnom obstarávaní

- Existujúce možnosti na obnovu dopravnej a technickej infraštruktúry - Inovácie (finančne dostupné) v oblasti dopravnej a technickej infraštruktúry - Investície štátu a VÚC do infraštruktúry	
---	--

SOCIÁLNA OBLASŤ

Bývanie, vzdelávanie, kultúra, šport, spoločenský život, zdravie, sociálne aktivity

SILNÉ	SLABÉ
- Materská a Základná škola v obci - Rómski asistenti v MŠ a ZŠ - V obci žijú pedagógovia - Rastie vzdelanostná úroveň obyvateľov - Elokované pracovisko SOŠ - Fungujúca mimoškolská činnosť v Komunitnom centre - Možnosť stravovania seniorov a sociálne ohrozených osôb v jedálni ZŠ - Aktívni seniori v klube seniorov - Dostatok verejných budov - Verejné budovy v dobrom stave - Kultúrny dom v dobrom technickom stave - Funkčná predajňa zmiešaného tovaru - Dostatok kultúrnych a spoločenských podujatí - Multifunkčné ihrisko v obci - Dobré vzťahy s okolitými obcami - Existujúce rómske hliadky - V obci je poskytovaná sociálna služba cez TSP a KC pracovníkov - MVO pre týrané matky s deťmi	- Mladí ľudia odchádzajú z obce - Do obce neprichádzajú noví obyvatelia - Málo aktívnych ľudí v obci - Neadekvátne bývanie v osade - Nelegálne stavby v osade - Nedostatočné majetkovo právne vysporiadanie pozemkov v obci - Chýbajú obecné pozemky na výstavbu rodinných domov - Budova MŠ v zlom technickom stave - Chýba detské ihrisko pri MŠ - Úbytok detí v ZŠ (aj napriek tomu je kapacita ZŠ vyťažená na maximum) - Nízka vzdelanostná úroveň u Rómov - Nedostatočná mimoškolská činnosť rómskych detí - Vzťahy medzi majoritou a minoritou nie sú bezproblémové - Nefunkčné futbalové ihrisko v obci - Časť rodín v osadách nemá dostatočnú hygienickú úroveň - Chýba obchod s potravinami a chýbajúce pohostinstvo, cukráreň
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
- Rekvalifikácia občanov týkajúca sa zvýšenia vzdelanostnej a kvalifikačnej úrovne - Pozitívna zmena vzdelávacieho systému - Rast vzdelanostnej úrovne v MRK - Možnosť výmeny informácií a programov cezhraničnej spolupráce v oblasti vzdelávania, kultúry, športu	- Odchod mladých ľudí z regiónu - Pasivita, nezáujem a odovzdanosť občanov vo vzťahu k verejným záležitostiam - Nezáujem mládeže o kultúru a spoločenský život v obci - Rozpad spoločenských, komunitných, rodinných vzťahov

• Možnosť využitia finančných prostriedkov z európskych štrukturálnych a investičných fondov pre aktivity zamerané na sociálnu oblasť a MRK • Legislatívna i finančná podpora nových foriem sociálnych služieb pre jednotlivé cieľové skupiny • Získanie finančných prostriedkov z rôznych fondov, dotácií, ŠR	• Časté a nekoncepčné legislatívne zmeny – napr. zákon o sociálnych službách a i. • Znižovanie atraktívnosti života v obci pre jej obyvateľov • Epidémie
--	--

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

Životné prostredie, nakladanie s odpadmi

SILNÉ	SLABÉ
• Pekné a čisté prírodné prostredie obce a okolia • Estetická obec • Funguje separovanie odpadov občanmi	• Existencia smetísk v okolí obce • Časť obyvateľov nedostatočne separuje odpady • Chýba zberný dvor a kompostovisko na likvidáciu biologického odpadu • Potulujúce sa psy
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
• Využitie štrukturálnych nástrojov Európskej únie a iných verejných zdrojov na rozvojové projekty v obci a jej katastri • Partnerstvo – spolupráca s MVO v oblasti ŽP • Spoločné riešenia problémových oblastí na úrovni mikroregiónu • Podpora aktivít z externých zdrojov EŠIF, ministerstiev • Dôkladne vykonávané kompetencie subjektov verejnej správy na úseku ŽP • Inovácie v oblasti tvorby a ochrany ŽP • Vyššia uvedomelosť k životnému prostrediu u obyvateľov obce • Využívanie obnoviteľných zdrojov energie	• Prírodné a živelné katastrofy • Legislatíva benevolentná voči znečisťovateľom ŽP • Zlá environmentálna politika štátu • Zhoršovanie stavu životného prostredia • Riziko vzniku čiernych skládok

Strategická část

B.I VÍZIA OBCE VARHAŇOVCE DO ROKU 2025

Ekonomická aktivita, podnikanie, služby, cestovný ruch, poľnohospodárstvo, technická infraštruktúra

Dostatok pracovných príležitostí pre všetkých obyvateľov čo chcú pracovať. Dostatok poľnohospodárov a služieb.

Bývanie, vzdelávanie, kultúra, šport, spoločenský život, zdravie, sociálna oblasť

Vybudované nové domy na vysporiadaných pozemkoch, mladí ľudia z obce neodchádzajú, navyše prichádzajú noví obyvatelia. Obec je plná detí a susedské vzťahy (vrátane vzťahov minorita/majorita) sú bezproblémové. Nové ulice pre IBV. MŠ i ZŠ atraktívne pre deti i rodičov, vzdelaní obyvatelia (vrátane Rómov), obyvatelia majú k obci pozitívny vzťah, obyvatelia sú aktívni. Bohatý kultúrny a spoločenský život, obyvatelia si ho sami organizujú a zúčastňujú sa ho. Možnosti aktívneho trávenia voľného času pre všetkých. Obec je schopná zabezpečovať sociálne služby všetkým ktorí to potrebujú.

Životné prostredie, nakladanie s odpadmi

Kompletná kanalizácia a ČOV, zberný dvor s kompostoviskom. Bez čiernych skládok.

B.II KLÚČOVÉ ROZVOJOVÉ VÝZVY, FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce ako strategický dokument pozostáva z troch hlavných pilierov, ktorými sú:

A. HOSPODÁRSKA OBLASŤ

Ekonomická aktivita, podnikanie, služby, cestovný ruch, poľnohospodárstvo, dopravná a technická infraštruktúra

B. SOCIÁLNA OBLASŤ

Bývanie, vzdelávanie, kultúra, šport, spoločenský život, zdravie, sociálne aktivity

C. ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ

Životné prostredie, nakladanie s odpadmi

Každá z nich rieši následne čiastkové oblasti rozvoja:

PRIORITA A1)

VYUŽIŤ MIESTNY POTENCIÁL V OBLASTI ROZVOJA PODNIKANIA V OBCI

V oblasti podnikateľského sektora a služieb sa obec Varhaňovce zameria na podporu rozvoja zamestnanosti a podnikateľského sektora, kde chce uskutočniť zriadenie obecného sociálneho podniku. Obec chce pripraviť zámer a podnikateľský plán pre registráciu takéhoto podniku a následne pripraviť podmienky pre jeho priestorovú lokalizáciu, identifikovať ľudské zdroje, ktoré by sa tu mohli

zamestnať v oblasti výroby, montáže, subdodávateľských prácach, alebo lesohospodárskych, búracích, výkopových a pomocných stavebných prácach.

PRIORITA A2)

ZABEZPEČIŤ KOMPLETNÚ A KVALITNÚ TECHNICKÚ A DOPRAVNÚ INFRAŠTRUKTÚRU NA ÚZEMÍ OBCE VARHAŇOVCE

Obec Varhaňovce sa v tomto a nasledujúcom programovom období zameria predovšetkým na modernú a vyhovujúcu technickú infraštruktúru (jej novú výstavbu a rekonštrukciu, modernizáciu). Okrem toho obec plánuje dostavbu kanalizácie a vodovodu.

PRIORITA B1)

PODPORA BÝVANIA

V rámci podpory bývania si obec kladie za cieľ vysporiadanie pozemkov a legalizáciu nelegálnych stavieb, a to buď výkupom pozemkov alebo zámenou pozemkov pod nelegálnymi stavbami a následným sprostredkovaním predaja pozemkov od vlastníkov k obyvateľom. Ďalším krokom je príprava štúdie a realizácia výstavby nájomných bytov v obci a príprava lokalít pre individuálnu bytovú výstavbu.

PRIORITA B2)

PODPORIŤ ROZVOJ KOMUNITNÉHO ŽIVOTA OBCE V OBLASTI SOCIÁLNEJ, ŠKOLSTVA, SPOLOČENSKÉHO ŽIVOTA A ŠPORTU

V sociálnej oblasti sa obec zameria na podporu a rozvoj sociálnych služieb. Potrebné je zefektívniť fungovanie existujúceho komunitného centra. Športovú oblasť plánuje obec posilniť výstavbou multifunkčného ihriska, detského ihriska a veľkého futbalového ihriska s tribúnou. V školstve je potrebné zrekonštruovať materskú škôlku s kapacitou cca 130 detí, vybudovať novú základnú školu s jedálňou a modernizovať materiálo-technické vybavenie existujúcej ZŠ. Dôležitým je aj zvyšovanie odbornosti pedagogických pracovníkov napr. pomocou školení a tútorských programov, ale aj zapájanie detí a ich rodičov do mimoškolských aktivít (najmä obyvateľov z marginalizovanej rómskej komunity). V oblasti kultúrno-spoločenského života chce obec podporiť dobrovoľný hasičský zbor, detský folklórny súbor a realizáciu kultúrno-spoločenských podujatí.

PRIORITA C1)

ZLEPŠIŤ STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA V OBCI

Obec Varhaňovce sa zameria na skvalitnenie životného prostredia zriadením zberného dvora, monitoringom a verejnou kontrolou životného prostredia. Obec chce zvýšiť environmentálne povedomie svojich občanov (osвета v oblasti separácie). Obec chce taktiež skvalitniť verejné priestranstvá.

V analytickej časti tohto PHSR boli identifikované niektoré kľúčové rozvojové výzvy. Ich súhrnný prehľad a formuláciu stratégie na vyriešenie každej z týchto kľúčových výziev uvádzame v nasledovnom prehľade:

Tabuľka 31: Kľúčové rozvojové výzvy a stratégie na ich vyriešenie

Kľúčová rozvojová výzva	Stratégia na jej vyriešenie
Nezamestnanosť	
približne 50 % „nezamestnateľných“ uchádzačov o zamestnanie (dlhodobo nezamestnaní, žiadne alebo len obmedzené pracovné návyky, žiadna kvalifikácia)	✓ zamestnať, príp. zlepšovať zamestnateľnosť (získavaním pracovných návykov) najviac ohrozených UoZ – prostredníctvom založenia sociálneho podniku
Napojenie obce na dopravnú infraštruktúru	
cca 5,3 km chýbajúcich cestných komunikácií a chodníkov v jadre obce aj oboch osadách	✓ dobudovať cca 5,3 km miestnych komunikácií a chodníkov v jadre obce aj oboch osadách
Vodovod a kanalizácia	
chýbajúca splašková kanalizácia a vodovod v Dolnej a Hornej osade	✓ dobudovať chýbajúcu splaškovú kanalizáciu a vodovod
Vzdelanostná štruktúra a školstvo	
vyťažená kapacita MŠ (100%)	✓ rozšírenie kapacity MŠ
vyťažená kapacita ZŠ (96%)	✓ výstavba novej budovy ZŠ
nedostatočné zapájanie (nie len) rómskych detí do mimoškolských aktivít	✓ výstavba ihrísk ✓ podporiť činnosť školského klubu detí
Domový a bytový fond	
nevysporiadané vlastnícke vzťahy k niektorým pozemkom v osade (83 neskolaudovaných príbytkov)	✓ vysporiadať všetky vlastnícke vzťahy k pozemkom v osade a zlegalizovať existujúce nelegálne stavby
nízky štandard bývania príslušníkov MRK	✓ ponúknuť možnosť zlepšenia bývania rómskym rodinám
absencia lokality v obci, ktorá by bola pripravená na výstavbu RD (z hľadiska vlastníckych vzťahov, dostupnej infraštruktúry a pod.)	✓ pripraviť lokalitu na výstavbu RD (vysporiadanie pozemkov a vybudovanie infraštruktúry)
Zdravotníctvo a sociálne služby	
zaostávajúca podpora detí z prostredia MRK v oblasti mimoškolskej činnosti, vzdelávania a osvet	✓ podporiť vzdelávanie a mimoškolskú činnosť detí z MRK prostredníctvom komunitného centra ✓ rozšírenie komunitného centra
Kultúrno-spoločenský život a šport	
zaostávajúca podpora detí z prostredia MRK v oblasti mimoškolskej činnosti a športu	✓ vybudovanie multifunkčného ihriska v osade
chýbajúce kvalitné športovisko	✓ vybudovanie veľkého futbalového ihriska
Odpadové hospodárstvo	
nízka úroveň vytriedenia odpadov	✓ skvalitniť systém zberu odpadov a zvýšiť mieru vytriedenia prostredníctvom výstavby zberného dvora a realizáciou ďalších opatrení
nízke environmentálne povedomie príslušníkov MRK	✓ zlepšiť nízke environmentálne povedomie príslušníkov MRK (vzdelávanie, osvet, aktivity v rámci MŠ, ZŠ, mimoškolskej činnosti)

Zdroj: vlastné spracovanie

Vo Varhaňovciach žije početná rómska komunita. Marginalizované rómske komunity sú v rámci Slovenska najviac ohrozené a zasiahnuté hlbokou chudobou, sociálnym vylúčením a nevhodnými životnými podmienkami a diskrimináciou. Z tohto dôvodu je v záujme úspešnej implementácie stratégie rozvoja obce Varhaňovce nutné podporiť integráciu marginalizovaných rómskych komunít do majoritnej spoločnosti. Na to, aby bola integrácia MRK úspešná, musí rešpektovať tri princípy: princíp **desegregácie**, **degetoizácie** a princíp **destigmatizácie** (tzv. **3D pravidlo**).

B.III STRATEGICKÉ CIELE ROZVOJA OBCE VARHAŇOVCE, PRIORITY A OPATRENIA

A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ
Priorita A1) Využiť miestny potenciál v oblasti rozvoja podnikania v obci
Opatrenia: A 1.1 Vytvorenie obecného sociálneho podniku
Priorita A2) Zabezpečiť kompletnú a kvalitnú technickú a dopravnú infraštruktúru na území obce Varhaňovce
Opatrenia: A 2.1 Dobudovanie a rekonštrukcia technickej infraštruktúry v zlom technickom stave A 2.2 Zrealizovať nové vetvy kanalizácie a dobudovanie vodovodu v obci
B) SOCIÁLNA OBLASŤ
Priorita B1) Podpora bývania
Opatrenia: B 1.1 Vytvorenie podmienok pre adekvátne bývanie občanov obce B 1.2 Legalizovať čierne stavby a zlepšenie podmienok bývania v obci B 1.3 Pripraviť podmienky pre svojpomocnú výstavbu rodinných domov v osade
Priorita B2) Podporiť rozvoj komunitného života obce v oblasti sociálnej, školstva, spoločenského života a športu
Opatrenia: B 2.1 Podpora rozvoja komunitného života v obci B 2.2 Zlepšenie vzdelávacej infraštruktúry v obci B 2.3 Zvyšovanie odbornosti pedagogických pracovníkov a realizácia tútorskej činnosti B 2.4 Podpora mimoškolskej činnosti a spoločenských akcií pri MŠ/ZŠ B 2.5 Dobudovanie športovej infraštruktúry v obci B 2.6 Zlepšenie ponuky športových aktivít v obci B 2.7 Vytvorenie detského folklórneho súboru B 2.8 Podpora dobrovoľného hasičstva B 2.9 Podpora a realizácia kultúrno-spoločenských akcií v obci
C) ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ
Priorita C1) Zlepšiť stav životného prostredia v obci
Opatrenia: C 1.1 Zlepšiť systém odpadového hospodárstva na území obce C 1.2 Zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov obce a ich aktivitu v oblasti tvorby a ochrany ŽP C 1.3 Skvalitniť verejné priestranstvá v obci

Programová část

C.I OPATRENIA A PROJEKTY VRÁTANE ICH PRIRADENIA K JEDNOTLIVÝM CIEĽOM A PRIORITÁM

A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
Priorita A 1 Využiť miestny potenciál v oblasti rozvoja podnikania v obci			
Opatrenia	Aktivity	Termín plnenia	Zodpovedný
A 1.1 Vytvorenie obecného sociálneho podniku	A 1.1.1 Pripraviť zámer a podnikateľský plán pre registráciu obecného sociálneho podniku	2020	OcÚ
	A 1.1.2 Pripraviť priestorové podmienky a identifikovať ľudské zdroje pre spustenie obecného sociálneho podniku zameraného na výrobu, montážne subdodávateľské práce a lesohospodársku činnosť, výkopové, búracie a pomocné stavebné práce a poľnohospodársku výrobu	2020	OcÚ
	A 1.1.3 Zriadenie obecného sociálneho podniku	2020	OcÚ
A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
Priorita A 2 Zabezpečiť kompletnú a kvalitnú technickú a dopravnú infraštruktúru na území obce Varhaňovce			
Opatrenia	Aktivity	Termín plnenia	Zodpovedný
A 2.1 Dobudovanie a rekonštrukcia technickej infraštruktúry v zlom technickom stave	A 2.1.1 Nové cesty a chodníky v iných častiach obce + IBV dolná a horná časť obce	2020	OcÚ
	A 2.1.2 Dobudovanie infraštruktúry v obci Varhaňovce (cesty a chodníky)	2021	OcÚ
	A 2.1.3 Zabezpečiť rekonštrukciu miestnych komunikácií a spevnených plôch a) Hlavná cesta smer k Hornej osade 130 m b) Hlavná cesta smer nová výstavba 80 m d) Spevnené plochy v obci - 350 m ² e) Spevnené plochy pri OcÚ	2022	OcÚ, obstaraná firma
A 2.2 Zrealizovať nové vetvy kanalizácie a dobudovanie vodovodu v obci	A 2.2.1 Rozšírenie kanalizácie a vodovodu v obci	2022	OcÚ

B) SOCIÁLNA OBLASŤ

Priorita B 1 Podpora bývania

Opatrenia	Aktivity	Termín plnenia	Zodpovedný
B 1.1 Pripraviť podmienky pre novú individuálnu bytovú výstavbu v zmysle ÚPD	B 1.1.1 Vytvoriť predbežnú štúdiu o možnosti vysporiadania / usporiadania pozemkov v zmysle aktuálne platnej ÚPD pre potreby IBV	priebežne	OcÚ
	B 1.1.2 Nová ulica - vybudovanie novej ulice pre IBV pre mladé rodiny	2025	OcÚ
B 1.2 Legalizovať čierne stavby a zlepšenie podmienok bývania v obci	B 1.2.1 Identifikovať všetky nelegálne stavby v celej obci	2021	OcÚ
	B 1.2.2 Upozorniť vlastníkov nelegálnych stavieb v obci na tento stav a dohodnúť postup a podmienky legalizácie / riešenia	2021	OcÚ
	B 1.2.3 Vysporiadanie pozemkov a legalizácia nelegálnych stavieb	2021	OcÚ
	B 1.2.4 Vytvoriť štúdiu estetizácie celej obce a vybavenia časti obce s novou výstavbou IBV a BJ nižšieho štandardu	2020	OcÚ
B 1.3 Pripraviť podmienky pre svojpomocnú výstavbu rodinných domov v osade	B 1.3.1 Vytypovať dva vhodné obecné pozemky pre výstavbu IBV a nových rodinných domov pre mladé rodiny	2021	OcÚ
	B 1.3.2 Vybrať (5) rómske rodiny vhodné pre dlhodobý prenájom (príp. odkúpenie) obecného pozemku v Osade pre svojpomocnú výstavbu nových rodinných domov	2021	OcÚ, Urbariát
	B 1.3.3 Pripraviť podmienky a uzatvoriť zmluvy pre dlhodobý prenájom (príp. odkúpenie) obecných/urbárskych pozemkov pre svojpomocnú výstavbu nových rodinných domov	2021	OcÚ
	B 1.3.4	priebežne	OcÚ

	Každoročne vyhodnocovať, pripraviť a realizovať možnosti dlhodobého prenájmu (odkúpenia) vybraných nezlegalizovaných stavieb		
B) SOCIÁLNA OBLASŤ			
Priorita B 2 Podporiť rozvoj komunitného života obce v oblasti sociálnej, školstva, spoločenského života a športu			
Opatrenia	Aktivity	Termín plnenia	Zodpovedný
B 2.1 Podpora rozvoja komunitného života v obci	B 2.1.1 Zefektívniť podmienky fungovania a využívania komunitného a spoločenského centra v obci	2021	OcÚ
	B 2.1.2 Vybudovanie komunitno-pastoračného centra	2025	OcÚ
B 2.2 Zlepšenie vzdelávacej infraštruktúry v obci	B 2.2.1 Rekonštrukcia MŠ s kapacitou cca 130 detí	2021	OcÚ, obstaraná firma
	B 2.2.2 Výstavba novej budovy ZŠ s telocvičňou a jedálňou a 15 triedami 1. Projektová štúdia a vizualizácia 2. stavebný dozor 3. Projekt pre stavebné povolenie. 4. Vybavenie tried a technické zabezpečenie 5 EPS zariadenie	2021	OcÚ, obstaraná firma
	B 2.2.3 Doplniť a modernizovať materiálno-technické zabezpečenie ZŠ	2021	OcÚ, vedenie ZŠ
B 2.3 Zvyšovanie odbornosti pedagogických pracovníkov a realizácia tútorskej činnosti	B 2.3.1 Pripraviť a realizovať projekt vzdelávania pre učiteľov MŠ, rodičov rómskych detí a tútorov z majority, zameraný na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne minority	2021	OcÚ, vedenie ZŠ
	B 2.3.2 Vytvoriť a realizovať túorský program pre školopovinné rómske deti (sociálne sprevádzanie rómskych detí dospelými z majority)	2021	OcÚ, vedenie ZŠ
B 2.4 Podpora mimoškolskej činnosti a spoločenských akcií pri MŠ/ZŠ	B 2.4.1 Realizovať v materskej škole a základnej škole Deň otvorených dverí pre rodičov detí v predškolskom veku	priebežne	OcÚ, vedenie MŠ a ZŠ
	B 2.4.2 Pripraviť a realizovať program spoločných mimoškolských aktivít pre deti z majority i minority	priebežne	OcÚ, vedenie MŠ a ZŠ
	B 2.4.3	2021	OcÚ

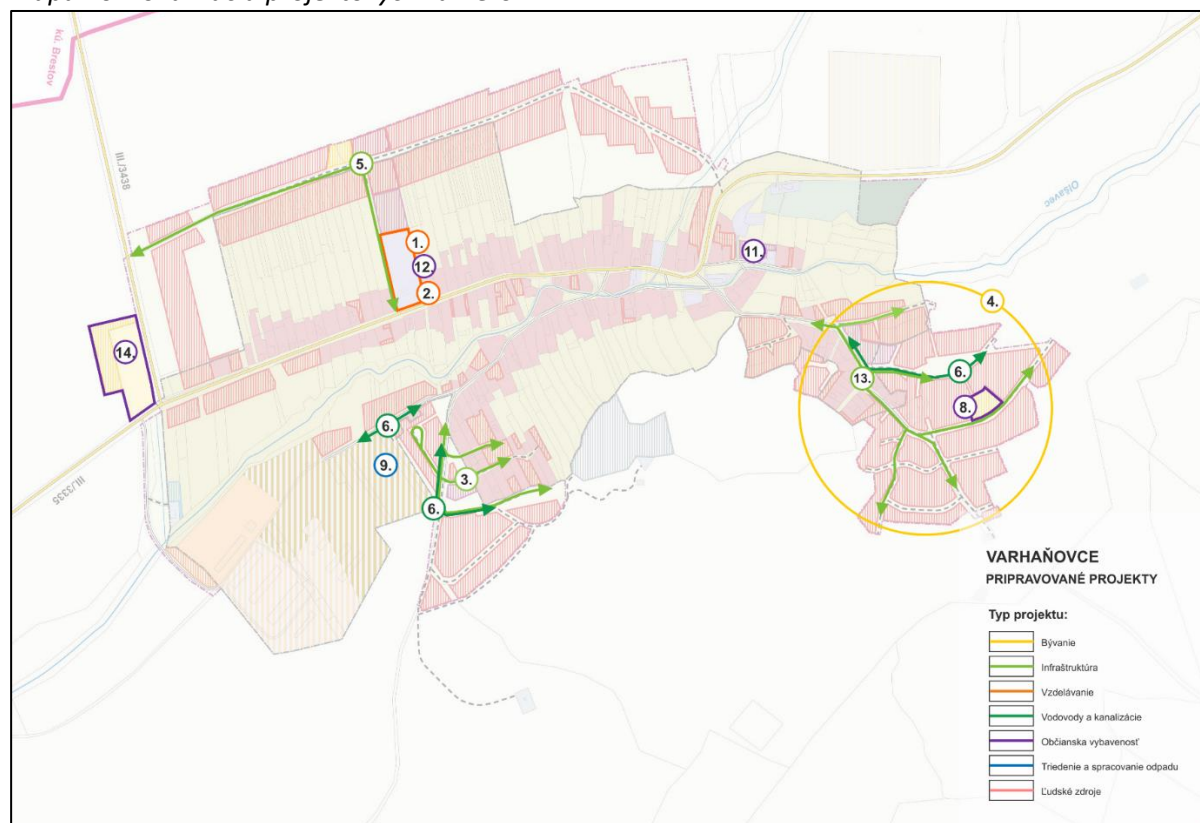
	Realizovať kultúrno-spoločenské podujatia organizované MŠ/ZŠ na obecnej úrovni		
	B 2.4.4 Zabezpečenie personálnych kapacít pre mimoškolskú činnosť pre deti a mládež	priebežne	OcÚ, vedenie ZŠ
	B 2.4.5 Vypracovať program exkluzivity ZŠ, vrátane mimoškolskej činnosti a informovať o ňom obyvateľov obce a okolia	2021	OcÚ, vedenie ZŠ
B 2.5 Dobudovanie športovej infraštruktúry v obci	B 2.5.1 Vypracovať štúdiu športoviska a telocvične v rómskej časti obce	2020	OcÚ
	B 2.5.2 Výstavba multifunkčného ihriska	2023	OcÚ
	B 2.5.3 Vybudovanie nového detského ihriska	2023	OcÚ
	B 2.5.4 Vybudovanie veľkého futbalového ihriska - tribúna a šatne	2025	OcÚ
B 2.6 Zlepšenie ponuky športových aktivít v obci	B 2.6.1 Vytvoriť ponuku a podmienky pre športové aktivity pre ženy a dievčatá (cross-fit, aerobic, zumba, badminton)	priebežne	OcÚ, dobrovoľníci
	B 2.6.2 Vytvoriť ponuku a podmienky pre športové aktivity pre mládež	priebežne	OcÚ, dobrovoľníci
B 2.7 Vytvorenie detského folklórneho súboru	B 2.7.1 Pripraviť priestorové, personálne, materiálne a finančné zázemie pre vznik detského folklórneho súboru	2021	OcÚ, vedenie MŠ
B 2.8 Podpora dobrovoľného hasičstva	B 2.8.1 Podporiť dobrovoľný hasičský zbor na území obce	priebežne	OcÚ, DHZ
B 2.9 Podpora a realizácia kultúrno-spoločenských akcií v obci	B 2.9.1 Realizovať tradičné kultúrno – spoločenské podujatia (Fašiangový ples, Deň detí)	priebežne	OcÚ, záujmové skupiny
	B 2.9.2 Realizovať raz ročne celoobecné kultúrno-spoločenské podujatie: (súťaž vo varení, športové súťaže, tvorivé aktivity).	priebežne	OcÚ, záujmové skupiny

	B 2.9.3 Zvýšiť informovanosť obyvateľov obce prostredníctvom obecného časopisu, obecnej informačnej tabule, webstránky	priebežne	OcÚ
C) ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
Priorita C 1 Zlepšiť stav životného prostredia v obci			
Opatrenia	Aktivity	Termín plnenia	Zodpovedný
C 1.1 Zlepšiť systém odpadového hospodárstva na území obce	C 1.1.1 Vybudovanie zberného dvora a kompostoviska	2020	OcÚ
	C 1.1.2 Pravidelne a podrobne monitorovať stav separácie odpadov obyvateľmi a organizáciami v obci	priebežne	OcÚ
	C 1.1.3 Realizácia sanačných prác nelegálnych skládok, vrátane eliminácie nepriaznivých vplyvov nelegálnej skládky	2021	OcÚ
C 1.2 Zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov obce a ich aktivitu v oblasti tvorby a ochrany ŽP	C 1.2.1 Informovať obyvateľov obce v občasníku (a na web stránke) o témach týkajúcich sa nakladania s odpadmi (spaľovanie odpadu, bio-odpadu, separovanie, domáce kompostovanie, atď.)	priebežne	OcÚ
	C 1.2.2 V spolupráci s KC/ TSP/ MŠ a ZŠ pripraviť program osvetu pre separovanie odpadov a ochranu životného prostredia	2022	TSP, KC, ZŠ, MŠ
	C 1.2.3 Realizovať pravidelné stretnutia a akcie v KD pre všetkých obyvateľov, zamerané na osvetu separovania odpadov a ochranu životného prostredia	2022	OcÚ
C 1.3 Skvalitniť verejné priestranstvá v obci	C 1.3.1 Vypracovať štúdiu perspektívnej podoby časti obce Varhaňovce, s časťami pre centrum, oddych, zónu pre rodiny s deťmi	2020	OcÚ
	C 1.3.2 Na základe štúdie prijať opatrenia a VZN o parkovaní v obci a využívaní verejných plôch	2022	OcÚ

C.II PROJEKTOVÉ ZÁMERY OBCE VARHAŇOVCE NA OBDOBIE 2016-2025 S VÝHLADOM NA ROK 2030

Obec Varhaňovce plánuje v nasledujúcom období realizovať spolu 14 projektových zámerov. Všetky projektové zábery sú koncipované tak, že sa nimi realizuje len jedna konkrétna aktivita, zadefinovaná v kapitole C.I. Tie projektové zábery, ktorým bolo možné priradiť konkrétnu lokalizáciu v obci, zobrazuje **Mapa 20**. V mape nie je zobrazený projektový záber č. 5 (z logických dôvodov – ide o tzv. „mäkký“ projekt, zameraný na posilňovanie mimoškolskej činnosti detí) a č. 7 (nakoľko v čase spracovania tohto PHSR nebolo možné odhadnúť, kde konkrétne sa tento projekt plánuje realizovať).

Mapa 20: Lokalizácia projektových zámerov

Zdroj: vlastné spracovanie

#	Názov projektu	Kategória	Popis projektu	Lokalita	Súlad s aktivitami	Odhad nákladov	Status projektu	% dopad na Rómov	Pripravenosť						
									Technická dokumentácia	Stavebné povolenie	Vlastníctvo	EIA, Natura	Iné povolenia	Projektový manažment	Implementácia projektu
1	Výstavba novej budovy ZŠ s telocvičňou a jedálňou a 15 triedami	Vzdelávanie	Cieľom projektu je vybudovať novú budovu ZŠ (1. stupeň) s 15 triedami, kuchyňou, jedálňou, telocvičňou a školským klubom.	Centrum obce, parcela: C 129	B 2.2.2	1 500 000	Plánovaný	100%	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Externe	Externe
2	Rekonštrukcia MŠ s kapacitou cca 130 detí	Vzdelávanie	Myšlienkou projektu je zväčšenie kapacity MŠ v obci rozšírením priestorov o triedy predtým patriace ZŠ. MŠ má momentálne postačujúce kapacity ale s výhľadom do budúcnosti bude potrebné jej rozšírenie.	Centrum obce, parcela: C 129	B 2.2.1	300 000	Plánovaný	100%	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Externe	Externe
3	Cesty a chodníky v iných častiach obce + IBV	Infraštruktúra	Cieľom projektu je vybudovanie ciest a chodníkov v dolnej rómskej osade a príprava pre IBV. Jedná sa o celkovú dĺžku chodníkov a ciest cca 1 km.	Obec, dolná osada, parcely: E 3248/1, C 484/2, E 3245/2, E 3245/3, C 365/1, C 362/6, C 358, C 354/2, C 350, C 339, C338/1, C 334/1, C 367, C 363, C 358	A 2.1.1	1 000 000	Plánovaný	100%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Externe	Externe

4	Vysporiadanie pozemkov a legalizácia nelegálnych stavieb	Bývanie	Cieľom projektu je vysporiadanie pozemkov a dodatočné legalizovanie stavieb na nich v rámci hornej rómskej osady. Jedná sa o približne 70 pozemkov pre Rómov.	Horná osada, parcely: E 3008/6 a E 2997/5	B 1.2.3	100 000	Plánovaný	100%	Áno	N/A	Nie	Nie	Nie	Externe	Externe
5	Nová ulica	Infraštruktúra	Cieľom projektu je príprava (cesty, chodníky, siete) pre novú výstavbu v obci. Ide o úsek dlhý približne 1 km. Lokalita sa nachádza v severozápadnej časti obce, blízko ZŠ a MŠ.	Centrum obce, parcely: C 130, C 400/2, C 400/3, C 400/4	B 1.1.2	750 000	Plánovaný	100%	Nie	Nie	Čiastočne vysporiadané	Nie	Nie	Externe	Externe
6	Rozšírenie kanalizácie a vodovodu v obci	Kanalizácia a vodovod	Cieľom projektu je dobudovanie kanalizácie a vodovodu v obci o celkovej dĺžke 2,6km.	Obec, horná osada, dolná osada, parcely: C 371/1, C 394/19, C 458/1, C 458/38, C 482	A 2.2.1	1 700 000	Plánovaný	100%	Nie	Nie	Áno	Nie	Nie	Externe	Externe
7	Zriadenie obecného sociálneho podniku a oživenie poľnohospodárskej výroby	Sociálna infraštruktúra	Cieľom projektu je príprava a realizácia obecného sociálneho podniku. Je potrebné definovať rozsah činností (stavebná a poľnohospodárska činnosť), pripraviť business plán, vyčleniť a zrekonštruovať priestory pre podnik a nakúpiť vybavenie pre chod sociálneho podniku.	Obec	A 1.1.1, A 1.1.2, A 1.1.3	100 000	Pripravený	100%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	Externe	Externe
8	Multifunkčné ihrisko	Sociálna infraštruktúra	Zámerom tohto projektu je výstavba multifunkčného ihriska pre aktívne trávenie voľného času všetkých obyvateľov obce.	Horná osada, parcela: C 458/40	B 2.5.2	100 000	Pripravený	100%	Áno	Nie	Áno	N/A	N/A	Externe	Externe
9	Vybudovanie zberného dvora a kompostoviska a likvidácia nelegálnych skládok	Nakladanie s odpadom	Cieľom projektu je zlepšenie podmienok pre nakladanie s odpadmi a triedenie odpadu v obci. Vybudovaním zberného dvora, kompostoviska a stojísk sa vytvoria lepšie podmienky pre zber odpadu a obmedzí sa vytváranie čiernych skládok. Zároveň v rámci projektu dôjde k likvidácii už existujúcich skládok, keďže stále sa objavujú nové.	Priestory hospodárskeho dvora	C 1.1.1, C 1.1.3	650 000	Plánovaný	100%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Externe	Externe

10	Posilnená mimoškolská činnosť detí a mládeže	Mäkký	Cieľom projektu je zvýšenie kvality trávenia času po vyučovaní u detí, ktoré navštevujú obecnú ZŠ a MŠ a to realizáciou mimoškolskej činnosti v rámci školského klubu detí. Projekt zahŕňa personálne náklady na 2 učiteľov na 2 roky.	Základná škola	B 2.4.4	100 000	Plánovaný	100%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	Externe	Externe
11	Vybudovanie Pastoračného centra	Sociálna infraštruktúra	Ideou projektu je vytvorenie pastoračného, resp. rozšírenie komunitného centra v obci. Aktuálne priestory KC nepostačujú.	Farská záhrada, parcely: C 4, C 5, C 6	B 2.1.2	1 000 000	Plánovaný	100%	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Externe	Externe
12	Detské ihrisko	Sociálna infraštruktúra	Cieľom projektu je vybudovanie detského ihriska v areáli MŠ.	Areál MŠ, parcela: C 129	B 2.5.3	15 000	Pripravený	100%	Áno	Nie	Áno	Nie	Nie	Externe	Externe
13	Dobudovanie infraštruktúry v obci Varhaňovce (cesty a chodníky) 1. etapa	Infraštruktúra	V rámci projektu budú vybudované miestne komunikácie a chodníky v hornej rómskej osade a chodník v obci o celkovej dĺžke 3,3km, ktorý bude spájať rómsku osadu so službami v obci.	Horná osada, centrum obce, parcely: C 458/43, C 458/38, C 394/1, C 394/19, C 369/1	A 2.1.2	1 241 542,25	Predložené	70%	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Externe	Externe
14	Veľké futbalové ihrisko	Sociálna infraštruktúra	Cieľom projektu je vytvorenie kvalitných podmienok pre súťažné hranie futbalu v obci. Je potrebné rozšírenie futbalového ihriska, vybudovanie tribúny a napojenie na siete, aby ihrisko spĺňalo podmienky pre zapojenie sa do ligovej súťaže.	Začiatok obce, parcely: C 490, C 1209/2	B 2.5.4	600 000	Plánovaný	100%	Nie	Nie	Čiastočne vysporiadané	Nie	Nie	Externe	Externe

C.III PRIORITIZÁCIA PROJEKTOVÝCH ZÁMEROV

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri výbere konkrétnych projektov bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam – či už z hľadiska legislatívneho, vo vzťahu k rozvoju obce a pod. Z tohto dôvodu bola vykonaná prioritizácia projektových zámerov, ktoré samospráva obce Varhaňovce plánuje realizovať. Prioritizácia bola vykonaná podľa nasledovného kľúča:

- zohľadnených bolo 5 kľúčových východísk (1: pripravenosť projektového zámeru, 2: možnosti jeho financovania z EŠIF, 3: skutočnosť, či jeho realizácia zodpovedá identifikovaným rozvojovým výzvam, 4: skutočnosť, či projektový zámer podporuje integráciu Rómov, 5: priorita realizácie projektového zámeru podľa fókusovej skupiny)
- každému kľúčovému východisku bola priradená váha a možný počet bodov, ktorý možno v rámci daného východiska získať
- na záver sa získané body za všetky kľúčové východiská sčítali a jednotlivé projektové zábery boli zaradené do jednej z 5 skupín (podľa počtu získaných bodov) nasledovne:

Počet získaných bodov	Dôležitosť a význam projektového zámeru
81-100	najvyššia priorita
61-80	vysoká priorita
41-60	stredná priorita
21-40	nízka priorita
0-20	najnižšia priorita

Prioritizácia jednotlivých projektových zámerov je platná k dátumu schválenia PHSR v obecnom zastupiteľstve (tzn., že jednotlivým projektovým zámerom boli z hľadiska ich dôležitosti a významu priradené body podľa situácie, platnej v čase spracovania tohto PHSR). V priebehu času sa však môžu jednotlivé východiská zmeniť (napr. niektoré konkrétne aktivity začnú byť/prestanú byť podporované z EŠIF; nastanú problémy a zdržanie napr. s prípravou stavebnotechnickej dokumentácie k niektorému konkrétnemu projektovému zámeru; ukážu sa nové skutočnosti, ktoré ovplyvnia realizáciu niektorého projektového zámeru a ktoré nebolo možné v čase spracovania tohto PHSR predvídať a pod.) – v takom prípade bude potrebné túto prioritizáciu s ohľadom na zmenené podmienky prepracovať.

Tabuľka 32: Prioritizácia projektových zámerov

Číslo a názov projektového zámeru	Pripravenosť projektu ¹				Možnosti financovania z nenávratných externých zdrojov	Projekt zodpovedá identifikovaným rozvojovým výzvam	Podpora integrácie Rómov do spoločnosti	Priorita fókusovej skupiny	POČET BODOV SPOLU
	projektová dokumentácia	stavebné povolenie	vysporiadané vlastníctvo	SPOLU					
	10	5	15	30					
					Dostupné: 20 Nedostupné: 0	Zodpovedá: 10 Čiastočne zodpovedá: 5 Nezodpovedá: 0	Podporuje integráciu: 10 Čiastočne podporuje integráciu: 5 Nepodporuje integráciu: 0	Priorita 1: 30 Priorita 2: 20 Priorita 3: 10 Priorita 4: 0	
1. Výstavba novej budovy ZŠ s telocvičňou a jedálňou a 15 triedami	0	0	15	15	0	10	10	30	65
2. Rekonštrukcia MŠ s kapacitou cca 130 detí	0	0	15	15	20	10	10	20	75
3. Cesty a chodníky v iných častiach obce + IBV	0	0	0	0	20	10	10	30	70
4. Vysporiadanie pozemkov a legalizácia nelegálnych stavieb	10	5 ^x	0	15	20	10	10	30	85
5. Nová ulica	0	0	0	0	0	10	5	30	45
6. Rozšírenie kanalizácie a vodovodu v obci	0	0	15	15	20	10	10	30	85
7. Zriadenie obecného sociálneho podniku a oživenie poľnohospodárskej výroby	10 ^x	5 ^x	15 ^x	30	0	10	5	30	75
8. Multifunkčné ihrisko	10	0	15	25	0	10	5	20	60
9. Vybudovanie zberného dvora a kompostoviska	0	0	0	0	20	10	5	20	55
10. Posilnená mimoškolská činnosť detí a mládeže	10 ^x	5 ^x	15 ^x	30	0	10	5	10	55

11. Vybudovanie Pastoračného centra	0	0	0	0	0	10	10	10	30
12. Detské ihrisko	10	0	15	25	0	10	5	10	50
13. Dobudovanie infraštruktúry v obci Varhaňovce (cesty a chodníky) 1. stage	10	5	15	30	20	10	5	30	95
14. Veľké futbalové ihrisko	0	0	0	0	0	10	5	10	25

¹ Ak sa niektorá kategória na konkrétny projektový zámer nevzťahuje (napr. pri projektovom zámere č. 10 sa žiadne stavebné povolenie nevyžaduje), bola v príslušnej kolónke priradená maximálna bodová hodnota (v tomto konkrétnom prípade hodnota 5) – dané kritérium sa teda považuje za splnené. Zároveň je takto priradená hodnota označená znakom * (aby bolo zrejmé, že toto konkrétne kritérium sa na tento konkrétny projektový zámer nevzťahuje).

Zdroj: vlastné spracovanie

Realizačná časť

D.I SÚLAD ZADEFINOVANÝCH OPATRENÍ S OPERAČNÝMI PROGRAMAMI

Táto aktualizácia PHSR obce Varhaňovce sa vypracúva v období, kedy sa končí „staré“ programové obdobie Európskej únie (2014-2020) a inštitúcie na všetkých relevantných úrovniach (EÚ, SR, VÚC) realizujú prípravy no obdobie nové (2021-2027). V čase spracovania tohto PHSR nie sú ešte v SR zadefinované nové ciele a priority Slovenskej republiky (ktoré musia byť v súlade s 5 politickými cieľmi, zadefinovanými Európskou komisiou: 1. *Inteligentnejšia Európa*, 2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*, 3. *Prepojenejšia Európa*, 4. *Sociálnejšia Európa* a 5. *Európa bližšie k občanom*) a nie je ani známa podoba operačných programov (v nasledujúcom programovom období by mal pravdepodobne existovať len jeden Operačný program Slovensko). Z tohto (logického) dôvodu nie je teda možné deklarovať súlad opatrení, zadefinovaných v tejto aktualizácii PHSR, s cieľmi a prioritami Slovenskej republiky pre programové obdobie 2021-2027.

V programovom období 2014-2020 boli na Slovensku prijaté nasledovné operačné programy:

Operačné programy cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti (15 329 mil. EUR)	Operačné programy cieľa Európska územná spolupráca (223 mil. EUR)
OP Výskum a inovácie (OP Val) OP Integrovaná infraštruktúra (OP II) OP Ľudské zdroje (OP ĽZ) OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP) Integrovaný regionálny OP (IROP) OP Efektívna verejná správa (OP EVS) OP Technická pomoc OP Program rozvoja vidieka OP Rybné hospodárstvo	Programy cezhraničnej spolupráce (SK - CZ, SK - AT, PL - SK, SK - HU, ENI HU - SK - RO - UA) Programy nadnárodnej spolupráce (Stredná Európa, ETC Dunaj) Programy medziregionálnej spolupráce (INTERREG, ESPON, INTERACT, URBACT)

Jednotlivé opatrenia, zadefinované v tejto aktualizácii PHSR obce Varhaňovce, sú v súlade s nasledovnými operačnými programami z obdobia 2014-2020:

A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ							
A 1 Využiť miestny potenciál v oblasti rozvoja podnikania v obci							
Operačné programy	OP Val	OP ĽZ	OP KŽP	IROP	EVS	PRV	OP II
Opatrenia:	X	X					
A 1.1 Vytvorenie obecného sociálneho podniku							
A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ							

A 2 Zabezpečiť kompletnú a kvalitnú technickú a dopravnú infraštruktúru na území obce Varhaňovce							
Operačné programy	OP Val	OP LZ	OP KŽP	IRO P	EVS	PRV	OP II
Opatrenia: A 2.1 Dobudovanie a rekonštrukcia technickej infraštruktúry v zlom technickom stave A 2.2 Zrealizovať nové vetvy kanalizácie a dobudovanie vodovodu v obci		X	X	X			
B) SOCIÁLNA OBLASŤ B 1 Podpora bývania							
Operačné programy	OP Val	OP LZ	OP KŽP	IRO P	EVS	PRV	OP II
Opatrenia: B 1.1 Pripraviť podmienky pre novú individuálnu bytovú výstavbu v zmysle ÚPD B 1.2 Legalizovať čierne stavby a zlepšenie podmienok bývania v obci B 1.3 Pripraviť podmienky pre svojpomocnú výstavbu rodinných domov v osade		X					
B) SOCIÁLNA OBLASŤ B 2 Podporiť rozvoj komunitného života obce v oblasti sociálnej, školstva, spoločenského života a športu							
Operačné programy	OP Val	OP LZ	OP KŽP	IRO P	EVS	PRV	OP II
Opatrenia: B 2.1 Podpora rozvoja komunitného života v obci B 2.2 Zlepšenie vzdelávacej infraštruktúry v obci B 2.3 Zvyšovanie odbornosti pedagogických pracovníkov a realizácia tútorskej činnosti B 2.4 Podpora mimoškolskej činnosti a spoločenských akcií pri MŠ/ZŠ B 2.5 Dobudovanie športovej infraštruktúry v obci B 2.6 Zlepšenie ponuky športových aktivít v obci B 2.7 Vytvorenie detského folklórneho súboru B 2.8 Podpora dobrovoľného hasičstva B 2.9 Podpora a realizácia kultúrno-spoločenských akcií v obci		X	X	X			
C) ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ							

C 1 Zlepšiť stav životného prostredia v obci							
Operačné programy	OP Val	OP LZ	OP KŽP	IRO P	EVS	PRV	OP II
Opatrenia: C 1.1 Zlepšiť systém odpadového hospodárstva na území obce C 1.2 Zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov obce a ich aktivitu v oblasti tvorby a ochrany ŽP C 1.3 Skvalitniť verejné priestranstvá v obci		X	X	X			

D.II POPIS ÚLOH JEDNOTLIVÝCH PARTNEROV PRI REALIZÁCIÍ PHSR

Partnermi realizácie jednotlivých aktivít PHSR sú subjekty:

- verejnej správy – školy, relevantné inštitúcie pre jednotlivé oblasti rozvoja obce (napr. ÚPSVaR, okresný úrad, stavebný úrad a pod.),
- spolupracujúce firmy a spoločnosti, s ktorými má obec zmluvu (na základe VO alebo priamym zadaním),
- vlastníci hnuteľného i nehnuteľného majetku na území obce,
- spolupracujúce záujmové skupiny, občianske združenia, neziskové organizácie so sídlom alebo prevádzkou v obci, s činnosťou, kt. vykonávajú na území obce,
- donori a poskytovatelia grantov, dotácií, darov.

Úlohy uvedených partnerov vychádzajú z príslušnej legislatívy, uzatvorených zmlúv i dohodnutých záväzkov v rámci jednotlivých aktivít PHSR.

D.III POPIS POSTUPOV ORGANIZAČNÉHO A INŠTITUCIONÁLNEHO ZABEZPEČENIA REALIZÁCIE

Realizácia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja začína po vypracovaní a schválení tohto strategického dokumentu obecným zastupiteľstvom. Realizáciu zabezpečuje samospráva po celú dobu platnosti dokumentu.

PHSR obce a jeho prípadná aktualizácia je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov.

V zmysle § 12 zákona o regionálnom rozvoji obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja:

- analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj,
- zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu PHSR obce pravidelne ho monitoruje každoročne do 31. mája zasiela príslušnému vyššiemu územnému celku správu o jeho plnení zabezpečuje súlad PHSR obce s územnoplánovacou dokumentáciou,
- spolupracuje s VÚC, na území ktorého sa obec nachádza, na príprave a realizácii PHSR VÚC a na účely evidencie poskytuje vyššiemu územnému celku PHSR obce,

- d) podieľa sa na plnení úloh, ktoré súvisia so zameraním podpory regionálneho rozvoja v spolupráci s ministerstvom a ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi, ktorí sa nachádzajú na území obce,
- e) vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev,
- f) spolupracuje s ďalšími obcami, regiónmi a územnými celkami alebo s orgánmi iných štátov, ktoré plnia funkcie územnej samosprávy,
- g) podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Realizácia Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce je činnosťou samosprávy a obec ju vykonáva prostredníctvom svojich orgánov (obecné zastupiteľstvo, starosta).

Obecné zastupiteľstvo

Obecné zastupiteľstvo vykonáva v súvislosti s PHSR nasledovné činnosti:

1. berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu,
2. schvaľuje celý dokument PHSR,
3. každoročne schvaľuje vyhodnotenie plnenia PHSR,
4. schvaľuje spolufinancovanie jednotlivých projektov financovaných z doplnkových zdrojov financovania a z prostriedkov rozpočtu obce,
5. schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy,
6. rozhoduje o zmenách a aktualizácii programu,
7. vykonáva iné činnosti (ak je to potrebné/relevantné).

Starosta

Starosta vykonáva v súvislosti s PHSR nasledovné činnosti:

1. podpisuje uznesenie o schválení (i o aktualizácii či doplnkov) PHSR,
2. riadi proces realizácie PHSR,
3. vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (riadiace orgány jednotlivých operačných programov, dodávateľa, fondy a iné),
4. spolupracuje s externými subjektami,
5. zabezpečuje činnosti na úrovni jednotlivých projektov (príprava projektovej dokumentácie, príslušné povolenia, proces verejného obstarávania, dodávky služieb, tovarov a stavebných prác) a prípravu žiadostí o doplnkové zdroje financovania,
6. komunikuje s partnermi PHSR, ktorými sú na miestnej úrovni predovšetkým vzdelávacie inštitúcie, spolky, aktivisti a na regionálnej úrovni relevantné inštitúcie,
7. vykonáva iné činnosti (ak je to potrebné/relevantné).

Obecný úrad

Obecný úrad vykonáva v súvislosti s PHSR nasledovné činnosti:

1. zabezpečuje inštitucionálne a administratívne veci týkajúce sa plnenia PHSR,
2. okrem prípadov, kedy budú žiadateľmi/prijímateľmi projektov iné subjekty v plnom rozsahu zabezpečuje (vykonáva) administráciu a procesy komunikácie, hodnotenia, monitorovania PHSR.

D.IV STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE

Hlavným cieľom komunikačnej stratégie je komunikácia s občanmi a dosiahnutie stavu, aby bol každý občan o všetkých súvislostiach, ktoré pre neho z PHSR a jeho realizácie vyplynú, informovaný včas, v dostatočnom rozsahu a primeranou formou. Od počiatkovej fázy prípravy Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce obec prezentovala a propagovala tento proces a umožňovala obyvateľov participovať na ňom.

Všetky priebežné informácie boli zverejnené na **web stránke obce** (Zámer spracovania, Zápisy zo stretnutí, priebežné výstupy, pozvánky). V obci bol tiež zrealizovaný e-dotazník zameraný na jednotlivé oblasti života obce.

Pred schvaľovaním v obecnom zastupiteľstve bol návrh dokumentu zverejnený pre širokú verejnosť za účelom verejného pripomienkovania a po schválení obecným zastupiteľstvom bol zverejnený na web stránke obce Varhaňovce (www.obecvarhanovce.sk).

V priebehu realizácie akčného plánu PHSR budú jednotlivé aktivity prezentované verejnosti formou:

1. pozvánok a oslovovacích listov,
2. pozvánok na správne konania v zmysle stavebného zákona,
3. verejnými vyhláškami v zmysle stavebného konania,
4. informačných článkov v obecnom časopise,
5. oznamov na web stránke obce, obecnej tabuli, sociálnej sieti,
6. zápisníc z rokovania obecného zastupiteľstva a ním zriadených komisií či pracovných skupín,
7. povinnej publicity projektov zo zdrojov EŠIF, štátnych dotácií a iných donorov.

Raz ročne obec zrealizuje odpočet zrealizovaných aktivít za predošlý kalendárny rok a vypracuje akčný plán na nasledujúci kalendárny rok, ktorého obsahová i finančná časť je zapracovaná do ročného rozpočtu obce.

D.V SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA

Monitorovanie a hodnotenie súvisí aj s analýzou a riadením rizík a komunikáciou s verejnosťou ako „pravidelný odpočet“ a prezentácia dosiahnutých výsledkov. Monitoring umožňuje PHSR vhodne aktualizovať (časovo a vecne), či uplatniť iný prístup a vychádza z Plánu hodnotenia a monitorovania.

Je dôležité uistiť sa, že vybrané aktivity a projekty skutočne prispievajú k riešeniu identifikovaných problémov a dosiahnutiu strategických cieľov.

Monitorovanie sa realizuje priebežne počas celého trvania platnosti PHSR na úrovni plnenia jednotlivých aktivít. Výstupom monitorovacieho procesu je súhrnná správa za každý uplynulý kalendárny rok, ktorú schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Cieľom monitorovania je získavanie informácií o skutočnom plnení aktivít, čo môže byť východiskom pre zmenu prípadného negatívneho vývoja, spôsobu realizácie, definovanie a prijatie nových či pozmenených opatrení.

Monitoring sa vykonáva priebežne aj v rámci projektov EŠIF v intervaloch, ktoré sú dohodnuté v zmluve o nenávratnom finančnom príspevku.

Hodnotenie sa realizuje na úrovni celého Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce. Výstupy hodnotenia sú súčasťou súhrnnej správy za každý uplynulý kalendárny rok, ktorú schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Súbor merateľných ukazovateľov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie merateľných ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Východiskové hodnoty merateľných ukazovateľov boli stanovené ako nulové v roku 2020 tam, kde k realizácii projektu/aktivít (resp. súvisiacich predošlých činností, ktoré logicky so zadaným projektom / aktivitou súvisia) ešte nedošlo. Cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2023 a 2025.

Formulár 6 (P2): Súbor merateľných ukazovateľov podľa oblastí a špecifických cieľov

Číslo aktivity	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	
				2020	2023	2025
A 1 Využiť miestny potenciál v oblasti rozvoja podnikania v obci						
A 1.1 Vytvorenie obecného sociálneho podniku						
A 1.1.1	Pripravený podnikateľský plán pre registráciu obecného sociálneho podniku	OcÚ	počet	0	1	1
A 1.1.2	Identifikované priestorové podmienky a ľudské zdroje pre realizáciu sociálneho podniku	OcÚ	počet	0	1	1
A 1.1.3	Zriadený obecný sociálny podnik	OcÚ	počet	0	1	1
A 2 Zabezpečiť kompletnú a kvalitnú technickú a dopravnú infraštruktúru na území obce Varhaňovce						
A 2.1 Dobudovanie a rekonštrukcia technickej infraštruktúry v zlom technickom stave						
A 2.1.1	Dobudované nové cesty a chodníky v iných častiach obce	OcÚ	km	0	1	1
A 2.1.2	Dobudovaná infraštruktúra v obci	OcÚ	počet	0	1	1
A 2.1.3	Rekonštruované miestne komunikácie	OcÚ	km	0	0,3	0,3
A 2.2 Zrealizovať nové vetvy kanalizácie a dobudovanie vodovodu v obci						
A 2.2.1	Dobudovaná kanalizácia a vodovod v obci	OcÚ	km	0	1	1
B 1 Podpora bývania						
B 1.1 Pripraviť podmienky pre novú individuálnu bytovú výstavbu v zmysle ÚPD						
B 1.1.1	Vytvorená štúdia vysporiadania pozemkov pre potreby IBV	OcÚ	počet	0	1	1
B 1.1.2	Vybudovaná nová ulica pre IBV pre mladé rodiny	OcÚ	km	0	0,7	0,7
B 1.2 Legalizovať čierne stavby a zlepšenie podmienok bývania v obci						
B 1.2.1	Identifikované všetky nelegálne stavby v obci	OcÚ	počet	0	1	1
B 1.2.2	Dohodnutý postup a podmienky legalizácie nelegálnych stavieb	OcÚ	počet	0	1	1
B 1.2.3	Vysporiadané všetky pozemky a legalizované nelegálne stavby	OcÚ	počet	0	1	1

B 1.2.4	Vytvorená štúdia estetizácie obce	OcÚ	počet	0	1	1
B 1.3 Pripraviť podmienky pre svojpomocnú výstavbu rodinných domov v osade						
B 1.3.1	Vybrané vhodné obecné pozemky pre výstavbu IBV	OcÚ	počet	0	1	1
B 1.3.2	Vybrané najpripravenejšie rómske rodiny vhodné pre dlhodobý prenájom/odkúpenie pozemku v Osade pre svojpomocnú výstavbu rodinných domov	OcÚ	počet	0	5	5
B 1.3.3	Uzatvorené zmluvy pre dlhodobý prenájom/odkúpenie pozemkov	OcÚ	počet	0	5	5
B 1.3.4	Monitoring a vyhodnocovanie možností dlhodobého prenájmu/odkúpenia vybraných nezlegalizovaných stavieb	OcÚ	frekvencia	0	4x/rok	4x/rok
B 2 Podporiť rozvoj komunitného života obce v oblasti sociálnej, školstva, spoločenského života a športu						
B 2.1 Podpora rozvoja komunitného života v obci						
B 2.1.1	Vytvorený program fungovania a využívania komunitného a spoločenského centra v obci	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.1.2	Vybudované komunitno-pastoračné centrum	OcÚ	počet	0	0	1
B 2.2 Zlepšenie vzdelávacej infraštruktúry v obci						
B 2.2.1	Rekonštruovaná budova MŠ s kapacitou cca 130 detí	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.2.2	Vybudovaná nová budova ZŠ s telocvičňou a jedálňou	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.2.3	Modernizované materiálo-technické zabezpečenie ZŠ	OcÚ/ZŠ	počet	0	1	1
B 2.3 Zvyšovanie odbornosti pedagogických pracovníkov a realizácia tútorskej činnosti						
B 2.3.1	Realizovaný program vzdelávania pre učiteľov MŠ, rodičov rómskych detí a tútorov	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.3.2	Realizovaný túorský program pre školopovinné rómske deti	OcÚ/ZŠ/MŠ	počet	0	1	1
B 2.4 Podpora mimoškolskej činnosti a spoločenských akcií pri MŠ/ZŠ						
B 2.4.1	Realizovaný Deň otvorených dverí pre rodičov detí v predškolskom veku	OcÚ/ZŠ/MŠ	ročne	0	1	1
B 2.4.2	Realizovaný program spoločných mimoškolských aktivít pre všetky deti	OcÚ/ZŠ/MŠ	počet	0	1	1
B 2.4.3	Realizované kultúro-spoločenské podujatia organizované MŠ/ZŠ	OcÚ/ZŠ/MŠ	ročne	0	4	4
B 2.4.4	Zabezpečené personálne kapacity	OcÚ/ZŠ/MŠ	počet	0	2	2
B 2.4.5	Vypracovaný program exkluzivity ZŠ	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.5 Dobudovanie športovej infraštruktúry v obci						
B 2.5.1	Vypracovaná štúdia športoviska a telocvične	OcÚ	počet	0	0	1
B 2.5.2	Vybudované multifunkčné ihrisko	OcÚ	počet	0	1	1

B 2.5.3	Vybudované detské ihrisko	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.5.4	Modernizované futbalové ihrisko vrátane tribúny a šatní	OcÚ	počet	0	0	1
B 2.6 Zlepšenie ponuky športových aktivít v obci						
B 2.6.1	Vytvorené podmienky a program pre športové aktivity pre ženy a dievčatá	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.6.2	Vytvorené podmienky program pre športové aktivity pre mládež	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.7 Vytvorenie detského folklórneho súboru						
B 2.7.1	Vytvorený detský folklórny súbor	OcÚ/ZŠ/MŠ	počet	0	1	1
B 2.8 Podpora dobrovoľného hasičstva						
B 2.8.1	Podporený dobrovoľný hasičský zbor v obci	OcÚ	počet	0	1	1
B 2.9 Podpora a realizácia kultúrno-spoločenských akcií v obci						
B 2.9.1	Realizované tradičné kultúrno-spoločenské podujatia	OcÚ	ročne	0	2	2
B 2.9.2	Realizované celoobecné podujatie	OcÚ	ročne	0	1	1
B 2.9.3	Vydávaný obecný časopis, aktualizovaná webstránka	OcÚ	frekvencia	0	1x/mesiac	1x/mesiac
C 1 Zlepšiť stav životného prostredia v obci						
C 1.1 Zlepšiť systém odpadového hospodárstva na území obce						
C 1.1.1	Vybudovaný zberný dvor a kompostovisko	OcÚ	počet	0	1	1
C 1.1.2	Vytvorený monitoring stavu separácie odpadov v obci	OcÚ	frekvencia	0	4x/rok	4x/rok
C 1.1.3	Eliminované nelegálne skládky v obci	OcÚ	počet	0	podľa projektu	podľa projektu
C 1.2 Zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov obce a ich aktivitu v oblasti tvorby a ochrany ŽP						
C 1.2.1	Informačné články v občasníku a na webstránke ohľadom nakladania s odpadmi	OcÚ	počet článkov v každom občasníku	0	min. 1 článok / občasník	min. 1 článok / občasník
C 1.2.2	Vytvorený program osvetu pre separovanie odpadov a ochranu životného prostredia	OcÚ/ZŠ/MŠ/KC	počet	0	1	1
C 1.2.3	Realizované pravidelné stretnutia a akcie zamerané na osvetu separovania odpadov a ochranu životného prostredia	OcÚ	frekvencia	0	4x/rok	4x/rok
C 1.3 Skvalitniť verejné priestranstvá v obci						
C 1.3.1	Vypracovaná štúdia perspektívnej podoby obce	OcÚ	počet	0	1	1
C 1.3.2	Prijaté VZN o parkovaní v obci a využívaní verejných plôch	OcÚ	počet	0	1	1

Zdroj: obecný úrad, vlastné spracovanie

D.VI AKČNÝ PLÁN

Vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov

	Aktivita	Termín plnenia	Zodpovednosť	Financovanie (tis. EUR)
PRIEBEŽNE				
B 1.1.1	Vytvoriť predbežnú štúdiu o možnosti vysporiadania / usporiadania pozemkov v zmysle aktuálne platnej ÚPD pre potreby IBV	priebežne	OcÚ	2,00
B 1.3.4	Každoročne vyhodnocovať, pripraviť a realizovať možnosti dlhodobého prenájmu (odkúpenia) vybraných nezlegalizovaných stavieb	priebežne	OcÚ	0,00
B 2.4.1	Realizovať v materskej škole a základnej škole Deň otvorených dverí pre rodičov detí v predškolskom veku	priebežne	OcÚ, vedenie MŠ a ZŠ	0,00
B 2.4.2	Pripraviť a realizovať program spoločných mimoškolských aktivít pre deti z majority i minority	priebežne	OcÚ, vedenie MŠ a ZŠ	0,00
B 2.4.4	Zabezpečenie personálnych kapacít pre mimoškolskú činnosť pre deti a mládež	priebežne	OcÚ, vedenie ZŠ	100,00
B 2.6.1	Vytvoriť ponuku a podmienky pre športové aktivity pre ženy a dievčatá (cross-fit, aerobic, zumba, badminton)	priebežne	OcÚ, dobrovoľníci	0,80
B 2.6.2	Vytvoriť ponuku a podmienky pre športové aktivity pre mládež	priebežne	OcÚ, dobrovoľníci	0,00
B 2.8.1	Podporiť dobrovoľný hasičský zbor na území obce	priebežne	OcÚ, DHZ	2,00
B 2.9.1	Realizovať tradičné kultúrno – spoločenské podujatia (Fašiangový ples, Deň detí)	priebežne	OcÚ, záujmové skupiny	1,00
B 2.9.2	Realizovať raz ročne celoobecné kultúrno-spoločenské podujatie: (súťaž vo varení, športové súťaže, tvorivé aktivity.	priebežne	OcÚ, záujmové skupiny	3,00

B 2.9.3	Zvýšiť informovanosť obyvateľov obce prostredníctvom obecného časopisu, obecnej informačnej tabule, webstránky	priebežne	OcÚ	1,00
C 1.1.2	Pravidelne a podrobne monitorovať stav separácie odpadov obyvateľmi a organizáciami v obci	priebežne	OcÚ	0,00
C 1.2.1	Informovať obyvateľov obce v občasníku (a na web stránke) o témach týkajúcich sa nakladania s odpadmi (spaľovanie odpadu, bio-odpadu, separovanie, domáce kompostovanie, atď.)	priebežne	OcÚ	0,00
B 1.1.1	Vytvoriť predbežnú štúdiu o možnosti vysporiadania / usporiadania pozemkov v zmysle aktuálne platnej ÚPD pre potreby IBV	priebežne	OcÚ	2,00
2020				
A 1.1.1	Pripraviť zámer a podnikateľský plán pre registráciu obecného sociálneho podniku	2020	OcÚ	2,00
A 1.1.2	Pripraviť priestorové podmienky a identifikovať ľudské zdroje pre spustenie obecného sociálneho podniku zameraného na výrobu, montážne subdodávateľské práce a lesohospodársku činnosť, výkopové, búracie a pomocné stavebné práce a poľnohospodársku výrobu	2020	OcÚ	2,00
A 1.1.3	Zriadenie obecného sociálneho podniku	2020	OcÚ	100,00
A 2.1.1	Nové cesty a chodníky v iných častiach obce + IBV dolná a horná časť obce	2020	OcÚ	1000,00
B 1.2.4	Vytvoriť štúdiu estetizácie celej obce a vybavenia časti obce s novou výstavbou IBV a BJ nižšieho štandardu	2020	OcÚ	2,00
B 2.5.1	Vypracovať štúdiu športoviska a telocvične v rómskej časti obce	2020	OcÚ	1,00
C 1.1.1	Vybudovanie zberného dvora a kompostoviska	2020	OcÚ	500,00
C 1.3.1	Vypracovať štúdiu perspektívnej podoby časti obce Varhaňovce, s časťami pre centrum, oddych, zónu pre rodiny s deťmi	2020	OcÚ	2,00

2021				
A 2.1.2	Dobudovanie infraštruktúry v obci Varhaňovce (cesty a chodníky)	2021	OcÚ	1241,54
B 1.2.1	Identifikovať všetky nelegálne stavby v celej obci	2021	OcÚ	0,00
B 1.2.2	Upozorniť vlastníkov nelegálnych stavieb v obci na tento stav a dohodnúť postup a podmienky legalizácie / riešenia	2021	OcÚ	
B 1.2.3	Vysporiadanie pozemkov a legalizácia nelegálnych stavieb	2021	OcÚ	100,00
B 1.3.1	Vytypovať dva vhodné obecné pozemky pre výstavbu IBV a nových rodinných domov pre mladé rodiny	2021	OcÚ	0,00
B 1.3.2	Vybrať (5) rómske rodiny vhodné pre dlhodobý prenájom (príp. odkúpenie) obecného pozemku v Osade pre svojpomocnú výstavbu nových rodinných domov	2021	OcÚ, Urbariát	0,00
B 1.3.3	Pripraviť podmienky a uzatvoriť zmluvy pre dlhodobý prenájom (príp. odkúpenie) obecných/urbárskych pozemkov pre svojpomocnú výstavbu nových rodinných domov	2021	OcÚ	0,00
B 2.1.1	Zefektívniť podmienky fungovania a využívania komunitného a spoločenského centra v obci	2021	OcÚ	1,00
B 2.2.1	Rekonštrukcia MŠ s kapacitou cca 130 detí	2021	OcÚ, obstaraná firma	300,00
B 2.2.2	Výstavba novej budovy ZŠ s telocvičňou a jedálňou a 15 triedami 1. Projektová štúdia a vizualizácia 2.stavebný dozor 3. Projekt pre stavebné povolenie. 4. Vybavenie tried a technické zabezpečenie 5 EPS zariadenie	2021	OcÚ, obstaraná firma	1500,00
B 2.2.3	Doplniť a modernizovať materiálo-technické zabezpečenie ZŠ	2021	OcÚ, vedenie ZŠ	3,00
B 2.3.1	Pripraviť a realizovať projekt vzdelávania pre učiteľov MŠ, rodičov rómskych detí a tútorov z majority, zameraný na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne minority	2021	OcÚ, vedenie ZŠ	0,00

B 2.3.2	Vytvoriť a realizovať tútorský program pre školopovinné rómske deti (sociálne sprevádzanie rómskych detí dospelými z majority)	2021	OcÚ, vedenie ZŠ	0,50
B 2.4.3	Realizovať kultúrno-spoločenské podujatia organizované MŠ/ZŠ na obecnej úrovni	2021	OcÚ	0,80
B 2.4.5	Vypracovať program exkluzivity ZŠ, vrátane mimoškolskej činnosti a informovať o ňom obyvateľov obce a okolia	2021	OcÚ, vedenie ZŠ	0,00
B 2.7.1	Pripraviť priestorové, personálne, materiálne a finančné zázemie pre vznik detského folklórneho súboru	2021	OcÚ, vedenie MŠ	1,50
C 1.1.3	Realizácia sanačných prác nelegálnych skládok, vrátane eliminácie nepriaznivých vplyvov nelegálnej skládky	2021	OcÚ	150,00
2022				
A 2.1.3	Zabezpečiť rekonštrukciu miestnych komunikácií a spevnených plôch a) Hlavná cesta smer Horná osada (130 m) b) Hlavná cesta smer nová výstavba (80 m) c) Spevnené plochy v obci (350 m ²) d) Spevnené plochy pri OcÚ	2022	OcÚ, obstaraná firma	a) 30,00 b) 25,00 c) 30,00 d) 5,00
A 2.2.1	Rozšírenie kanalizácie a vodovodu v obci	2022	OcÚ	1700,00
C 1.2.2	V spolupráci s KC/ TSP/ MŠ a ZŠ pripraviť program osvetu pre separovanie odpadov a ochranu životného prostredia	2022	TSP, KC, ZŠ, MŠ	0,00
C 1.2.3	Realizovať pravidelné stretnutia a akcie v KD pre všetkých obyvateľov, zamerané na osvetu separovania odpadov a ochranu životného prostredia	2022	OcÚ	0,00
C 1.3.2	Na základe štúdie prijať opatrenia a VZN o parkovaní v obci a využívaní verejných plôch	2022	OcÚ	5,00
2023				

B 2.5.2	Výstavba multifunkčného ihriska	2023	OcÚ	100,00
B 2.5.3	Vybudovanie nového detského ihriska	2023	OcÚ	15,00
2025				
B 1.1.2	Nová ulica - vybudovanie novej ulice pre IBV pre mladé rodiny	2025	OcÚ	750,00
B 2.1.2	Vybudovanie komunitno-pastoračného centra	2025	OcÚ	1000,00
B 2.5.4	Vybudovanie veľkého futbalového ihriska - tribúna a šatne	2025	OcÚ	600,00

Finančná časť

E.I INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN NA CELÚ REALIZÁCIU PHSR

A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ A1) Využiť miestny potenciál v oblasti rozvoja podnikania v obci	104 000,00 €
A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ A2) Zabezpečiť kompletnú a kvalitnú technickú a dopravnú infraštruktúru na území obce Varhaňovce	4 031 542,25 €
B) SOCIÁLNA OBLASŤ B1) Podpora bývania	854 000,00 €
B) SOCIÁLNA OBLASŤ B2) Podporiť rozvoj komunitného života obce v oblasti sociálnej, školstva, spoločenského života a športu	3 630 600,00 €
C) ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ C1) Zlepšiť stav životného prostredia v obci	657 000,00 €
SPOLU	9 277 142,25 €

E.II MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA

A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ							
A1) Využití miestny potenciál v oblasti rozvoja podnikania v obci							
Aktivity	SPOLU v tis. EUR	Verejné		Vlastné	Súkromné	Úverové	Iné
		EŠIF	Národné				
A 1.1.1 Pripraviť zámer a podnikateľský plán pre registráciu obecného sociálneho podniku	2,00			2,00			
A 1.1.2 Pripraviť priestorové podmienky a identifikovať ľudské zdroje pre spustenie obecného sociálneho podniku zameraného na výrobu, montážne subdodávateľské práce a lesohospodársku činnosť, výkopové, búracie a pomocné stavebné práce a poľnohospodársku výrobu	2,00			2,00			
A 1.1.3 Zriadenie obecného sociálneho podniku	100,00	100,00					
A) HOSPODÁRSKA OBLASŤ							
A2) Zabezpečiť kompletnú a kvalitnú technickú a dopravnú infraštruktúru na území obce Varhaňovce							
A 2.1.1 Nové cesty a chodníky v iných častiach obce + IBV dolná a horná časť obce	1000,00	1000,00					
A 2.1.2 Dobudovanie infraštruktúry v obci Varhaňovce (cesty a chodníky)	1241,54	1241,54					
A 2.1.3 Zabezpečiť rekonštrukciu miestnych komunikácií a spevnených plôch a) Hlavná cesta smer Horná osada (130 m)	a) 30,00 b) 25,00 c) 30,00 d) 5,00	a) 30,00 b) 25,00 c) 30,00 d) 5,00					

b) Hlavná cesta smer nová výstavba (80 m) c) Spevnené plochy v obci (350 m2) d) Spevnené plochy pri OcÚ							
A 2.2.1 Rozšírenie kanalizácie a vodovodu v obci	1700,00	1700,00					
B) SOCIÁLNA OBLASŤ B1) Podpora bývania							
B 1.1.1 Vytvoriť predbežnú štúdiu o možnosti vysporiadania / usporiadania pozemkov v zmysle aktuálne platnej ÚPD pre potreby IBV	2,00			2,00			
B 1.1.2 Nová ulica - vybudovanie novej ulice pre IBV pre mladé rodiny	750,00	750,00					
B 1.2.1 Identifikovať všetky nelegálne stavby v celej obci	0,00						
B 1.2.2 Upozorniť vlastníkov nelegálnych stavieb v obci na tento stav a dohodnúť postup a podmienky legalizácie / riešenia							
B 1.2.3 Vysporiadanie pozemkov a legalizácia nelegálnych stavieb	100,00	100,00					
B 1.2.4 Vytvoriť štúdiu estetizácie celej obce a vybavenia časti obce s novou výstavbou IBV a BJ nižšieho štandardu	2,00			2,00			
B 1.3.1 Vytypovať dva vhodné obecné pozemky pre výstavbu IBV a nových	0,00						

rodinných domov pre mladé rodiny							
B 1.3.2 Vybrať (5) rómske rodiny vhodné pre dlhodobý prenájom (príp. odkúpenie) obecného pozemku v Osade pre svojpomocnú výstavbu nových rodinných domov	0,00						
B 1.3.3 Pripraviť podmienky a uzatvoriť zmluvy pre dlhodobý prenájom (príp. odkúpenie) obecných/urbárskych pozemkov pre svojpomocnú výstavbu nových rodinných domov	0,00						
B 1.3.4 Každoročne vyhodnocovať, pripraviť a realizovať možnosti dlhodobého prenájmu (odkúpenia) vybraných nezlegalizovaných stavieb	0,00						
B) SOCIÁLNA OBLASŤ							
B2) Podporiť rozvoj komunitného života obce v oblasti sociálnej, školstva, spoločenského života a športu							
B 2.1.1 Zefektívniť podmienky fungovania a využívania komunitného a spoločenského centra v obci	1,00			1,00			
B 2.1.2 Vybudovanie komunitno-pastoračného centra	1000,00	1000,00					
B 2.2.1 Rekonštrukcia MŠ s kapacitou cca 130 detí	300,00	300,00					
B 2.2.2 Výstavba novej budovy ZŠ s telocvičňou a jedálňou a 15 triedami 1. Projektová	1500,00	1500,00					

štúdia a vizualizácia 2.stavebný dozor 3. Projekt pre stavebné povolenie. 4. Vybavenie tried a technické zabezpečenie 5 EPS zariadenie							
B 2.2.3 Doplniť a modernizovať materiálno-technické zabezpečenie ZŠ	3,00			3,00			
B 2.3.1 Pripraviť a realizovať projekt vzdelávania pre učiteľov MŠ, rodičov rómskych detí a tútorov z majority, zameraný na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne minority	0,00						
B 2.3.2 Vytvoriť a realizovať tútorský program pre školopovinné rómske deti (sociálne sprevádzanie rómskych detí dospelými z majority)	0,50			0,50			
B 2.4.1 Realizovať v materskej škole a základnej škole Deň otvorených dverí pre rodičov detí v predškolskom veku	0,00						
B 2.4.2 Pripraviť a realizovať program spoločných mimoškolských aktivít pre deti z majority i minority	0,00						
B 2.4.3 Realizovať kultúrno- spoločenské podujatia organizované MŠ/ZŠ na obecnej úrovni	0,80			0,80			
B 2.4.4 Zabezpečenie personálnych kapacít pre mimoškolskú činnosť pre deti a mládež	100,00	100,00					
B 2.4.5	0,00						

Vypracovať program exkluzivity ZŠ, vrátane mimoškolskej činnosti a informovať o ňom obyvateľov obce a okolia							
B 2.5.1 Vypracovať štúdiu športoviska a telocvične v rómskej časti obce	1,00						
B 2.5.2 Výstavba multifunkčného ihriska	100,00	100,00					
B 2.5.3 Vybudovanie nového detského ihriska	15,00	15,00					
B 2.5.4 Vybudovanie veľkého futbalového ihriska - tribúna a šatne	600,00	600,00					
B 2.6.1 Vytvoriť ponuku a podmienky pre športové aktivity pre ženy a dievčatá (cross-fit, aerobic, zumba, badminton)	0,80			0,80			
B 2.6.2 Vytvoriť ponuku a podmienky pre športové aktivity pre mládež	0,00						
B 2.7.1 Pripraviť priestorové, personálne, materiálne a finančné zázemie pre vznik detského folklórneho súboru	1,50			1,50			
B 2.8.1 Podporiť dobrovoľný hasičský zbor na území obce	2,00			2,00			
B 2.9.1 Realizovať tradičné kultúrno – spoločenské podujatia (Fašiangový ples, Deň detí)	1,00			1,00			
B 2.9.2	3,00			3,00			

Realizovať raz ročne celoobecné kultúrno-spoločenské podujatie: (súťaž vo varení, športové súťaže, tvorivé aktivity.							
B 2.9.3 Zvýšiť informovanosť obyvateľov obce prostredníctvom obecného časopisu, obecnej informačnej tabule, webstránky	1,00			1,00			
C) ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ							
C1) Zlepšiť stav životného prostredia v obci							
C 1.1.1 Vybudovanie zberného dvora a kompostoviska	500,00	500,00					
C 1.1.2 Pravidelne a podrobne monitorovať stav separácie odpadov obyvateľmi a organizáciami v obci	0,00						
C 1.1.3 Realizácia sanačných prác nelegálnych skládok, vrátane eliminácie nepriaznivých vplyvov nelegálnej skládky	150,00	150,00					
C 1.2.1 Informovať obyvateľov obce v občasníku (a na web stránke) o témach týkajúcich sa nakladania s odpadmi (spaľovanie odpadu, bio-odpadu, separovanie, domáce kompostovanie, atď.)	0,00						
C 1.2.2 V spolupráci s KC/ TSP/ MŠ a ZŠ pripraviť program osvetu pre separovanie odpadov a ochranu životného prostredia	0,00						
C 1.2.3	0,00						

Realizovať pravidelné stretnutia a akcie v KD pre všetkých obyvateľov, zamerané na osvetu separovania odpadov a ochranu životného prostredia							
C 1.3.1 Vypracovať štúdiu perspektívnej podoby časti obce Varhaňovce, s časťami pre centrum, oddych, zónu pre rodiny s deťmi	2,00			2,00			
C 1.3.2 Na základe štúdie prijať opatrenia a VZN o parkovaní v obci a využívaní verejných plôch	5,00			5,00			

Prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov zapojených do spracovania PHSR

Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Príloha č. 3 – Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Príloha č. 4 – Výsledky terénneho zberu údajov v rámci aktivity PSK Roma Settlements Mapping

PRÍLOHA Č. 1: ZOZNAM ČLENOV RIADIACEHO TÍMU, PRACOVNÝCH SKUPÍN A PARTNEROV ZAPOJENÝCH DO SPRACOVANIA PHSR

Členovia pracovnej skupiny

	Meno a priezvisko	Oblasť záujmu, profesia
1.	Iveta Čenková	poslankyňa OcÚ
2.	Vladimíra Lukáčková	zamestnanec OcÚ
3.	Mária Gáborová	dôchodkyňa
4.	Jaroslav Slepčík	terénny pracovník
5.	Martin Žiga	komunitný pracovník a zástupca starostky obce
6.	Juraj Ivan	kurátor, podnikateľ
7.	Michal Žiga	dôchodca
8.	Ľudovít Žiga	učiteľ
9.	Ľubomír Pankievič	robotník
10.	Dominik Žiga	študent
11.	Marcela Balogová	asistent ZŠ
12.	Marcela Balogová	študentka VŠ

Spracovatelia dokumentu

	Meno a priezvisko	Úloha
1.	Radomír Babiak	spracovateľ analytickej časti dokumentu
2.	Mário Popper	spracovateľ analytickej časti dokumentu
3.	Matúš Goč	spracovateľ projektového portfólia
4.	Rastislav Zubaj	spracovateľ ostatných častí dokumentu
5.	Martin Mekel	spracovateľ ostatných častí dokumentu

PRÍLOHA Č. 2: ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR

Atlas rómskych komunít 2013
Atlas rómskych komunít 2019
Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)
Finančný rozpočet obce Varhaňovce 2020-2022
Halás, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2008, Vol. 44, No. 2
Inštitút priestorového plánovania (2016): *Metodika tvorby Programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: november 2016.
Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001
Korec, P. (2005): *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 2005. ISBN 80-969338-0-9, 227 s.
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR
Operačné programy 2014-2020
Partnerská dohoda 2014-2020
PHSR Prešovského samosprávneho kraja 2014-2020
Povodňová dokumentácia obce Varhaňovce
Program rozvoja vidieka 2014-2020
Register pozemkových spoločenstiev
Stratégia Európa 2020
Súvaha obce Varhaňovce za roky 2017, 2018 a 2019
Svetová banka (2018): *SLOVAKIA CATCHING-UP REGIONS. Prešovský kraj: Kľúčová dynamika regionálneho rozvoja*. Svetová banka, 2018.
Štatistický úrad Slovenskej republiky
Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Územný plán obce Varhaňovce
Výkaz ziskov a strát obce Varhaňovce za roky 2017, 2018 a 2019
Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.
Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení
Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti
Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy
Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk	www.minv.sk
datacube.statistics.sk	www.opentopomap.org
datacube.statistics.sk/SODB/	www.orsr.sk
http://cp.atlas.sk	www.obecvarhanovce.sk
http://uzemia.enviroportal.sk	www.pamiatky.sk
statdat.statistics.sk	www.protipoziarne.sk
www.beiss.sk	www.registeruz.sk
www.cdb.sk	www.seismology.sk
www.cyklopo.com	www7.statistics.sk
www.maps.google.com	www.vs.sk/heraldreg
www.hospodarenieobci.sk	www.zrsr.sk

PRÍLOHA Č. 3: ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT

Pri spracovaní aktualizácie č. 1 Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Varhaňovce na roky 2015-2025 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 33: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Územný plán obce Varhaňovce	od r. 2017	lokálna	Obecný úrad Varhaňovce
PHSR Prešovského samosprávneho kraja 2014-2020	2014-2020	regionálna	www.po-kraj.sk
Regionálna integrovaná územná stratégia Prešovského kraja na roky 2014-2020	2014-2020	regionálna	www.po-kraj.sk
Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja	od 2004	regionálna	www.po-kraj.sk
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR	2030	národná	www.telecom.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.telecom.gov.sk
Partnerská dohoda 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačné programy 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Stratégia Európa 2020	2020	európska	www.eu2020.gov.sk

Zdroj: Inštitút priestorového plánovania 2016, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 34: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

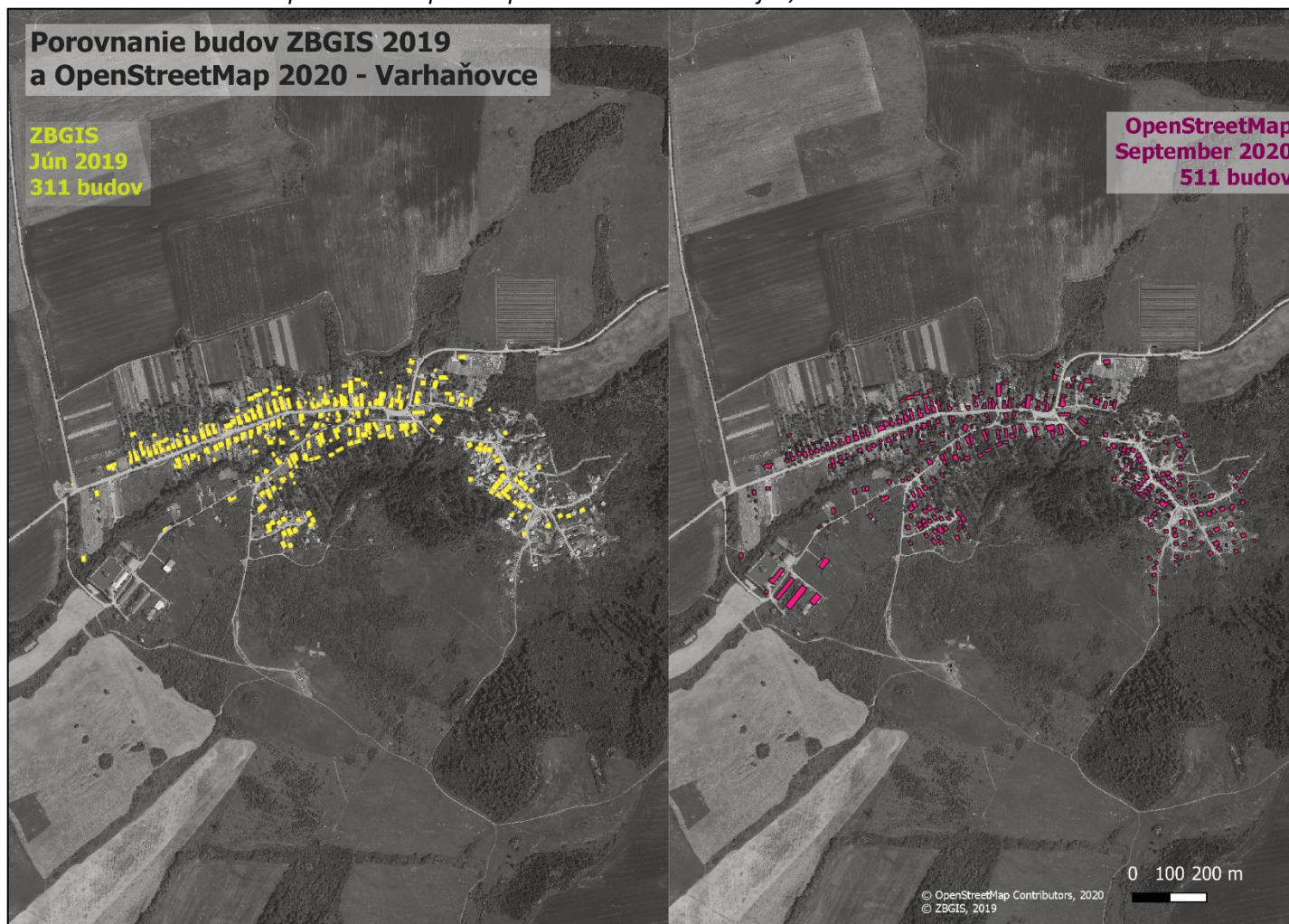
Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Atlas rómskych komunít 2019	www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019
	Obec Varhaňovce	www.obecvarhanovce.sk
	Štatistický úrad SR	datacube.statistics.sk
	Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.uprsvar.sk
	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	datacube.statistics.sk/SODB/
Bývanie	Obec Varhaňovce Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.obecvarhanovce.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Hospodárstvo	Atlas rómskych komunít 2019	www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019
	Obec Varhaňovce	www.obecvarhanovce.sk
	Štatistický úrad SR	datacube.statistics.sk

	Obchodný register Živnostenský register Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.orsr.sk www.zrsr.sk www.upsvar.sk
Školstvo a vzdelávanie	Atlas rómskych komunít 2019 Obec Varhaňovce	www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019 www.obecvarhanovce.sk
Zdravotníctvo	Atlas rómskych komunít 2019 Obec Varhaňovce	www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019 www.obecvarhanovce.sk
Sociálna sféra	Atlas rómskych komunít 2019 Obec Varhaňovce Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019 www.obecvarhanovce.sk www.upsvar.sk

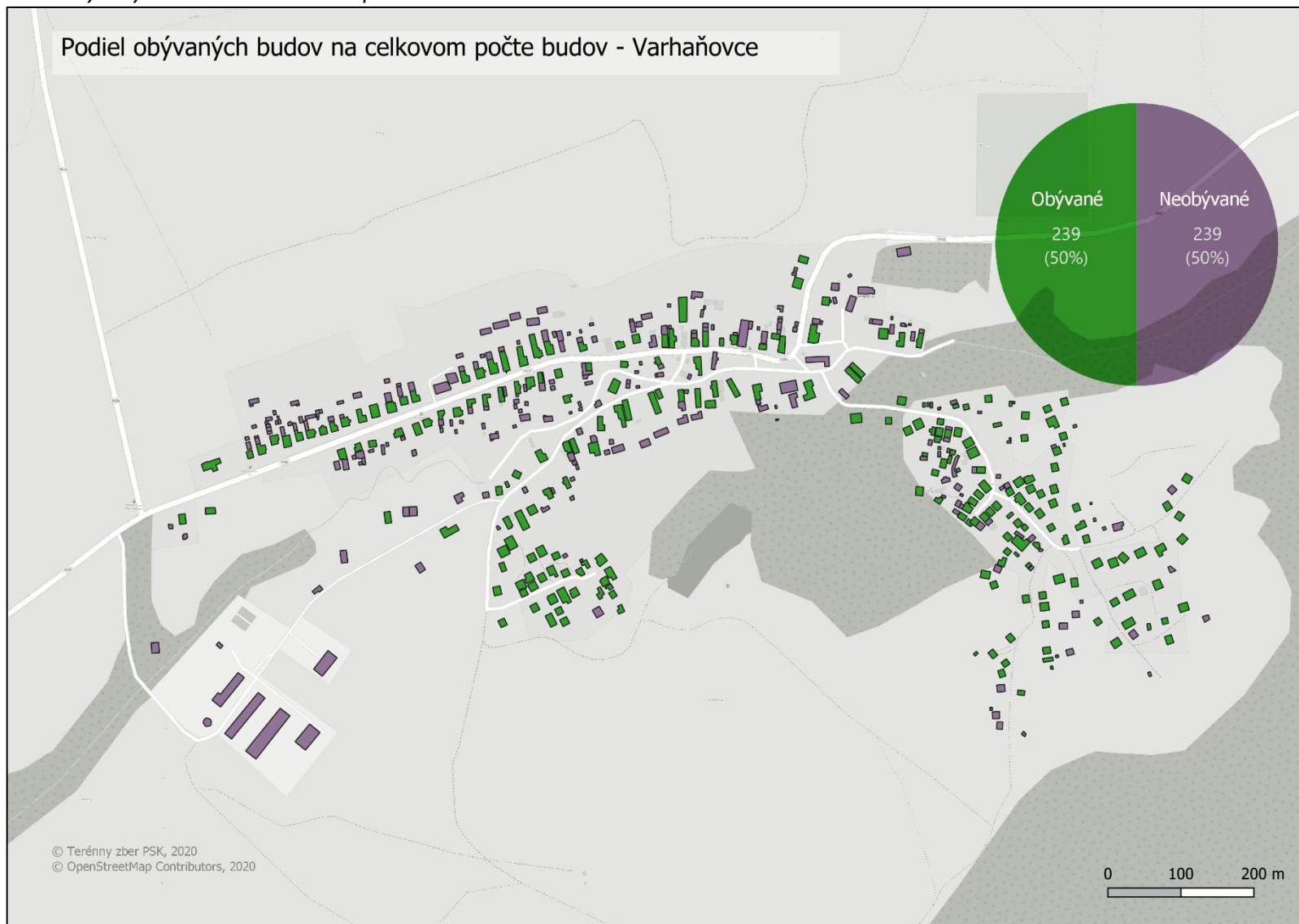
Zdroj: vlastné spracovanie

PRÍLOHA Č. 4: VÝSLEDKY TERÉNNEHO ZBERU ÚDAJOV V RÁMCI AKTIVITY PSK ROMA SETTLEMENTS MAPPING

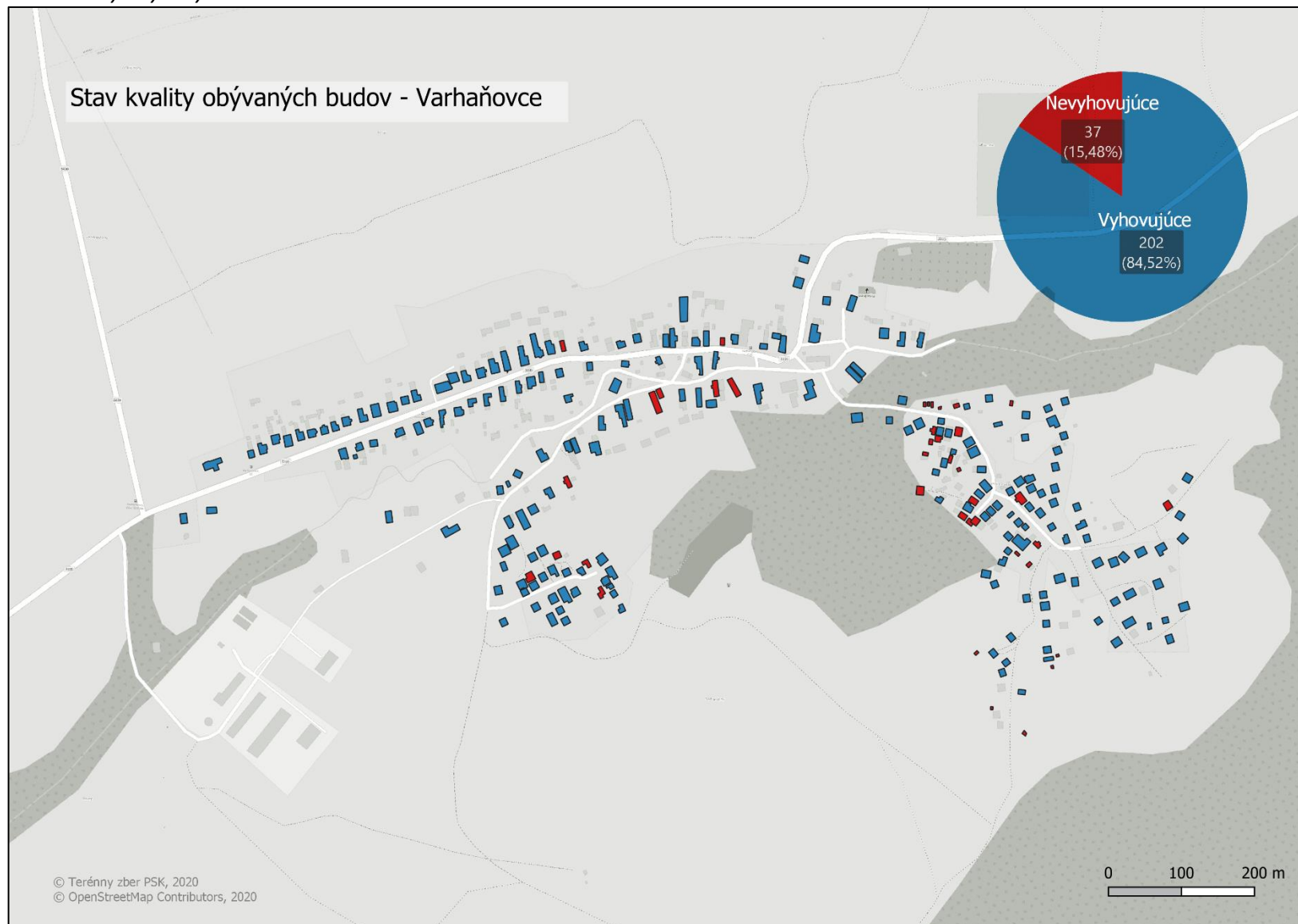
Mapa 21: Porovnanie budov ZBGIS 2019 a OpenStreetMap 2020 po terénnom zbere údajov, v obci Varhaňovce

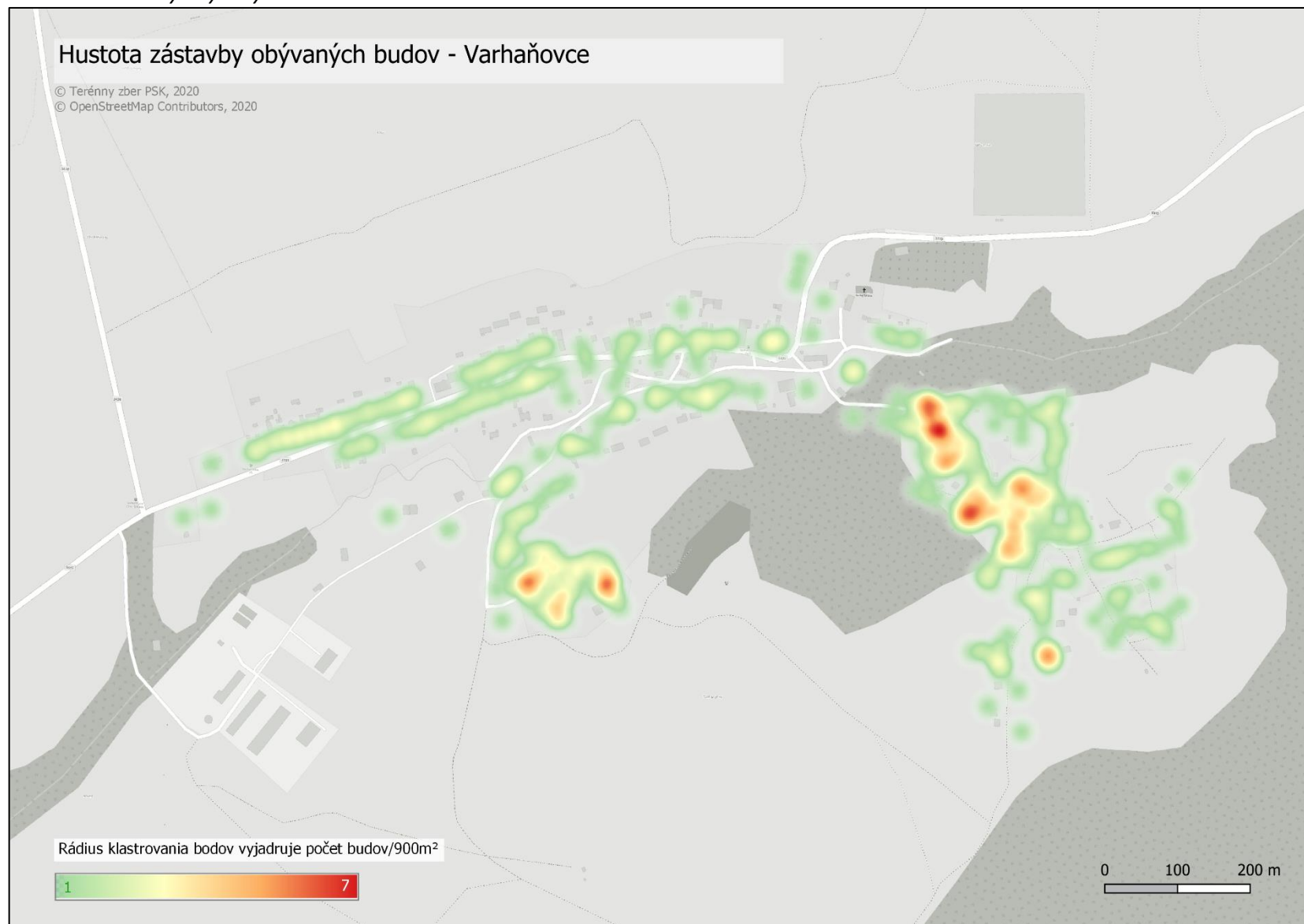
Mapa 22: Podiel obývaných budov na celkovom počte budov v obci Varhaňovce

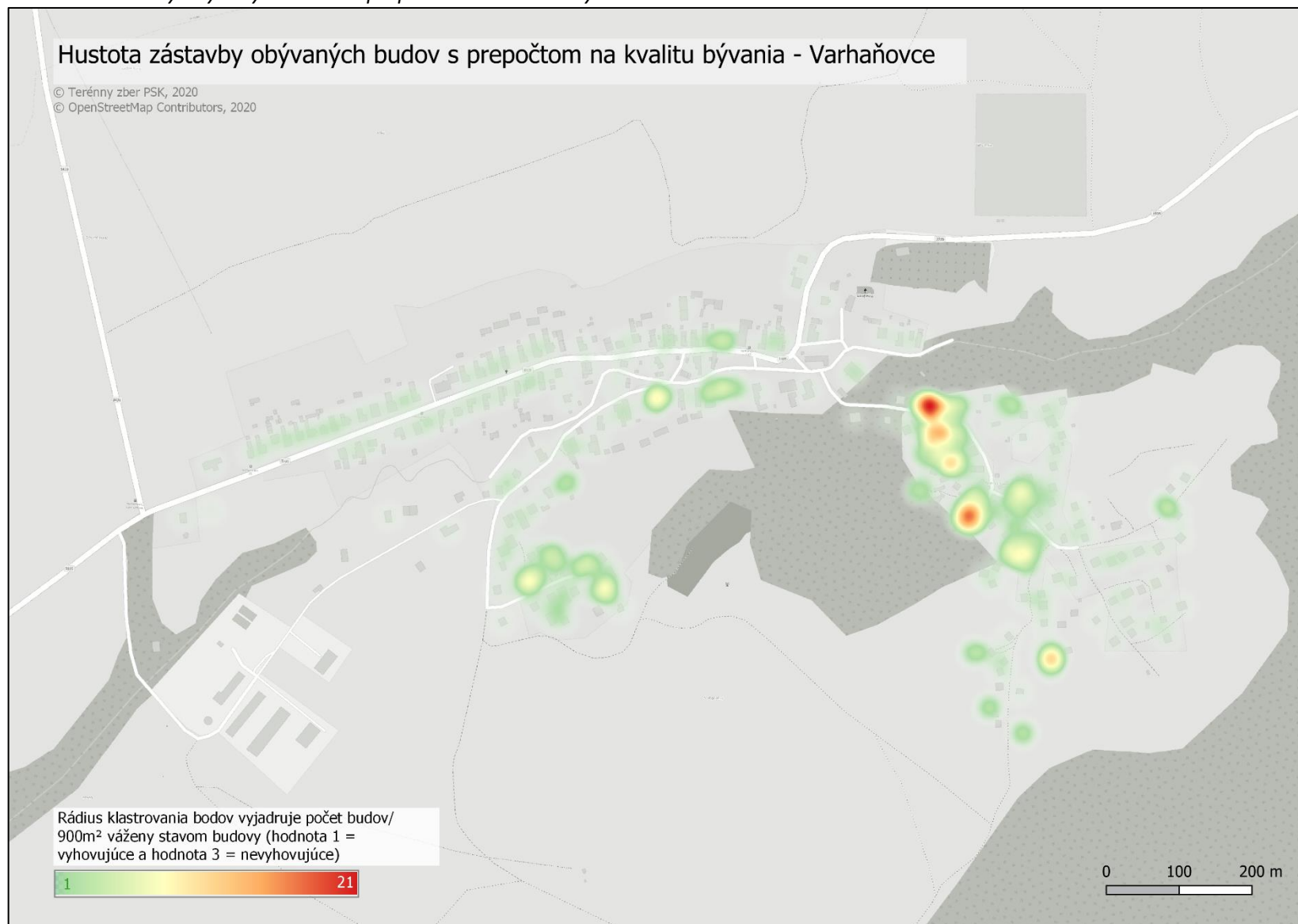
Mapa 23: Stav kvality obývaných budov v obci Varhaňovce

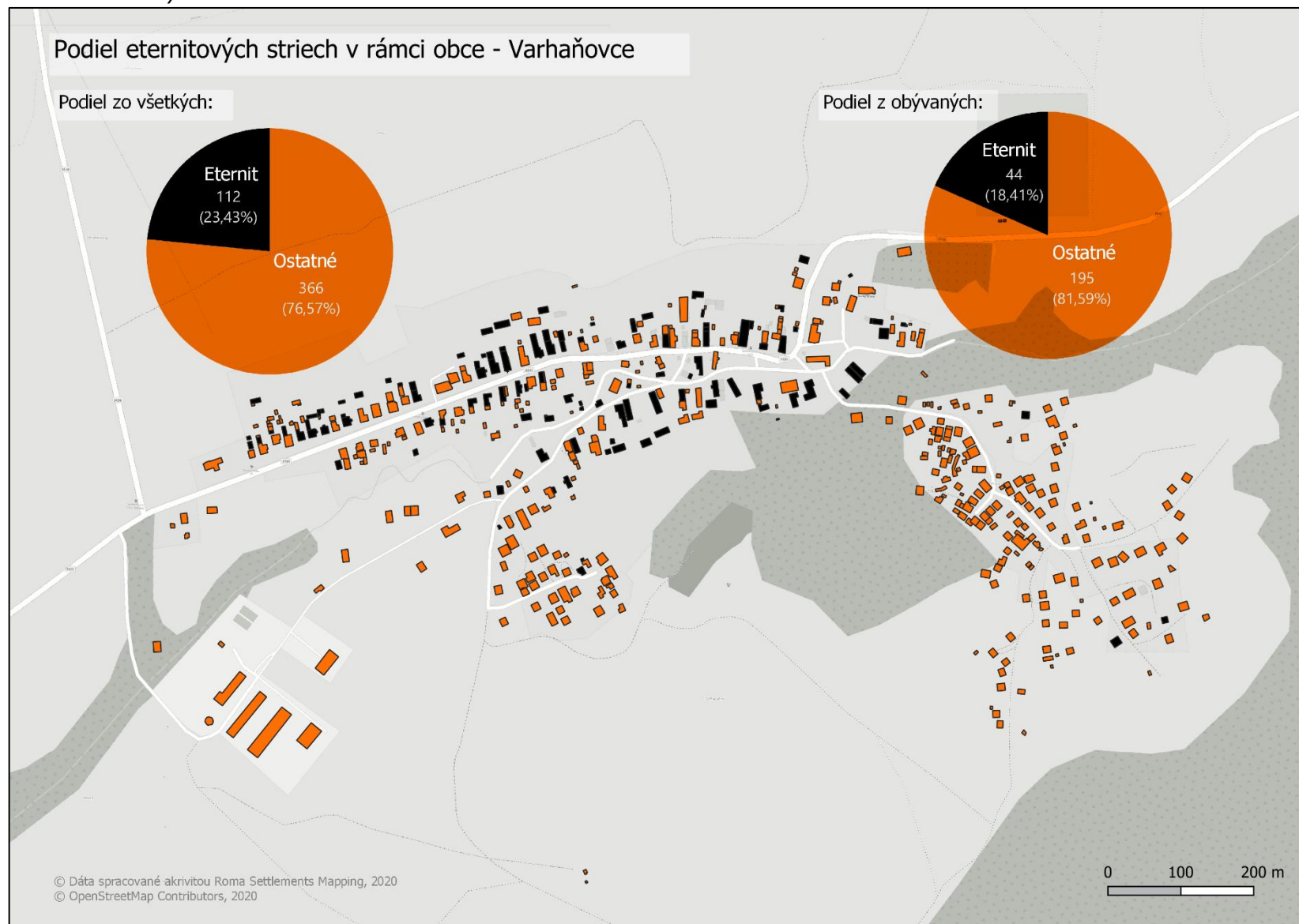
Mapa 24: Hustota zástavby obývaných budov v obci Varhaňovce

Mapa 25: Hustota zástavby obývaných budov s prepočtom na kvalitu bývania v obci Varhaňovce

Mapa 26: Podiel eternitových striech v rámci obce Varhaňovce

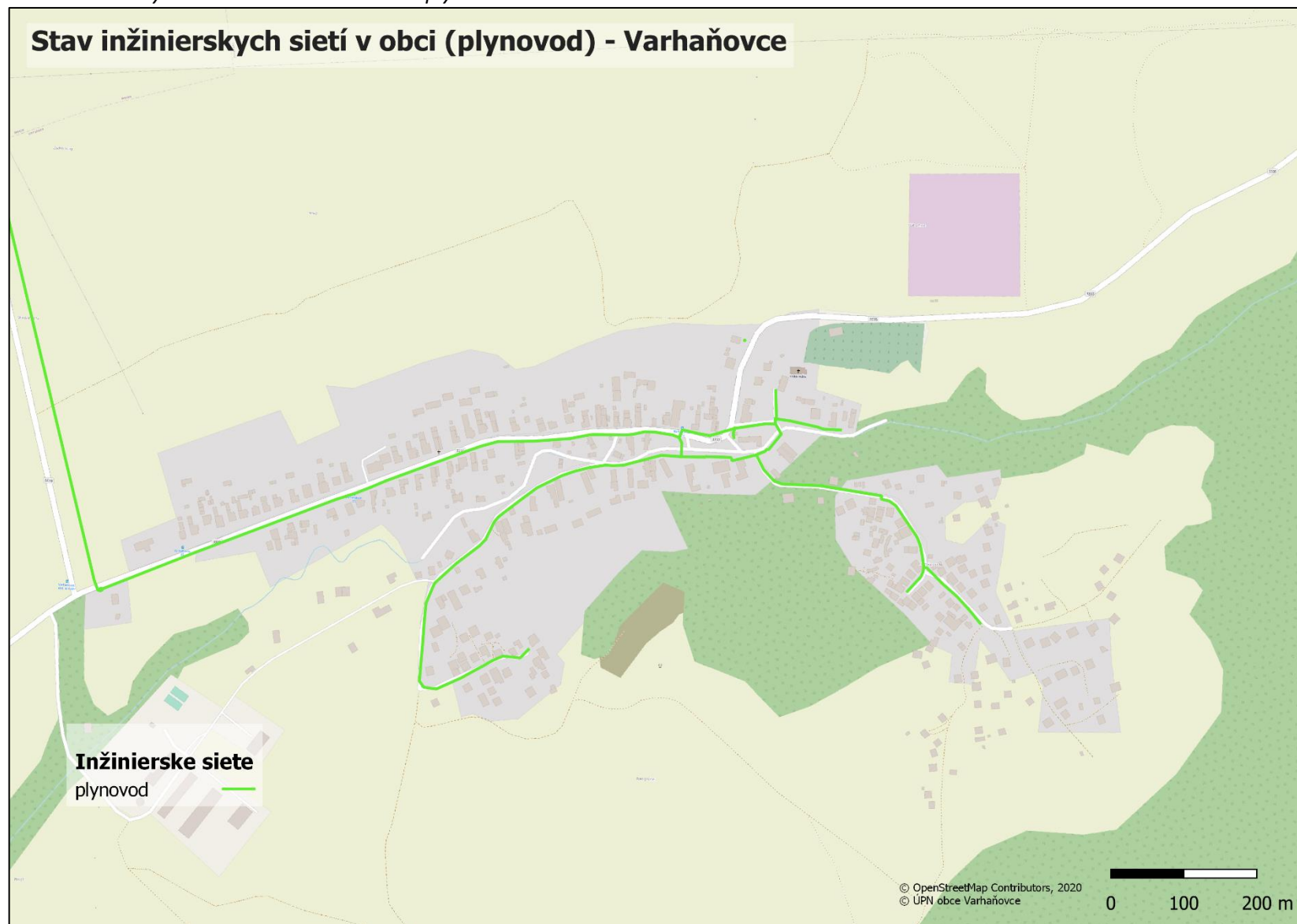
Mapa 27: Stav inžinierskych sietí v obci Varhaňovce - elektrické vedenie

Mapa 28: Stav inžinierskych sietí v obci Varhaňovce – splašková kanalizácia

Mapa 29: Stav inžinierskych sietí v obci Varhaňovce – plynovod

Mapa 30: Stav inžinierskych sietí v obci Varhaňovce – vodovod

